

Muusikaleht

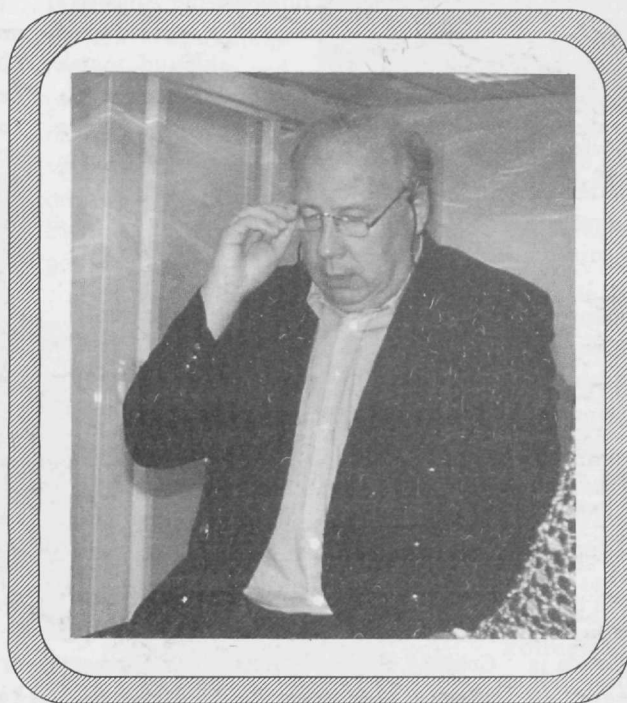
Nr. 6
Juuni
1998
Hind 8.-

Neeme Järvi: "Sa pead kogu aeg tegema, võitlema, käima. Siis läheb asi paremaks."

Hr. Järvi! Meile aasta tagasi antud intervjuus ütlesite Te välja oma arvamuse Eesti muusikaelust, konkreetsemalt Eesti Kontserdist ja ERSOst. Ma usun, et Te lugesite läbi ka intervjuu, mida nende organisatsioonide juhid meile andsid (ML 1998, nr 1, lk 4-5 – toim.). Kuidas Te praegu olukorda hindate?

Ma ei tea täpselt nende vahekorda, aga ma olen kuulnud, et nad saavad väga hästi läbi. Kui on suured kollektiivid – ma tean seda ka oma Ameerika kogemustest –, siis on ikka lahkavamusi. See on loomulik. Aga tuleb püüda üksteisega sõbralikult hakkama saada. Eesti Kontserdi produtsendid – Vähi, Kolk ja teised – on tublid mehed. Nad on püüdnud ja püüavad Eestisse tuua tugevaid muusikuid ja muusikakollektiive.

Aga Eestis on ruumide probleem. Me oleme ruumid võib-olla kaunimaks muutnud, aga mitte suuremaks. Kollektiive on tulnud juurde. Ja kõik tahavad olla kontserdisaalis.

Eile käisin ma raadios. Seal töötasid vanasti raadio sümfooniaorkester, estraadiorkester ja igasugused muud muusikakollektiivid. Nüüd on seal ruumid tühjad. Võib-olla peaks kuidagi korraldama nii, et mõned kollektiivid saaksid ka seal harjutada, siis on ruumi rohkem. Isegi maailma kuulsaimad orkestrid ei harjuta alati oma põhisaalis. Ma olen ise Berliini Filharmonikutega harjutanud väga viletsas saalis. Esimene proov, n-ö lugemisproov, on alati mingis stuudios.

Kas praegused raadio ruumid vastavad tasemele?

Siis tuleb teha, et nad vastaksid. Pealegi mida vähem ruume ekspuuteeritakse, seda rohkem nad reast välja langevad. See on nagu autoga. Kui auto ei sõida, siis ta ei lähe enam käima. Auto on tehtud sõitmiseks, ruumid ekspuuteerimiseks.

Veel numbris:

* Neeme Järvi ja teised asutasid mittetulundusühingu Muusikaleht
* *Mati Palmilt CD*
* Ines Rannap eriti vaimustunud Norra neidude keelpillikvartetist
* *Mark Rais minimalismist ja City Life 'ist*

* Järvamaal 2-nädalane pidu, mujalgi Eestis algas suvehooaeg
* *Kui Haaslava, siis ka laululava*
* *Raplas "Psalm 100" tasuta*
* *Viis aastat Eesti Muusikakoolide Liitu*
* Anu Kaal õpetab ja kiidab maritari

* *Juubilar Johannes Lükki oma elust*
* Nelja muusiku mälestused *Elsa Maasikust*
* *Lydia Rahula Viini Poistekoorist*
* *Stockholmis* tuleb kammermuusika festival

Aga siiski – milline on üldmulje selle aasta Eestis–käimisest?

Suurepärane mulje. Ma käisin ka mullu augustis "Hiobit" juhatamas. Juba siis oli Estonia kontserdisaal midagi toredat, mille üle võib Eesti olla uhke tänu Aivar Mäele ja teistele, kes on seda asja korraldanud. Ruumid näevad head välja, akustika on parem. Võib-olla peaks natuke korrastama veel õhurežiimi. Juhatamise paigas õhukon-ditsionäärid töötavad, aga publiku poolel olevat suvel natuke palav. Nüüd tehakse Vanemuine ümber. Ja asi on õigete meeste käes. Ma loodan, et Tartu saab kultuurikeskuseks, kuhu saab tuua suuri orkestreid ja seal teha suurt kunsti.

Teine küsimus teisest valdkonnast. Te mängite ja lindistate väga palju maailma mitte kõige tuntumate heliloojate teoseid. Ma arvan, et mitte ainult kommertsarvestuse tõttu, et suurmeistrite mängimisel on konkurents tugev, vaid ka seetõttu, et Te spetsiaalselt püüate kogu maailmast leida midagi huvitavat. On see nii?

Loomulikult. Minu arvates on meie, interpreetide, ülesanne tutvustada maailmale head muusikat, mis on millegipärast jäänud unarusse.

On kurblooline, et me mängime korra hea muusikateose ära ja siis me rohkem enam ei mängi, sest tuleb uus teos peale. Vaatame kasvõi eesti muusikat. Ainult mõnda Pärdi, Tüüri või Sumera asja mängitakse korduvalt. Kuid näiteks Tambergil on palju head muusikat, mida ei mängita.

Aga Ameerikas?
Möödunud sajandi väljapaistev Bostoni koolkond oli täiesti unustuses. Mul tuli võtta kätte, meelde tuletada ja heliplaadistada ning maailmale tutvustada näiteks Chadwicki ja Amy Beach teoseid. Haruldast hea muusika, võrreldav Brahmsi sümfooniatega.

Või tšehhi heliloojaid. Ma olen plaadistanud kõik Martinu sümfooniad, Fibichi 3 sümfooniad. Maailma muusika on ju nii rikas.

Interpretatsiooni, ka dirigendi kunst jaguneb kaheks. Ühed, kes tahavad ennast näidata: näete kui hästi mina oskan tõlgendada Beethoveni või Brahmsi sümfooniaid! Ja mis mina sellest arvan. Või vastupidi – teed oma elu huvitavaks ja püüad maailmani viia unustatud teoseid. Sellega ei too välja ennast, tood välja helilooja. Ja muudad huvitavaks kontserdiprogrammi ja kontserdielu.

Aga sellega tekib alati suur risk ja on palju rohkem tööd: otsida uusi teoseid, õppida neid, püüda neist välja tuua kõige

parem. Ainult klassikaliste teoste dirigeerimine on kergema vastupanu teed minemine.

Kas Te jõuate üksi kõike jälgida või on Teil ka abimehi?

Mul on palju abimehi. Ma olen palunud Ameerika raadiojaamadelt saata mulle põnevat muusikat. Nad teevad seda. Ja on jäänud veel palju fanaatikuid, kes saadavad mulle linte mingite vanade unustusse jäänud heliloojate teostest, mida enam raadios mängida ei saa, peab uuesti lindistama ja paremini ette kandma.

Seekord mängisite Te siin esimese palana Ameerika neegermuusikat. Nagu teada, on Ameerika neegermuusika põhjal tekkinud tänapäevane kerge muusika – džässmuusika. Kui palju on sellel baasil tekkinud head tösist muusikat ja mida võib veel loota?

Enamjagu tunneme me Ameerika muusikat kui džässmuusikat. Aga kui sinna hulka on ära eksinud tösise muusika tegijad, siis on see sammas edasi.

Copland, Bernstein, Gershwin – ka praegu on selliseid – on muutnud seda muusikat rikkamaks, sümfoonilisemaks.

Selle stiili esindaja on ka William Grant Still, kelle lugu nüüd Detroiti orkester Tallinnas mängis. Ta oli mustanahaline muusik, aga mitte džässmuusik. Ta on kirjutanud mitu tsükli, balleti, džässistiilis sümfoonia. Võib-olla ei olegi see päris sümfoonia, aga see on selles stiilis kirjutatud kõige sümfoonilisem. Ta ei läinud vast mitte väga sügavuti, aga tal oli hea stiilitunne, vormitunne, oskus orkestrerida ja vormida tervikut.

See on originaalselt sümfooniaorkestrile kirjutatud teos, aga on ka sümfooniaorkestri jaoks arranžeeritud. Ellington näiteks oli džässmuusik, aga ta kirjutas palju head muusikat, mis sümfooniaorkestrile arranžeeritult kõlas suurepäraselt ja seda olen ma ka esitanud. Näiteks "Haarlem" ja ballett "Jõgi".

Viimane küsimus – Teid juba oodatakse —: rääkige mõni sõna Detroitist! Lehtedes on vilksatanud teateid, et seal suureneb kuritegevus, töötus. Kuidas lugu on?

Kuritegevus praegu väheneb. Aga Detroit on põhiliselt mustanahaliste linn. Seal oli 60–ndate aastate lõpul neegrite ülestõus, nad põletasid terve linna maha. Olid igasugused rassistlikud motiivid. Aga üles ehitada sellist suurt linna pole lihtne asi.

Ka Eesti mastaapide juures. Kui palju on tehtud pahandust. Suurpaanelmajad ja väikesed majad korda sättida – see võtab aega.

Mustamahalisel ei pea eriti lugu tösise muusikast. Nende muusika on džässmuusika, kui üldse mingist muusikast rääkida.

Aga haruldane saal, kus sümfooniaorkester annab kontserte, on just niisuguses kohas, kus on palju mustanahalisi. Inimesed ei julge sinna kontserdile tulla.

Me katsume häid kontserte andes asja parandada. Et inimesed tuleksid 20-minutilise või tunniajalise autosõidu kauguselt. Pargivad oma auto, käivad kontserdil, politsei saadab neid jälle oma autode juurde ja nad sõidavad tagasi.

Meil on teisigi plaane asja parendamiseks, mis juba ilmet võtavad. Meie väga hea kontserdisaal ehitati 20–ndail aastail, aga primitiivsel kombel, ilma kõrvalruumideta.

Me teeme head muusikat ja oleme nüüd saanud kokku 80 miljonit dollarit, et ehitada ühe aastaga valmis korralik *symphony place*, kus on kõrvalruumid nii orkestrile kui ka publikule, kontserdisaalile lisaks veel väike kammersaal, muusikakool. Kui see on valmis, siis aastal 2000 avame selle.

Leidub ju rikkaid inimesi, kes tahavad midagi head teha linnale, kus nad töötavad, kus nad on üles kasvanud. Detroitis on 3 suurt autokompaniid – Ford, General Motors, Chrysler, palju muudki. Neid tuleb leida, nendega tuleb luua head isiklikud kontaktid. Aga midagi ei tule iseenesest. Sa pead kogu aeg midagi tegema, käima, inimestega läbi rääkima, kuid tahad, et asi läheks paremaks. Et su ümber oleks rohkem ilu, vaimset rikkust – muusikas, kunstis, rääkimises, kõiges. Andmise rõõm on ju suurem kui võtmise rõõm.

Tallinn, hotell Olümpia,
23.V 1998
Küsis ja kirjutas
Herbert Vainu

Asutati mittetulundusühing Muusikaleht.

23.mail asutati mittetulundusühing Muusikaleht asukohaga Tallinn, Narva mnt.40. Selle ühingu eesmärk on Eesti ja välismaa professionaalset ja taidluslikku süva- ja rahvamuusikat ning muud võimalikult mittekommertslikku muusikat käsitleva ajakirja Muusikaleht ning teiste sedalaadi väljaannete publitseerimine ja levitamine.

Asutajaliikmed Neeme Järvi, Tiina Ehin, Mati Palm, Igor Tõnurist, Ines Rannap, Herbert Vainu, Mart Vainu ja osühing Impex-Baltica

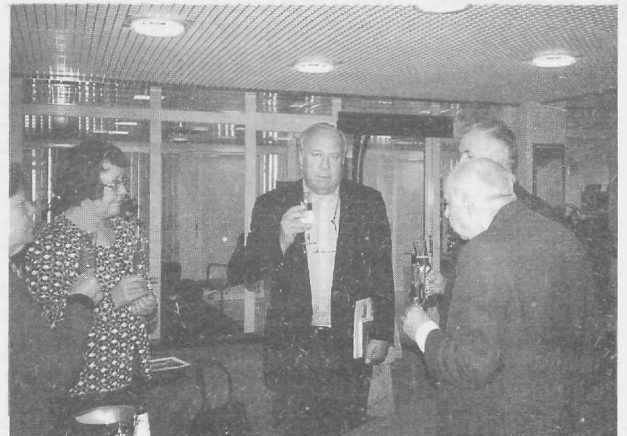

Dokumentidele alla kirjutamas:
Ines Rannap ja Mati Palm,

Neeme Järvi ja Tiina Ehin

kinnitasid samuti mittetulundusühingu Muusikaleht põhikirja. Ees seisab registrisse kandmine.

Viis esimesena mainitud moodustavad ühtlasi Muusikalehe toimetuse kolleegiumi, mis käib koos vähemalt kaks korda aastas. Nagu sellest nimekirjast nähtub, on esindatud 1991. aastast taasilmuva Muusikalehe (23.aastast ilmuva Muusikalehe õigusjärglaseks ta end pidada ei saa, kuna see oli Eesti Lauljate Liidu väljaanne ning praegu on selle õigusjärglasel Eesti Kooriühingul oma väljaanne) põhilised tegevus-suunad: Mati Palm -

Ühing on sisse õnnistatud. Vasakult: Ines Rannap, Tiina Ehin, Neeme Järvi, Mati Palm, Herbert Vainu

professionaalne vokaalmuusika, Ines Rannap - professionaalne instrumen-

taalmuusika ja muusikakriitika, Tiina Ehin - muusikaharidus(kusjuures keskaste alg- ja kõrghariduse vahel), Igor Tõnurist - rahva- ja taidlusmuusika. Neeme Järvi on meie väljaande alaline lugeja ja annab nõu ning materiaalselt abi välismaal elades.

Mittetulundusühing Muusikaleht on liikmeksastumiseks avatud kõigile nii era- kui ka juriidilistest isikutest muusikasõpradele, sh nendele, kes soovivad tema tegevust rahaliselt toetada. Edaspidi on kavatsus ka toimetuse kolleegiumi laiendada esmajoones tuntud taidlusmuusika esindaja arvel.

Mati Palmi plaadi esitlus

2. juunil oli Estonia Talveaias Mati Palmi esimese kompaktplaadi esitlus Enn Eesmaa eesistumisel. Umbes 200 raadiolindistusest oli suur brigaad (laulja ise, tema poeg Ülar, raadioinimesed Ene Pilliroog, Tiia Teder, Tiit Hansen jt., tehnikamehed Jüri Kruus ja Tõnno Mäemets) sisuliste ja tehniliste kriteeriumide alusel välja valinud ning vajalikku konditsiooni viinud 13 klassikalise muusika pala (Verdi, Rossini, Wagner, Bach jt) aastatest 1971–1993. Plaadi valmistas Taani firma AAD. Eesti laulud on plaanis jäädvustada järgmisele CD-le.

Täissaalis kostis Mati Palmi laul nii plaadilt kui ka naturaalsel kujul, saatjaks Peep Lassmann.

Kõnesid peeti ka. Mati Palm rääkis enda lauljaks saamisest. Ta pidas end õnnelikuks inimeseks selle poolest, et alates oma esimestest õpetajatest Ants Söödist ja Jenny Sümonist (viimase mälestusele pühendas ta selle plaadi), pole tal Moskvas, Milaanos, Berliinis jm olnud vaja ümber, vaid ainult juurde õppida.

Estonia Teatri hiilgeajaks luges ta, nagu Jüri Kruuski, 60–ndaid–70–ndaid aastaid, kui korraga oli laval hulk suurepäraseid soliste. Tõusumärke on praegu oma esimesi samme tegevate Pirjo Levandi, Ain Angeri, Juhan Tralla jt näol.

Ants Sööt ütles end olevat rõõmus selle üle, et Mati Palmi hääletämber pole aastakümnete jooksul muutunud. Tarsina Alango sõnul pole tema hoole all olnud teist nii töökat ning endale ise esinemisvõimalusi otsivat ja leidvat noort inimest. Urve Tauts meenutas toredaid ühiseid kontserte ja soovis edu edaspidiseks.

Sõna said ka need, kes olid ettevõtmist rahaliselt toetanud, olgu nad laulja talendi austajad või võistlejad sellest ajast, kui Mati Palm oli ka Eesti noortemeister kuulitõukes, valmistagu nad praegu uksi ja aknaid või tegelgu tekstiiliga.

Ametliku osa lõpul kõlas Mati Palmi esituses laul kevadest (O primavera), mis tasandas selle aasta juuni alguse vastuolud hilisevade (kalender) ja varakevade (välistemperatuur) vahel.

T. Luunja

REGIONALIA

Maikuu algas velbrüü pidustustega, mis ajakirjanduse andmeil läks korrariikmuusika Tallinnas ja Raplas, toimusid emadepäeva muusikaüritused, mitmed koolilaste maakondlikud laulvõistlused. Ning muudugi ka Eesti Kontserdi korraldatud kontserdid (vt. ML nr. 4, lk. 23).

HARJUMAALT

* Kose muusikakooli viuldajad ja folkansambel Põlvpilgud käisid maikuu teisel nädalavahetusel Riias, esinesid koos Riia II keskkooli muusikutega sealsetes prestiižsetes saalides.

* 15. mail andis Ahto Nurga juhataud Lootar kontserdi Loo rahvamajas ja 23. mail samuti tema juhitud Maardu-Loo segakoor koos Saku Tuljakuga Saksus.

* Kuu lõpul tähistati Keila linnaksäämise 60. aastapäeva rohket levimuusikaüritustega, peo juhiks Peeter Volkonski. Esines ka puhkpilliorkester Vello Loogna juhatusel. Keila lasteasjas aga esitati esmakordselt laulu Keilast, mille Peeter Pruuli oli kirjutanud Inglismaal viibides.

* 31. mail oli Kosel Aasumiäl Harjuma laste laulu- ja tantsupidu 1800 osalejaga.

HIUMAALT

* 16. mail esinesid Kassari muuseumi taga Ants Taela pereorkester ja kohalikud rahvapillimehed.

* 30. mail oli ajalohes Hiiumaa pikem lugu Kuri koolist, mida taheti sulgeda, kuid ta jätkab 8 õpilasega fondide toel erakoolina. Õppeprogrammis on teiste koolidega võrreldes 2 tundi rohkem muusikat ning see meeldib õpilastele.

JÕGEVAMAALT

* Mai lõpul olid Jõgeval linnapäevad ja Palamusel vallapäev, mille raames esitasid muusikat nii professionaalid kui ka taitlejad. Jõgeval

tekis mõte luua Jõgeva muusikute klubi, mille kokkutulekuile koguneksid Jõgevamaalt pärit muusikud.

LÄÄNEMAALT

* Tänavu lõpetanud Haapsalu Muusikakooli 10. lend oli kooli suurim – 41 noort 19 erialalt.

* 31. mail esietendus Haapsalus Haapsalu muusikateatri 4. lavastus "Pildid lapsepõlvest". Selles on Rein Rannapi lastelaulud Ott Arderi sõnadele kokku monteeritud Friedebert Tuglase dialoogiminiatuuridega. Lavastaja Lea Puga, dirigent Jüri-Ruut Kangur. Suvel sõidab teater kontserdireisile Euroopasse.

PÕLVAMAALT

* 16. mail tähistas kontserdiga oma 41-aastaseks saarnist Põlva naiskoor Mal, kus laulab 3 asutajaliiget, 29. mail 10-aastaseks saarnist Rõpina kammerkoor, milles laulab 8 naist ja 10 meest. Kuid meeste distsipliin on viletsam.

PÄRNUMAALT

* Tervises toiminud tähtsamad muusikaüritused: 4. – ooperiõhtu (T. Laur, J. Tralla jt.), 7. ja 8. – Soome noored, 15. – kammerkoor Flora (V. Tommis), 19. – M. Lüdigi meeskoor (7. ja 9. seesama koor Eliisabeti kirikus).

* Agapes: 10. – Pärnu Linnaorkestri hooaja lõppkontsert (Ravel, Sibelius jt., dirigent O. Elts), 17. – Sütevaka Humanitaargümnaasiumi muusikaosakonna lõpetajad, 31. – Tallinna Muusikakeskkooli orkester T. Peäse juhatusel.

* Pärnu Raekojas: 19. – NYUD Ensemble (O. Elts).

* 30. peeti Pärnu Koidula Gümnaasiumi Staadionil Pärnumaa folklooripidu.

* 30. avas taas ukseid aastaid varjumas olnud Selliste rahvamaja.

RAPLAMAALT

* 1. mail laulis Märjamaa koguduse majas end kitarril saates Malle Pärn.

* 9. mail oli Lelles taitlejate päev, külaliseks oma küla tüdruk Kadri Väli – Miss Estonia.

* Järvakandis pühitseti sealset tuntud laulja ja pillimehe Ants Sepa 60. sünnipäeva ja 40. muusikaga tegelemise aastapäeva.

SAAREMAALT

* 3. mail esinesid Salme valla taitlejad Tallinnas Salme kultuurikeskuses Salme valla päeval.

* 8. mail mängisid Kuressaare Muusikakoolis Andres Paas ja Vahur Luhtsalu.

* 10. mail laulis kapitiilsaalis Saaremaa Vene Selti organiseerimisel Olga Bunder eest ja vene romansse.

* 11. mail esitasid Saaremaa Ühisgümnaasiumi õpilased Kuressaare kultuurikeskuses muusikali "Lainete laulude lugu".

* 15. mail andis Muhu, Orissaare, Laimjala ja Põide valla taitlejad Tornimäe kultuurimajas lühskontserdi.

* 30.–31. mail Kuressaares toiminud II Eesti Noorte Vanamuusika Päevadel osales 119 inimest Eesti erinevaist paigust. Õpiti Neeme Punderi jt. käe all, anti kontserte, toimus improvisatsioonitund.

VALGAMAALT

* Valga lastepäevakodus oli külas Kahner Tennosaar, lauldi Entel-Tenteli laule.

* Valga kultuurikeskuses andsid salongiõhtu sõnas ja pildis Peterburi artistid.

* Valga Muusikakoolis õpetajail käis külas Heljo Sepp, Valga laulu- ja tantsustuudioil Joy, kes saab Euroopa Liidu kaudu Belgia toetust, aga filmi tegemas Belgia televisioon.

* Valga-Valka rahvakunstpäevade raames 12.–16. mail oli 15. mail simmann, mängisid eesti ja läti rahvamusiikaansamblid.

* 15.–17. maini olid Tõrva Gümnaasiumis külas ja andsid ka kontserdi sõpruskoolid Lätist, Leedust, Valgevenest, Venemaalt. See traditsioon on kestnud 32 aastat.

VIJANDIMAALT

* Viljandi Muusikakoolis kanti ette sealse kultuurikolledži lõpetanud Silvia Sarrapi kirjutatud näidend sellest, kuidas Händel kohtus Leipzgis Bachiga.

* 8. mail toodi Teatri- ja Muusikamuseumist Suure-Jaani Heliloojate Kappide Muuseumi Eugen Kapi klaver.

* Viljandi Folk Music Festivali reklaamplakatiid trükiti valedes värvides.

* Viljandi Kultuurikolledži alustas oma uue maja ehitamist sellel kohal olnud garaažide lammutamisega.

* 16. mail oli Viljandi Pauluse kirikus Viljandimaa kirikukoorige päev – osalejad

Karksist, Kolga–Jaani, Paistust, Viljandist ja Põltsamaaltki.

* 23. mail peeti Viljandis maakonna kultuuritöötajate ja taitlejate päeva.

* 23. mail laulis Viljandi Jaani kirikus Riia meeskoor, seejärel Portsmouthi katedraali koor Inglismaalt, kes esines ka mujal Eestis.

* 29.–30. mail etendas Estonia Teater Ugalas "Silvat".

* 31. mail toimus külma tõtu nädala võrra edasi lükatud Viljandimaa laste laulu- ja tantsupidu, osalejaid üle 1000.

IDA-VIRUMAALT

* 23. mail taastati pärast pikemat vaheaega – 123 aastat – vana traditsioon – maakondlik laulupidu. See peeti Jõhvis seoses selle linna 60. aastapäevaga, osales 15 kollektiivi.

* 30. mail oli Kohtla-Järvel muusikalaua, kus kollektiivid said esineda kahel laval, üks neist saarel.

* Maikuu viimasel kümnepäeval toiminud järjekordse Mravinski-nimelise festivali raames olid Ida-Virumaa linnades (Narva, Narva-Jõesuu, Jõhvi jt.) mitmed muusikaüritused. Osales kesk Aleksandra Vavilova-Mravinskaja.

LÄÄNE-VIRUMAALT

* 2. mail tähistati Väike-Maarja rahvamajas sealse koorilaulu 125. ja koorijuhil Arno Kasemaa dirigentitöö 60. aastapäeva. Osales meeskoor Rakverest.

* 8. mail pidas Viru–Nigula segakoor kontserdiga oma 10. aastapäeva.

* 16. mail oli Tapal puhkpillipäev "Pasun mürtsub Tapal". Mürtsusid 4 Lääne-Virumaa pasunakoori ja Eesti Kaitseväge orkester.

* 18. mail tähistas lapsinvaliidid kontserdiga Imantu invaliidsete laste internaatkooli 50. aastapäeva.

VÖRUMAALT

* Eesti Segakooride Liidu Segakoor, mis on saanud endale lühendi järgi nime Eesli koor, õppis mai alguses Haanja laululaagris uusi laule.

* 28.–30. mail etendati Võrus Kreutzvaldi muuseumi õuel Kreutzvaldi ja eesti rahvamusiika ainetel kirjutatud "Pilli-Tüüdit", autor-lavastaja Silvi Jansons.

EESTIST

Pärdile orden

President Lennart Meri andis 3. juunil Arvo Pärdile üle Riigivapi II klassi ordeni. Arvo Pärt sai selle muusikutest esimesena.

Eduard Tubina loominguga ja personaalbibliograafia tutvustamisest

21. mail esitleti Eesti Rahvusraamatukogus Eduard Tubina 90. sünniaastapäeva tähistamise raames tema personaalbibliograafia kolme osa. Selle on koostanud raamatukogu kauaaegne muusikaosakonna juhataja Valve Jürisson.

3. osast nähtub, et Tubin sai maailmas tuntuks 80–ndail aastail, kui Neeme Järvi plaadistas põhiosa tema loomingust, paludes selleks ettevõtmiseks raha välisestlastelt. Parasjagu Eestis viibiv Järvi oli ka ise esitlemisel kohal.

Vaimulik ja ilmalik keskaeg tänapäevases Tartus

15.–17. maini peeti Tartus kolmandat korda vanamuusika festivali, peateemaks keskaja muusika. Rääkis Šveitsi muusikateadlane Violetta

Gossen, rääkisid ja mängisid pille kolm tema daami–õpilast ja Eesti Rondellus. Hortus Musicus esitas seekord keskaja ilmalikku muusikat. Taani pillimees Roul Høxbro mängis kahte pilli korrata ja Tõnu Sepa Vaikuse Muusika stuudio lugudes oli vähenöote ja paljupause. Kolmepäeva sisse mahtus muudki.

Eksitav info

Georg Otsa Muusikapäevade voldikus seisab kirjas, et 14. mail kell 15 avatakse Tallinna G. Otsa nim. Muusikakoolis Georg Otsa Muuseum. Tegelikult selgitas selle ajal direktor Leho Muldre kooli aulast, et vastava otsuse on Tallinna linnavalikoguga küll teinud ja ruumidki valmis vaadatud, kuid asi on takerdunud raha taha – linn ja riik, kelle finantseerimisel kool praeguseni on, pole suutnud kokkuleppele jõuda. Direktor avaldas mõningat lootust, et asjast saab siiski veel selle aastatuhandel asja ja õpilased andsid väikese kontserdi.

Tähistati Paul Tammeveski 100.

sünniaastapäeva

8. mail Paul Tammeveski 100. sünniaastapäevaks korraldatud kontserdil Kärkla kultuurikeskuses laulsid tema laule kohalik naiskoor Heliko ja meesansambel Kardas, pillilugusid mängis Jauram, ettekande tegi

muusikaõpetaja Evald Teras. Näituse oli organiseerinud Hiiumaa muuseum, suure osa eksponaatidest moodustas muuseumile üle antud Ellen Uritamme kirjavahetus Elise ja Paul Tammeveskiga. Ka E. Uritamm ise oli kohal ning samal päeval ilmus Hiiumaas tema artikkel P. Tammeveskist, mõnevõrra põhjalikum kui Muusikalehes (vt. nr. 4, lk. 18).

Esmakordne üle-eestiline muusikaklasside õpilaste kohtumine

Muusikakoolide õpilased kohtuvad konkurssidel üle-eestilisel tasemel. Huvikoolidel ja koolide juures tegutsevate muusikaklasside õpilastel pole sellist võimalust olnud. Nüüd korraldasid nende esimese üle-eestilise kokkutuleku omal algatusel Lehtse kultuuritöötajad. Esindatud olid siiski ainult Järva-, Harju- ja Hiiumaa koolid ning Laigna gümnaasium Tallinnast – kokku 8 kooli ligi 100 õpilasega. Lapsed said mitte ainult esimese muusikerida. Neile esitas oma loomingut Urmas Sisask, mängis kitarril Tiit Peterson. Vaadati ka U. Sisaski lasteoperit "Kuri kuningatütar".

Piccolo üle piiri

Nooruke Pärnu puhkpilliklubi Piccolo (vt. ML 1998, nr. 2, lk. 18) on juba sõlminud rahvusvahelisi sidemeid. Mai algul käis selle trupp

Ilmar Tõnisson (vasakul) ja Feliks Kark toetamas festivali peakorraldaja Arno Tähne "maailma suurimat suupilli"

(Elmar Trink, Ilmar Tõnisson, Andrus Haugas, Andres Kokk ja Felix Kark) Bad Oldesloe suupillifestivalil Hamburgi lähisel Saksamaal, mängis seal eesti ja soome lugusid jne. ja sai kiita. Teel sinna ja tagasi esineti ka Taanis Helsingöris. Pärnu suupillipäevad on 27. juunil.

Linna aastapäevaks orkester mundrisse

Kuressaare linna 435. sünnipäeval 8. mail mängis linnaorkester raekoja ees uues vormirõivastuses, mille muretsemiseks oli linna eelarvest eraldatud 15 000 krooni. Veel tähistati seda sündmust Nimetu baari avamisega ning 15-kilosest tordist lõikude jagamisega rahvale. Kuigi kumu sellest üllatusena mõeldud ettevõtmisest oli levinud, kogunes vaid poolsada maiasmokka, kellest igauks sai seega suure ampsu.

1 aasta naisteta, 110 aastat naistega

2. mail pidas Kuressaare kultuurikeskuses oma 110. aastapäeva kontserdi segakoor Lyr. Ajaleht Oma Saar avaldas sel puhul koori veteran-tenori Heinrich Männa pikema artikli koori ajaloost.

1887. a. loodud Kuressaare Eesti Seltsi meeskoor sai naisteta hakkama ainult ühe aasta. 22. aprillil 1998. a. toimus esimene segakoori kontsert. Koor on mitmete nimede all laulnud edukalt, 30-ndail aastail koguni J. Haydni ja G. F. Händeli oratooriume. 1970. a. tuli koori juhatama koorijuhtimist õppiv tartlanna Ludmilla Toon, kes andis ka sellega oma konservatooriumi diplomikontserdi ja on koori juhtima jäänud praeguseni (vaheaeg 1987-95). 1972. aastast Lyr nime kandev koor on esinenud edukalt nii Eestis kui välismaal. Mais toimus koori järjekordne kontserdireis Lätti, kus teda võõrustas juba kuendat korda sõpruskoor Vidzeme.

Viljandi kultuuripealinnaks

Juba varem esitatud mõte Viljandi Eesti kultuuripealinnaks muutmiseks on nüüd käivitunud projektina, loome 5. mai Sakalast. Lähtutakse eeldusest, et suurem osa Viljandi praegustest ettevõtetest sureb välja ja nende asemele tahetakse luua 20-30 elujõulist kultuuriettevõtlusega tegelevat firmat, nii et šoubism peaks inimesi Viljandisse meelitama aastaringelt. Põhjuseks tuuakse ka ette, et Viljandis on kultuurikolledž, kus nüüd õpitakse ka kultuurimäenedžerlust, samuti teater, vabaõhulava jne.

Artiklit kommenteerib samas lehes Viljandi Kultuurikolledži rektor Enn Siimer. Ka tema leiab, et "turismile ja kultuurile orienteeritud" on Viljandi puhul igal juhul perspektiivne, kuid niisuguse suure plaani elluviimiseks peaks "kõigepealt Viljandi saama tõsiselt võetavaks ja tasakaalustatud demograafilise situatsiooniga linnaks.

Samas numbris teatatakse ka, et Viljandimaa kultuurijuhi kohalt koondatud Linda Arrolo (vt. eelmine ML, lk. 4-5) pakub tööd Ugala teatri direktor Em Kose.

H. Hindpere laulu menu

Narva Tšaika kooli poistekoor Mihhail Gorjušini juhatamisel esindas ainsana Eestit Moskva Glina-nimelises kontserdisaalis rahvusvahelisel lastekooride festivalil. 64 koori hulgas paljudest riikidest tuldi neljandale kohale. Paljudele

konkursil osalenud dirigentidele meeldis eriti narvalaste eesti keeles lauldud H. Hindpere "Kevade värvid" ning nad palusid endale selle laulu noote.

Järvamaal oli 2-nädalane peoaeg!?

Nii see vähemalt laupäeval, 23. mail välja kuulutati, kui maakonna juhtide killavoor käis läbi 16 linna- ja valda, kogudes tulekilde Paides laulu- ja tantsupäeva avamiseks. Järgmisel päeval olid Türi kodukandipäevad, kus esinesid mitmed Järvamaa taidluskollektiivid. Järvamaa Sümfionetorkestrit, kus teevad kaasa 7 Tallinna professionaalset muusikut, juhatas Peeter Saul, laulis ka Heli Lääts. Kuid rahvapidu lauluväljakul on 1993. aastast peale ära jäänud, sest lauljaid-tantsijaid on senisest vähem.

Kas järgmise nädala jooksul peeti ainult pidu, sellest Järva Teatajast sotti ei saa. Kuid nädala pärast olid Paides Järvamaa laulu- ja tantsupäevad, mille avamisel süüdati eelmisel nädalavahetusel kokkukorjatud tuleküllid. Üritus kujunes tavalisest poole lühemaks, ainult 2-tunniseks, kuna taidlejad esinesid esmakordselt kahel laval korraga. Siis läks lahti tants. Alkohoolseid jooke ei müüdnud ja rahvariietes sai peole tasuta.

Rudolf Tobiase päevi

peeti tänavu 29.-31. mail Hiiumaal suurejooneliselt.

Tobiase muuseumi jõudis tema õpetaja H. Gemetile kuulunud ja Tallinna Klaverivabrikus põhjalikult renoveeritud klaver. Tavapäraselt nüüd üle aasta korraldatavat muusikakoolide õpilaste konkurssi aga seekord ei toimunud. Muusikakoolide õpilased said küll sellel klaveril mängida, kus põhiesitajateks olid professionaalid, esmajoones Lauri Väinmaa, kes mängis E. Mägi, E. Tambergi ja E.-S. Tüüri Hiiumaale pühendatud lugusid. Esitati ka kohalike muusikute uusi Hiiumaa-laule. Orelikontserdi Kärdla kirikus andis Tobiase-uurija E. Völker Saksamaalt. Esines duo V. Luhtsalu-A. Paas, mitmed vokaalansamblid nii Hiiumaalt kui kaugemaltki: kammerkoor Gloria, mis koosneb lauljatest erinevatest Eesti kristlikest kirikutest, kammerkoor Eesti Projektist jt. Torupill muusitseeris Avo Tamme kitarril Tiit Peterson.

Palju üle-eestilisi ja Hiiumaa tähtsaid persoone oli kokku meelitanud Tobiase loomingulise laserplaadi esitlus, mida viisid läbi Vardo Rumessen ja Toomas Velmet. See kanti üle Eesti Raadios, olles ühtlasi esimene digitaalse stereo heli ülekanne Hiiumaalt.

31. mail tähistati R. Tobiase juubeli-sünnipäeva ka Kullamaal.

Lapsed esivanemate jälgedele

Maikuu lõpu poole oli mitu ettevõtmist laste toomiseks folkloori juurde. Põlva lasteaias Mesimumm pidu oli seekord juubelihõnguline, järjekorras kümnes. Seda peetigi laiemalt, lasteaiast väljaspoolgi. Folklooripeole 22. mail oli tulnud 14

lasterühma kogu Eestist. Esinesid ka täiskasvanud. Järvamaa folklooripäeval Vargamäel käis 28. mail üle 1100 algkoolilapse, sh naabermaakondadest. Räägiti vana aja põnevatest kommetest ja pillimeister Margus Veenre Rahvakultuurikeskuses tutvustas lastele rahvapille. Poistele meeldisid rohkem suured karjapasunad, tütarlastele kannel. Esinesid ka laste folkloorirühmad.

Samalaladne oli 30. mail laste folklooripidu Taaralinna Taaderant. Tartu südalinna pargimurul laulsid, tantsisid, mängisid püü Tartu ja Tartumaa lapsed. Kohal oli Väike Hellero, rahvaansambli Hellero järelekasv.

Maikuu lõpul Mäetagusel toimunud festival Kirde Killad oli mõeldud just laste toomiseks folkloori juurde. Rahvamuusikud Viljandi Kultuurikolledžist olid planeeritud laste õpetama kandle- ja viulimängu. Põhiliselt Lõuna-Eestis toimunud maakondlikud laste murdekeelepäevad lõppesid üle-eestilise kogumemisega Toril. Seal ja Mäetagusel toimunud me lähemalt Muusikalehe lugejatele teatada ei saa. Ei Pärnu Postimehes ega Põhjarannikus - paksud ja operatiivsusele pretendeerivad lehed mõlemad - polnud neist ettevõtmistest 2. juuni numbris sõnagi. Postimehest ei maksa rääkida. Suurte lehtede jaoks pole sellised asjad ju tähtsad - puudub skandaali maik.

Põrnitsevad

23.-24. mail peeti Sillamäel maha slaavi kultuuri päevad ja nädal hiljem Tallinnas Slaavi pärg. See oli suur kultuurüritus, mille raames esinesid mitte ainult kohalikud taidlejad, vaid ka väljapaistvad muusikud Venemaalt, Soomest ja mujalt. Tallinnas viibisid kontserdi Linnahallis peaminister M. Siimann, asepiiker A. Käärma, rahvastikuminister A. Veidemann. Viimane esines ka kõnega. Kuid nagu venekeelne ajakirjandus märgib, vaikus eestikeelne ajakirjandus selle sündmuse lihtsalt maha. Sillamäe lehe andmeil ei tulnud sinna külalised Peterburist, kuna nad ei saanud Eesti konsulaadilt viisat.

Maikuu käisid Peterburi eestlastele esinemas Saaremaa Poistekoor ja lauluansambel Virvik Saaremaalt (esines ka Narva eestlastele) ja Tartu Üliõpilassegakoos. Muusikalehele laekunud informatsiooni kohaselt nad väljaspool seda programmi Peterburis ei esinenud. Kas ei õnnestunud selleks kokku leppida või ei taotletudki? Teatavasti püüab praegu Eesti juhtkond parandada jahedaid suhteid Venemaaga. On mõnevõrra imelik, et meie taidlejad hoiduvad sellisest oma uurema publiku ees esinemisest, et ise selliseid kalleid sõite finantseerida.

Suured peod Tamsalus

Laupäeval, 23. mail peeti 30. Tamsalu laulu- ja tantsupidu. Vaatamata jahedale ilmale oli kogunenud 31 kollektiivi, ka Soomest ja Tallinnast. Elamuslikuks kujunes peo finaali, kui ühendkoor laulis Tamsalu muusikaõpetaja Heidi Mäe dirigeerimisel popurriid "Kaumimad laulud".

Nädal aega hiljem viidi samas Tamsalu Tammemäel läbi II üle-eestilise mudilaskooride konkurss-festival, milles osalejad saavad laulda tuleval aastal üldlaulupeol. Esimene selline festival toimus 1994. a. Tallinnas.

Osalejaid oli umbes 1200, jaotatuna 35 kooriks. A-klassis (muusikasüvaõppega) sai grand prix ETV mudilasstuudio (dir. Liia Leetma), B-klassis (tavakoolid) Kuusalu Keskkool (Niina Esko). Rohkelt jagatud muudest auhindadest läksid kaks Tartusse, aga ka Kärdlasse, Sinti ja Ridalasse.

Tamsalulased said kiita ka organiseerimise eest, kuid Lääne-Virumaalt ei osalenud ühtki mudilaskoori. Ka pealtvaatajaid oli vähe. Vist oli kohalikud väsinud eelmise laupäeva peost.

Arvo Leibur mängib flööti?

Maikuu esitas mitmel pool Eesti trio Heiti Mätlik (kitarr) – Terje Terasmaa (vibrafon) – Arvo Leibur (viinul) hispaania muusikat. Nende esinemise kohta Pärnus (T. Terasmaa seal haiguse tõttu puudus) avaldas kohalik Postimees 30. mail ka Indrek Kalbuse pikema arvustuse. I. Kalbuse arvates olid mõned lood väheütleavad, kuid esinejate kohta kasutab ta ainult kiidusõnu. Näiteks kirjutab ta, et hispaania rahvalaulude tsükli III osas "kõlanud viiuli flööletid olid mängitud nii puhtalt ja kauni tooniga, et tekkis tunne: Leibur on vahepeal flöödi kätte võtnud".

Väga hea himangu neile muusikuile annab Valgamaalases (T. Terasmaa oli kohal) ka Helju Keskpala, märkides tühtlasi, et külmal 24. mail õhtul oli neid Tõrva kammersaali kuulama tulnud vaid umbes 30 inimest.

Anne Peaske kommenteerib

Virumaa Teataja avaldas mais 2 Anne Peaske artiklit. Virumaa Noorteorkestrit kuulates jõudis ta järeldusele, et selle dirigent Peeter Paemurru on küll hea pillimees, kuid tal on raskusi laste kaasaaramisega. Paremini tuli sellega toime noor Hando Põldmäe.

Teine artikkel seostus rootslase Sven Sjögreni poolt Lääne-Virumaal läbiviidavate Suzuki süsteemi kursustega (seitse lõpetanut neist osad õpetamise litsentsi). Anne Peaske deklareerib oma argumente esitades, et ta pole selle süsteemi 100-protsendiline pooldaja.

Narva Chopini konkurs

Eurovisiooni

Aprillikuu Muusikalehes teatasime, et Chopini konkurs Narvas on järgmisel aastal Läänemere Linnade Liidu otsuse kohaselt rahvusvaheline ja selles osalevad 11 riigi esindajad (lk. 14). Nüüd võime lisada uusi üksikasju. Ta hakkab rahvusvahelisena toimuma üle aasta. Tuleva aasta konkursi ettevalmistamisele on juba asutud. On loodud komisjon, kuhu kuuluvad kultuuri- ja haridusministeeriumi, Narva linnavalitsuse ja selle kultuuriosakonna esindajad. Nad ka finantseerivad. Juhendi koostab Narva Muusikakool. Kuna 1999. a. tähistatakse Fr. Chopini 150. surma-aastapäeva, on ettevõtmisel suurem rahvusvaheline kõlapind. Sellest toimub ülekannet ka Eurovisioonis.

Osaleb 50 konkursanti, 6 kohta on eraldatud selle aasta Narva Chopini konkursi võitjatele. Nad käisid ka 5. mail Tallinnas Poola saatkonna poolt korraldatud vastuvõtul, mängisid seal ja nende kätt surus president L. Meri.

MALLE ELVETI SÕNUMID

Remonditava fassaadiga Tartu

Ülikooli aulas...

...andis 9. mail kontserdi Pärnu Linnaorkester Olari Eltsi käe all, esitades M. Raveli, J. Sibeliuse jt sümfoonilist muusikat koos Tallinna solistide Eda Peaske ja Andres Aavaga. Orkestrantide kinnitusele on Tartu aulasse hea kõla ja publik omanäoline – palju noori kuulajaid.

...21. mail oli aga jällegi omanäoline esinemine. Koos laulsid TÜ Akadeemiline Naiskoor ja linnalähedase Tõrvandi Algkooli mudilaskoor. Mõte sai alguse sellest, et ühe Tõrvandi Algkooli lõõritava mudilase ema laulab "akadeemikute" seas, tõukejõuks ka see, et järgmisel laulupäeval on mudilas- ja naiskooril mitmeid ühislaule.

Pärast kevadkontserti algas dirigendil Vaike Üibopuul tõsine töö – tuli üle kuulata naiskoori

laulma püüdlevate noorte konkursantide häälekõla.

Emadepäevakontserdil uued ansamblid

Tartu emadepäevakontserdil Vanemuise väikeses saalis esinesid tuntud kollektiivide kõrval ka uued ansamblid. Esmakordselt oli publiku ees Tartu Junior Band Loit Lepalaane dirigeerimisel, solistideks Toomas Peterson (sopransaksofon), Liivike Vaher (altsaksofon) ja Ahti Bechblum (klaver). Kestva aplausiga võeti vastu ka esmakordselt publiku ette astunud Tartu Poistekoori meesansambel M. Härma nim. Gümnaasiumi meeskvartett UR2KAM ja esimesena lavale tulnud sama kooli laulupoisid vennad Priit ja Toomas Pruusid.

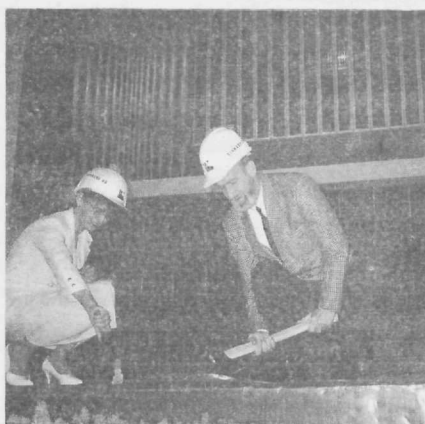
Moodsaim kontserdimaja

Lõuna-Eestile

15. mail ulatas Vanemuise direktor Jaak Viller 28 aastat teatri valduses olnud kontserdisaali sümboolse võtme üle Eesti Kontserdi Vanemuise kontserdimaja direktorissile Laine Jänesele. Toimus see keset AS Tartu Linnaehituse töömeeste askeldust Eesti Kontserdi ja Tartu kultuurijuhtide osalusel, kes ka ise tõmbasid kiivri pähe ja asusid lava lammutama.

"Usume, et nelja kuu pärast kuulete siin sümfooniakontserti Eesti kaasaegseimas kontserdisaalis, mille akustika on parem Estonia kontserdisaali omast," ütles Eesti Kontserdi asedirektor Aivar Mäe. Selleks peab põialt ka Vanemuise dirigent Endel Nõgene, kelle sõnul endise rahvakogunemiste jaoks ehitatud saali akustika oli niigel.

45-miljonilise krooni suuruse ümberehitustöö maksumusest rahastab 60% EV kultuuriministeerium, 7% Tartu linnavalitsus, ülejäänud summa laenatakse Eesti Ühispanangalt. Renoveerimise käigus nihutatakse saali seinad 6 m võrra tahapoole, kõrgust tuleb juurde 1 m. 948 uut istet saab vajadusel veerand tunniga paigaldada lava alla. Tõlkeseadmed võimaldavad saalis toimuva tõlkida 4 keelde. Uusheliselvestussüsteem võimaldab

Laine Jänes ja Enno Mattisen lava lammutamas

lavalt toimuvat salvestada otse saalist. Sissepääs, mis seni oli Vanemuise tänava poolt, tuleb praeguse Vabaõhukohviku kohale.

Rekonstrueerimise suurim murelaps on 70-ndaail aastail saali paigaldatud orel, mis jääb kohale. Ta on hell pörutuste ja tolmude suhtes.

Saali pidulik avamine on planeeritud 27. septembrile.

Innsbruck ja Kihnu on väga erinevad

20-liikmeline Tartu orkester, milles mängisid Elleri-kooli akordioniõpilased ja vilistlased Tartust, Põlvast, Rāpinast ja Kadrinast, käis Elleri-kooli akordioniosakonna juhataja Uno Arro dirigeerimisel akordionimuusika festivalil, mis toimus 21.–24.

Tartu akordionistid Innsbrucki olümpiaa stadionil. Esiplaanil Lehti Anja.

maini Tiroomi pealinnas Innsbruckis. Osales 320 orkestrit, mis Saksa akordionimuusikute presidendil Ernst Pfisteri sõnul viib selle ettevõtmise Guinnessi rekordite raamatusse.

Võistlesid 15 Euroopa riigi akordioniorkestrid. Arvukuselt ja meisterlikkusest paistsid silma sakslased. Oli 3 kategooriat – kõrgem, ülem ja põhimine.

Tartlased võistlesid ülemas kategoorias 98 osavõtja hulgas, igatüel aega 10–15 minutit. Nad olid teistest erinevad selle poolest, et mängisid vanadel Weltmeisteritel, mis halvasti häälestuvad. Ning mängisid klassikat – J. S. Bach'i Prelüüdi ja Fuugat BWV 549 ja A. Štšedrini "Jäljedend Albenizitit", kuna Eestis pole saada uuema originaalloomingu noote. Kapole orkestris tühtki kõrgharidusega akordionimängijad ja lahtimängimiseks enne esinemist polnud mingit võimalust.

Ometi saadi kõrgeima astme diplom, mis tähendab seda, et kuuluti oma grupis 10 parima hulka. Teisisõnu – Eesti akordionimängijad näitasid, et nad on euroopalikul tasemel. Ida-Euroopast olid esindatud veel Leedu, Valgevene ja Venemaa.

Osaleti festivali lõpetamisel toimunud võimsal galakontserdil Innsbrucki olümpiaa stadionil. Vapramad tõusid jalgsi 2 kilomeetri kõrgesse Alpidesse.

28. mail aga käisid Tartu lastemuusikakoolide akordioniõpilased ja õpetajad esinemas Kihnu rahvamajas, mida juhatab eksnäitleja Katrin Kumpman. Teeniti südamlit aplaus. Üllatav oli näha publikut rahvarietes. "Kihnus on rikkalik rahvalaulutraditsioon, aga akordionimängijaid pole. Sestap nimetavad nad akordioni lihtsalt pilliks," räägib muusikaõpetaja Lehti Anja.

1 või 10 – mõlemad õiged

Enne sõitu Leetu Šiauliaisse vaimuliku muusika festivalile andis Vanemuise Seltsi Kammerkoor kontserdi Tartu Raekojas. Nii lõpetas koor esimese tegevusaasta. "Tegelikult läheme vastu 10-ndale tegevusaastale. Tarmeko kammerkoorist väljakasvanuna on koor teisenenud," täpsustab dirigent Laine Jänes.

Kavas olid laulud 15. sajandist tänapäevani. Esmakordselt kõlas Raekojas saksofonimuusika koori tenorilaulja Toomas Petersoni esituses. Ta mängib seda pilli mitmes orkestris, igapäevast leiba teenib aga pangamaetnikuna.

Lauldi Hanilas ja Lihulas

30. mail esinesid Lihula laululaval Läänemaa vaimulikud laulukoorid, külalistena ka koorid Soomest Aura vallast, Rāpinast jm. Sel kombel taaselustati kirikukoortide laulupoetava Läänemaal. Peakorraldaja oli Lihula Eliisabeti kirik.

Nädal varem kutsus Hanila muuseum rahvarõivais laulu-, tantsu- ja pillimehi oma 5. sünnipäevale. Aasta eest rajatud kigepiltsil esinesid Lõuna-Läänemaa muusikakollektiivid, sh laste omad, Virtsust Kõmsini. Hanilas on oma laulupäev juba teist aastat.

Maikuu uudiseid Teatri- ja Muusikamuuseumis

Maikuu täienes Teatri- ja Muusikamuuseumi muusikaosakonna arhiiv mitme olulise materjaliga. Neist suurim on kahtlemata prof. **Heino Elleri** personaalkogu, mille tööme muuseumisse ja paigutasime Assauwe torni 27. mail.

H. Elleri arhiivis on väärtuslik muusikaalane kirjandus ja noodis alates Elleri õpinguteaegsest Peterburist 20. sajandi algul ja lõpetades 60-ndate aastatega Tallinnas. Väga palju on noote Elleri oma õpilaste pühendustega. Noodikogu sisaldab ka H. Elleri esimese abikaasa Anna Elleri klaverinoote.

13. aprillil 1994 suri Rootsis Göteborgis Eesti koorijuht **Harry Truus** – Göteborgi Eesti Segakoori ja Göteborgi Eesti Naiskoori peadirigent. Nüüd, 4 aastat hiljem, jõudis muuseumisse H. Truusi õe **Ilse Truusi** vahendusel 4 põhjalikku albumit mõlema koori ajaloost. Albumid sisaldavad rikkalikku fotomaterjali, artikleid kooride tegevusest, muud rootsi-eesti ühiskonnaga seonduvat. Sadakond fotot aga täiendavad Karl Leinuse juhatusel

tegutsetud lastekoori Eesti Laululapsed kogu. Oli ju Harry Truus 30-ndail aastail selle koori abidirigendiks.

28. mail külastas TMM-i ja tutvus põhjalikult muuseumi muusikakogudega Oxfordi Ülikooli muusikaprofessor **Gerald Seaman** abikaasaga. Tema eesmärgiks oli materjali kogumine Oxfordis väljaantavale muusikaleksikonile Baltimaade muusikast. Kuna seni on täpsemad andmed eesti muusika kohta suures enamuses tulnud läbi vene keele, siis on selline initsiatiiv kurioosumite vältimiseks väga tänuväärne. (Ikka veel tiirlevad Lääne teatmeteostes kasvõi sellised teosed, nagu H. Elleri sümfooniline poeem "Polot orola" või V. Ojakääru ooper "Korolu holodno".)

FOTO: HENNO SAARNE

Oxfordi professor **Gerald Seaman** (vasakul) abikaasaga koos TMM direktori **Arvo Saare** ja muusikaosakonna juhataja **Alo Pöldmäga**.

Tobiasest. E. Völkerit huvitasid R. Tobiasse suurvormid ja nende variandid.

Alo Pöldmäe

Otsa-koolis

Maikuu – looduse õitsemise algus – oli G. Otsa nim. Muusikakooli elus kõige pingelisem periood – õppeaasta lõpetamise ja kokkuvõtete tegemise aeg.

2. mail toimusid Niguliste kirikus ja 25. mail Tallinna Rootsi-Mihkli kirikus kooli naiskoori kontserdid, kus esitati nii vana kui ka nüüdisaegsete heliloojate vaimulikku ja ilmalikku muusikat, kõlasid ka eesti heliloojate a capella laulud. Dirigeerisid koorijuhtimise eriala lõpetajad (Merilin Lend, Christin Ots, Kristiina Poska, Kadri Vunk), kes kinnistasid oma oskusi 27. mail Matkamajas läbiviidud riigieksam-kontserdil.

5. mail oli Estonia Teatri Talveaia juudi kultuurile pühendatud õhtu "Mõistatuslik maailm", kus levimusika osakonna õpilased (Kaire Vilgats, Ele Millistfer, Eve Pärnsalu, Saale Taul, Lauri Liiv, Jaakko Maltis, Jaan Pehk) Leelo Talviku ja Tatjana Järvi juhatusel esitasid hästi teatraliseeritud läbilõike J. Bocki muusikalist "Viuldaja katusel".

7. mail Matkamajas ooperiklassi kontserdil näitasid väarikalt oma vokaalseid, näitlejamängu, isegi tantsuvõimeid nii vanemate kursuste õpilased ja kooli lõpetajad (Alla Popova, Juulia Botvina, Aleksandr Mihailov, Annaliisa Pillak, Rainer Vilu, René, Soom) kui ka nooremate kursuste õpilased. Selle valmistasid ette Tiit Tralla, pianist Ülle Rebane. Kostümüeeritud säravad soloetteasted ja duetid, publiku soe vastuvõtt tõstsid kontserdi meeleolu.

Peale selle oli veel 15 õpilaste kontserti jm. Helises lõpukell '98 ja algasid lõpetajate riigieksamid.

Need, kes soovivad sügisest G. Otsa koolis muusikat õppida, võivad dokumente esitada 25. juunini, sisseastumiseksamid algavad 26. juunil. Tere tulemast!

Jelena Gandšu,

Otsa-kooli III k. muusikateooria

Eesti Muusikanõukogu

4. juunil toimus Eesti Muusikanõukogu juhatus selle hooaja viimane koosolek, kus tehti kokkuvõtte eelnenust ja arutati edasise arengu suundi. Hooajal on toimunud 7 juhatus koosolekut, kohtunud Eesti Raadio ja ETV juhtkonnaga, käsitletud muusikalise alg- ja keskhariduse probleeme ning tutvunud Pärnu muusikaeluga.

Eesti Muusikanõukogul on nüüdsest internetis oma kodulehekülj <http://www.kul.ee/emc>.

Eesti Muusikanõukogu esitas selle aasta IMC-UNESCO rahvusvahelise muusika preemia kandidaadiks helilooja Arvo Pärdi. Preemia saaja selgub septembris 1998.

Muusikakeskkoolis

Tallinna Muusikakeskkool saatis selle aasta juuni alguses teele oma 34. lennu. Pidulik kontsert-aktus toimus juba vana traditsiooni kohaselt Eesti kõige esinduslikumas saalis - Estonia Kontserdisaalis. Sel aastal aga ka rikuti tavasid. Väga heas mõttes - esimest korda musitseeris parimate Muusikakeskkooli lõpetavate noorte muusikutega koos ERSO ja dirigent Jüri Alperten. Kena oli Kadri Arro, Helen Halliku, Helen Normeti käpsus ja oskus suure orkestriga niivõrd täpselt koos mängida, seda enam, et nii mõnelgi oli selline kogemus esmakordne. Eriti suure elamuse osaliseks sai aga kuulates viuldajat Mikk Murdveed esitamas I osa J. Sibelius Viulikontserdist d-moll ning pianisti Age Juurikat, kes mängleva kergusega esitas S. Rahmaninovi 3. klaverikontserdist II-III osa. Võib arvata, et paljudi kauleme neist kindlasti lähitulevikus.

Uhked võisid olla oma käpsustunnistuse üle kõik 23 lõpetajat.

Triin Vallaste

Eesti Muusikaakadeemias

* 1.-10. maini toimus Hollandi Saatkonna MATRA-KAP programmi raames Eesti Muusikaakadeemia Sümfooniaorkestri järjekordne sessioon, mis lõppes kontserdiga 10. mail Estonia Kontserdisaalis. Külalidirigent oli Viktor Liberman, solist Kalev Kuljus (oboe). Puhkpillide grupiproove juhendas Kalervo Kulmala (metsasarv) Sibelius Akadeemiast.

* 23.-24. maini juhendas Sibelius Akadeemia õppejõud Soile Perkilä koolituskursust EMA koolimuusikaosakonna üliõpilastele ja EMA täienduskoolituse õpperühmale.

* 22.-27. maini 1998 viibis Eesti Muusikaakadeemias Moskva Riikliku Konservatooriumi viiuliprofessor Zarius Žihmurzajeva, kes juhendas meistrkursusi ja osales EMA keelpilliosakonna lõpueksam komisjoni töös.

* 30. maist - 1. juunini 1998 juhendas Eesti Muusikaakadeemia klaveriosakonnas ja EMA täienduskoolituskeskuses meistrkursusi Moskva Riikliku Konservatooriumi professor Viktor Meržanov.

* 27.-29. maini toimus Euroopa Liidu TEMPUS-e projekti raames Sibelius Akadeemia arvutisüsteemi peadirektori Esa Kurki juhendamisel koolitusseminar, millel osalesid Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Muusikaakadeemia raamatukogu ja Eesti Kunstiakadeemia raamatukogu töötajad.

Ajalehed

Põlvamaa Koidu muusikalehekülg

Põlva ajaleht Koit pühendas 16. mail terve lehekülje muusikale.

Ühe osa sellest moodustab intervjuu Urmas Sisaskilt, võetud Põlva Vaimuliku Laulu Seltsi külaskäigu ajal Jänedale, kus Sisask püüab ühendada muusikat harrastus-astronoomiaga. 1996. aastast peale on tal seal oma Planetaarium, milles ta on andnud 277 loeng-kontserti. Planetaariumile tuleb augustis-septembris peale klaaskuppel, milleks riik on eraldanud pool miljonit krooni. Plaanis on sinna rajada ka kontserdisaal.

U. Sisaski sõnul on "88" omamoodi maagiline arv: iga 88. sünnipäev on kaksikud ja

iga 88² sünnipäev kolmikud. Klaveril on 88 musta ja valget klahvi ning taevastähti on jagatud 88 riigiks (tähtkujuks). Sisaski enda elulülesanne on kirjutada igale tähtkujule üks klaveripala.

Sisaski sõnul on ta 1. missa kirjutatud Päikesesüsteemi nootidele. Kassetiga on kaasas ka spikker, milles kirjas, missugusele planeedile vastavad missugused noodid.

"Eesti missa" puhul on U. Sisask uhke selle üle, et katoliku preestrid (ka paavst ise) on lubanud selle ettekandmisel kirikus kasutada paganlikku muusikariista – trummi. "Selle teosega oleme preestrid põlvili pannud mitmes riigis," rääkis U. Sisask.

Praegu on U. Sisaskil ta enda sõnul pooleli suur teadustöö – universumi klaviatuur, mis peab ringiratast mahtuma pisikesse toa seinale. Kõrvale kuuldav sfäär on tema sõnul selles üsna pisike osa, kuid muusikasse olevat võimalik paigutada ka elektroonide liikumist ümber aatomituuma.

Oma Planetaariumis loodab U. Sisask avastada ka ühe komeedi.

Seoses kooliaasta lõppemisega Põlva Muusikakoolis on samal leheküljel veel 3 kirjutist sellest koolist ja 21. mail numbris veel kaks.

Üldist huvi pakub vast teade, et alates 1996. aasta novembrikuust tegutseb Põlva muusikakooli õpilaste ja vilistlaste sümfooniaorkester Aksel Koppeli juhatusel, mis 42-liikmelisena andis 17. mail Põlva kultuurikeskuses oma 8. kontserdi. "Orkestris on puudu vaid kaks pilli, oboe ja fagott, muidu oleks sümfooniaorkester," märgib A. Koppel. Muret teeb õpilaskontserdi vahetumine, mistõttu näiteks teised viiulid tuleb panna järgmisel aastal mängima esimest viiulit ja nad peavad jälle ümber õppima.

Edasi räägitakse Põlva Muusikakooli õpilaste esinemistest selle aasta konkurssidel. Parimad olid akordioniõpilased, kellest 4 jõudis vabariigi esikümnesse.

Väikesed keskused

Haaslava

Maikuus tähistas piduliku kontserdiga oma 75-ndat tegevusaastat Haaslava meeskoor. Ja seda Tartu akadeemilises saalis. Niisuguse au oli koor ära teeninud mitte ainult oma taseme, vaid ka teenete eest meeskoorilaudade edendamisel nii minevikus kui ka tänapäeval.

Tegemist on ühe eesti vanima meeskooriga, asutatud juba 1923. a. Mitte ainult ei osaletud tollal üleeestilistel laulupäevadel, vaid hakati 1935. aastal korraldama ka oma Haaslava laulupäeva. Kui Tuiga kool, mille juhataja Aksel Rüütli eestvedamisel ja juhatamisel oli tegutsetud, sõjajärgsetel aastatel likvideeriti, lakkas koor küll mõneks ajaks olemast, kuid ega seepärast kadunud Haaslavalt vokaalmuusika – tegutsesid mees-

aasta on kord aastas sinna kogunenud Tartu ja Tartumaa meeskoorid. Ning mis viga koguneda, kui väikese Haaslava mehed on endale ehitanud ka laululava. Nii et Haaslava meeskoor on omanäoline – pole mitte ainult nüüd juba kolmveerand sajandit vana meeskoor, vaid ka oma laululava ja oma laulupäev. Ja ikka mõeldakse midagi uut välja. Tänavu 28. märtsil oli Haaslavas Lõuna-Eesti valdade ja väikelinnade

alustanud Põlva meeskoori heatasemeline esinemine Maret Kolsari juhatusel, mis tõi selle koori ka esikohale.

Sellest ajast peale, kui Haaslaval üle 30 aasta tagasi sai meeskoorilaudadele hoo sisse, on seal mõndagi muutunud. Tolleaegne dirigent Johannes Loost laulab nüüd kooris baritoni koos mõne teisegi samasuguse staazika laulumehega. Aga ka noori on tulnud juurde. Paljuks ei peeta kaks korda nädalas Eesti

Põllumajandusmuuseumis harjutamas käia. Dirigeerivad 1982. aastast peale Aulike Lööndre ja juba kümme aastat ka Kalev Lindal.

KALJU TIISLERI FOTO

Nii teeneka koori juubelikontserdile oli saal täis kogunenud, koor ise hoolitsenud selle eest, et kava oleks mitmekülgne nii laulude kui esinejate poolest. Peale koori enda astusid üles tema noortest lauljatest koosnev ansambel, Räpina muusikakooli õpetajate kvintett (dir. Marika Klimberg) ja Kuuste Naiskoor (Tiiu Voort).

VAN CLIBURN VARISES KONTSERDIL KOKKU.

Kuulus klassikalist muusikat esitav pianist, 63-aastane Van Cliburn (Eestis teatud esamajajoones Tšaikovski-konkursi võitjana - toim.) langes kokku esinedes kontserdil oma kodulinna Port Forthis Texase osariigis. Ta toimetati haiglasse, oli peagi teadvusel ning arstide arvates ei ole ta olukord eluohtlik.

Esinemine toimus Bass Performance Halli avamisel. Nimi on pandud Texase multimiljonäri Bassi perekonna järgi, kes annetas selle maailma ühe suurima ja moodsaima, 2056-kohalise kontserdisaali ehitamiseks 67 miljonit USD.

Port Forthi sümfooniorkestri juhitanud dirigendi John Giordano sõnul mängis Van Cliburn algul Rahmaninovi klaverikontserti nr.2 fantastiliselt, siis hakkas aga tegema vigu ja lõpuks vajus kokku. Põhjuseks peetakse ületõetamist ja stressi uue kontserdisaali avamise eel, samuti õhupuudust, mis oli tingitud metsatulekahjust Mehikos, vahetult Texase osariigi piiri lähedal.

Van Cliburn juhib heategevuslikku Cliburni Fondi ja spondeerib iga nelja aasta tagant toimuvat prestiižset rahvusvahelist pianistide konkurssi.

Reuters-ETA.

HÜVASTIJÄTT FRANK SINATRAGA.

1994.aastal peale esinemist kokkuvõrsemist haige olnud Frank Sinatra suri 14.mai Kalifornia haiglas 82-aastasena. Talle avaldati palju järeleühüdeid, märgiti, et ei muusikaline harimatus ega teated sidemetest allilmaga kõigutanud selle võimsa häälega laulja populaarsust.

Jumalagajätuseremoonia toimus Beverly Hillsi katoliku kirikus Kalifornias. Osalesid paljud Hollywoodi kuulsused - Kirk Douglas, Paul Anka, Sophia Loren jpt., samuti ekspresidendi abikaasa Nancy Reagan, tõrvatilgaks neli baptisti plakatiga: "Frank Sinatra oli halb mees, elas hooraelu."

Politsei takistas tuhandete Sinatra fännide pääsu tseremooniale.

Pärast jumalagajätuseremooniat toimetati Frank Sinatra põrm aga Ameerika idarannikule New Jersey osariiki, kust ta sõngitati Itaalia emigrantidest isa ja ema põrmu kõrvale.

Reuters-dpa-ETA.

LEEDU SEIMI ESIMEHE CD.

8.mai esitleti Viinises Leedu seimi esimehe Vytautas Landsbergise kompaktplaati "Inimhinge sünd". Landsbergis mängib sellel klaveril Konstantinus Čirulionise looningu, sealhulgas 24 leedu rahvalaulu töötust. Selle üle kogu maakera

müügle mineva plaadi bukletil tutvustatakse inglise, saksa, leedu ja vene keeles nii heliloojat kui ka pianisti.

Plaat valmis EMIC Classic sarjas, mõtte algatajaks Mstislav Rostropovits.

EMI klassikasarja direktor Richard Lyttleton ütles, "et ta rõõmustab võimaluse üle tutvustada maailmale Baltikumi kultuuri ühte suurepärasat osa."

ELTA-ETA.

HELSINGIS TULEB MULTIMEDIA-OPERER.

24.augustile on Helsingi Senatväljakul plaanitud läbi viia multimeediaooper Good Evening,Helsinki, mida reklaamitakse suurimaks selletaoliseks Põhjamaades kunagi läbiviidud ettevõtmiseks. Selles on sadu esinejaid, sealhulgas mitmeid professionaalseid soliste ja lauljaid. Eeskujuna on võetud Stockholmi kultuuriaasta avamist ja Moskva linna 850.aastapäeva mullusest tähistamisest. Teemaks on sõda, rahu ja armastus. Toomkiriku treppidele ehitatakse 70 meetri laiune lava ja väljaku ümber paigutatakse kümneid hiiglaslikke kangaid.

Etenduse korraldab osatühing Riipop ja Evening Events Production, rahaliselt toetavad haridusministeerium, välisministeerium, Helsingi linn ja sadam ning teised sponsorid.

Kasutusel on väga mitmet laadi tehnikat, mille üles- ja mahamonteerimiseks kulub 9 päeva. Väga palju on valgusefekte. Valgustatud taevast ja pürotehnilised efektid peavad näha olema kümnete kilomeetri taha. (Võib-olla Põhja-Eesti rannikulgi - toim.)

Kontserdile müüakse 20 000 piletit.

STT-ETA

SOOME RAHVUSOOPERI BALLETIKOOLELE AMETLIK STAATUS.

Soome valitsuse finantskomisjon võttis vastu otsuse anda Soome Rahvusooperi balletikoolile ametlik staatus. Senini ei saanud juba 75 aasta jooksul Soome balletitantsijaid ettevalmistanud kooli lõpetajad edasiõppimiseks vajalikku ametlikku dokumenti. Ka on puudunud neil sotsiaalsed tagatised. Seetõttu on vähenenud tung balletikooli, balletitantsu tase ja kannatab rahvusvaheline suhtlemine.

Balletitantsijate väljaõppe rahastamine jääb aga endiselt lastevanemate hooleks. Ametlik staatus ei too kaasa riigipoolset finantstoetust ja Rahvusooper ei taha balletitantsijate väljaõppele rohkem kulutada. Soome kultuuriväljaanded märgivad, et klassikalise tantsu õppimiseks on riigis praegu modertantsuga võrreldes tingimused halvemad.

STT-ETA

SELLE SUVE OOPERIFESTIVALID EUROOPAS.

Järvederikkas Bregenzis Saksamaal 16.-20.augustini esitatakse "Porgy ja Bess" Götz Friedrichi dirigeerimisel.

Drottingholmis Stockholmist lähisel juuni lõpus - juuli algul 3 Glucki ooperit, dirigeerib Arnold Östman.

Müncheni muusikafestivali juulis. Teiste teoste kõrval esitatakse R.Wagneri "Tristan ja Isolde" Zubin Mehta taktikepi all.

Itaalias Veronas on Verdi ja Pesaros Rossini festival.

MOZART INTELLIGENTSIARENDAMISEST.

Soliidsest Ameerika ajalehest Christian Science Monitor võime lugeda: Georgia osariigi kuberner Zeil Miller tahab vastündinute vanemale kinkida CD või kasseti klassikalise muusikaga laste intelligentsi stimuleerimiseks. Ta tsiteerib ühte uurimust, milles väidetakse, et pärast ühe Mozarti klaverisonaadi kuulamist 10 minuti jooksul andsid õpilased oma intelligentsustestides paremaid vastuseid. Selleks otstarbeks palub ta eraldada 106 000 dollarit osariigi 12,8 miljardi dollari suurusest eelarvest.

Brass Bulletin

1998. Nr.1

KUIDAS VÄLTIDA NÄRVELDAMIST.

On palju igasuguseid nõuandeid noortele muusikutele, kuidas saavutada konkursil võimetekohane tulemus, vältida halvavat hirmu ja närveldamist.

Šveitsi trompetimängijal Leonhard Gerlitzil on oma retsept: "Enne konkursile minekut pakin võõrastemajas kohvrid, et ebaõnne korral saaks kohe ära sõita. See rahustab närve."

Brass Bulletin.

1998. Nr.1

ROHKEM KODUMAIST MUUSIKAT KANADA RAADIOJAMADELT.

Kanada Radio, Televisiooni ja Kommunikatsiooni Föderaalkomitee andis välja määruse, mille kohaselt peavad kõik Kanada raadiojaamad oma päevast muusikaprogrammides suurendama kodumaise muusika osakaalu 35 protsendini. Praegu on see protsent umbes 30.

Raadiojaamade omanikud ei jaga võimude patriootilisi tundeid. Nad viitavad avaliku arvamuse uurimuse tulemustele, mille kohaselt kuulajate arvates piisab, kui kodumaine looming moodustab raadiojaamade muusikaprogrammides 25 protsenti.

RIA-Novosti-ETA.

baritonimängu, teine saksofonimängu lektor. Orkester on kogunud mainet paljudel Soome ülevaatusel ja võistumängimistel, esinenud Rootsis, Taanis ja Fääri saartel.

Orkestriga oli Eestis kaasas ka kooli juhtkond-rektor koos asetatäitjaga. Eks see näita, et koolis toetatakse puhkpillimuusikat ja tähtsustatakse seda õpilaste silmis. Ning tulemused on head, nagu näitas ka

kontsert

Kava sisaldas nõudlikku, ka tehniliselt rasket kontserdimuusikat, nii originaalpalu kui ka seadeid. Ning oli ka mitmekülgne.

Leonard Bemsteini hoogne avamäng *Candide* (W. Beeleri seades) oli avaloona igati sobiv. Cecil Chaminade Kontseriinios flöödile paistis hingestatud mänguga silma solist Asta Pykkänen. Efekte oli rahvamuusikal baseeruv ja huvitava orkestratsiooni (suur osa löökpillidel) Luis Rasqueti "Viis meeleolu Ladina-Ameerikast". Taamo Marttineni Triumfis võis aga nautida ülevust ja orkestri täiskõla.

Kontserdi teine osa algas Tallinna Puhkpillisümfooniute (Tallinna Muusikakeskkooli ja Otsa-kooli puhkpillieriala õpilaste baasil

moodustatud ja Soome vastukülaskäigule kutsutud orkestri) muusikalise tervitusega Aavo Otsa juhatamisel. Mängiti kolm korda Eestis käinud ja seda orkestrit Tallinna parimaks noorteorkestriks pidava inglise päritolu norra helilooja Trevor Fordi teoseid. Tubli esinesid solistidena trompetist Roman Petuhhov ja Krista Joonase Otsa-koolist.

Seejärel näitas Lahti orkester taas oma mitmekülgust. Priit Raigi Mars, mis A. Otsa hinnangul paistab silma uudse lähenemisega sellele žanrile, kaunistab kontsertmarsina iga kava. Uno Klami "Sampo tasumine" Lahti orkestri kauaaegse dirigendi E. Seppälä seades oli rahvuslikult omapärane, koloriidierk ja massiivse kõlaga lugu märkimisväärselt hea tuubasoologa. E. Seppälä seatud oli ka M. Mussorgski tuntud "Vana loss" süidist "Pildid näituselt", meeleolukas oli Kirsti Sääjärvi altsaksofonisoolo. Philip Sperke "Draakon" oma rütmide tulevärgiga oli plaanitud võimsaks lõpetuseks. Kuulajad aga nõudsid jätku - ja said "Porlaste marsi".

Mitte sageli ei kuule nii sisukat kontserti. Arvan, et nendel, kes jäid sellest elamusest ilma, on põhjust kahetseda.

Andres Vahisalu

TALLINNA KONTSERDIELU - MAI

IDAMAISED VAIKUSED JA MÖLLUD

Ida muusika festivali kunstilise juhi Peeter Vähi eessõnast: "Mis on "Orient"? See on üritus, mille raamesse mahub põhimõtteliselt igasugune Aasiast pärit muusika, mis on seotud säärase filosoofilis-religioosete süsteemidega nagu judaism, islam, hinduism, konfutsianism jm; esindatud on Aasia olulisemad kultuuriregioonid: Araabia, India, Tiibet, Siber, Jaapan, Hiina."

Just viimasest 7. mail alustatigi, kõlas hiina nüüdisaegne, 1937. ja 1991. aasta vahele dateeritud orkestrimuusika Keskkonservatooriumi koorijuhtimise osakonna professori Zheng Xiao-yingi juhatusel. Ette rutates ütlen, et naisdirigendi kõrval tekitasid sellel kontserdil furoori veel vapustav naissoolist Zhang Hong-yan ja väljapaistev naishelilooja Xin-Hu-guang.

Üheksa autori teosed andsid üsna ammendava pildi hiina tänapäeva sümfoonilisest muusikast. Oletatavasti tegi Zheng Xiao-ying võimalikult mitmekesise ja panima valiku, häbenemata näidata ka ehtsaid 50-60-ndate hurraa-patriotismi ilminguid. See-eest 1973. aastast pärit Ma Si-congi "Koduigatsus" keelpillidele püsis leebelt eepilisena ootamatult huvitava lõpuni; Hua Yan-juni "Kuuvalguse peegeldused Er Quani allikal" (1937) meenutas aga mingitpidi Elleri looduslüürikat, võlus intiimsuse ja oma arengus sajandi algusesse peatunud materjalikäsitlusega. Meie kõrvadele ühetaolise pentatoonikale rajaneva helikeele sekka poetas värskemaid värve Xu Zhen-mini Sümfooniline pilt "Piirikindlus" (1986), kus oli tavakohase tantsulisuse, löökpillimärgi ja "helge tuleviku" kõrval ka ajakohasemat muusikalist pinget; eriti aga nimetatud naishelilooja sümfooniline poeem "Gadameilin", mis maalilis eredate kujunditega mongolist peategelase võitlust feodaalidega, samuti Mongoolia loodust. Filmilikult kaleidoskoopilises teoses võis lausa "näha" mitmesuguseid konkreetseid sündmusi.

Kontserdi tipuks kujunes Zhore Longi kontsert "Kuningas Chu heidab seljast kaitserüü" pipale ja orkestrile. Virtuosooslikult oma pilli valdav Zhang Heng-yan, pipaga koos üles kasvanud, 7-aastaselt isa käe all alustanud ja 1990. a. konservatooriumi bakalau-reuse kraadiga lõpetanud kunstnik, on viimaste aastate jooksul andnud palju kontserte just koos sümfooniaorkestritega. Lautolaadse pilli kõlatugevus üllatas, veel enam mängija temperament ja ülim osavus, vibraatoga tekitatud veerandtoonilisus ja sõrmede täpne "tremolo". Teose algmaterjal pärineb pipamuusika kogumikust ja kirjeldab 202. a.e.Kr. asetleidnud lahingut kuningate Hani ja Chu vahel. Muusika on põnevalt sünge, tembitud igasuguste löökpillide tämbritega.

Dirigendi põhiülesande – "teha eriliste dirigeerimisliigutuste ja miimika abil oma

kunstitaotlused esitavale kollektiivile mõistetavaks ja liita nii ettekanne kunsti-tervikuks"(ENE) – Xhang Xhiao-ying üld-joontes täitis. Zestikulatsiooni piiratus muidugi eriliselt nüansse esile ei kutsunud (ega tea, kas hiina muusika nende järele kisenabki), aeg-ajalt jäid rütmifiguurid logisema ja väljendus deklaratiivseks. Kuid pipakontserdis tuli nähtavale tõeline innukus – solisti jälgimise püüdu ja rõõmu koosmusitseerimisest oli tore kogeda.

Festivali teisel õhtul reastati kolm erilist kollektiivi, ühele neist polnud vaja reisiraha maksta: krišnaitide ansambel Svarat koosneb meie kaasinlastest, kes püüavad elada veda printsiipide järgi ja musitseerida armastusjumala Krishna ja teiste jumalate auks. Nende õnnetundest pakatav probleemitu laul ja pillimäng jõudis vahetult saali, ja kuigi india tantsu plastiline zestikulatsioon jäi mõistematuks, oli seda kena jälgida.

Programm "Teekond Katmandusse" esinesid koos Yat-kha Tuvast ja Zikr Ukrainast.

Zikri lauljad viljelevad islamimaades teatud rituaalidega seotud kurgulaulu ja eksperimenteerivad ka hääle kasutamise uute meetoditega. A capella duett mõjus kummatavalt – see oli pigem häälitsemine, sest puudusid laulmisele omased kindlad helikõrgused ja intervallid. Siis liitus nendega Yat-kha. Tuva rahvapillide ja boomü stiiis ülimaldala kurgulaulu ilmselge ülevõimendamise ning ühe nätsujärava pillimehe veidrused teisendasid senise ürgse naturaalsuse kehvapoolseks "tehnoloogiliseks jazzbandiks". Kui unida annotatsiooni, siis selgub, et üks liikmeist oli 70-ndatel trummariks rokkansambelis, teine pillimeheks vodkaclubis...

Ansambli Sarband, mille päritolu-maadena kirjas Türgi, Liibanon ja Saksamaa (juht Vladimir Ivanoff on rahvuselt ühtaegu bulgaarlane ja sakslane) esinemine oli selle õhtu ja vist kogu festivali kunstielamuslikuks kõrghetkeks. Lauljatar Fadia El-Hage intüimne, filigraanselt nüansseeritud esinemine nelja mehe diskreetsel instrumentaalsel ja vokaalsel saatel viis kuulajad araabia muinasjutude imelisse maailma.

Sarbandi tegevus on inspireeritud Euroopa ja islamimaade kultuuride ühisjoontest, repertuaar hõlmab araabia, juudi, hispaania, kreeka, bulgaaria ja teiste rahvaste keskaegset muusikat. Esituse professionaalse taseme garanteerivad Ivanoffi õpingud Schola Cantrum Basilienses ja doktorikraad Münchenist.

Samast kandist muusikat tegid ka Yair Dalal (ud, araabia viul, laul) ja Avi Agababa (löökpillid). Iisraeli juhtivamaks figuuriks etnomuusika vallas peetud Dalal esitab traditsioonilisi ja nüüdisaegseid juudi-araabia helindeid – muide vahel ka koos sümfoonia-orkestrite ja kooridega. Uinutavalt ühetaolist ja vaikset udi-heli ergastas mitmesuguste löökpillide huvitav rütmikude.

Kuna mul jäi india-õhtu kuulamata, siis rohkem festivali puhtmuusikalisest küljest

rääkida pole. Ometi jäävad neist päevist kauaks meelde absoluutses vaikusse toiminud teetseremoonia ja meelutu trummitugumise saatel kulgenud jaapani tantsuetendus.

Peamine mõlema vaimsetest väärtustest läks küll meie "kurtidest hingedest" paratamatult mööda, sest kuidas ka end ei pingutanud mediteerima ja hinge puhastama, jäädi ikkagi pelgalt uudistama teetseremoonia meistrite väljapeetud toimetusi ja vaevaga mõistatama zeni põhimõtteid: ärge midagi väga ihaldage jne. Mõnele "väljavalitutele" pakutud tee tekitas ilmselt maitsepeetumuse, ent ometi võivad nood hoida endas alles harukordse kogemuse.

Meile hoopis väheütlevaks kujunes Laama Konchok Tampheli chöd-rituaal – oma keha ohverdamine "melodeklamatsiooni" ja trummihelide saatel. Mittepühendatuile ei tohitudki selgitada selle meditatsiooni täpset olemust ja eesmärke. Ähmase aimduse instrumentide drilbu – kellukese ja damaru – trummi tähendusest andis teadmine, et helitekitavatesse pallikestesse peidetud mehe ja naise teatud karvad sümboliseerivad taevase ja maise ühtsust.

Vastakaid tundeid kutsus esile Ikuta Shinto templi etendus. Mida näiteks pidi vaene õhtumaalane mõtlema mõõdukast sammumisest koosneva "erootilise tantsu" aegu?

Rituaalse templitantsu iga mõõdetakse sajanditega – Ikuta Shinto tempel eksisteerib Kobe linna südames 102. aastast alates!

Vaatepildid olid võimsad – kujutlegem vähemalt 10 meetri pikkusi tuld purskavaid madusid täitmas oma väänlevate kehadega Estonia kontserdisaali lava otsast otsani. Või lõvisid, kes sealsamas laval said beebi ja püüdsid talle esimeseks toiduks linnu. Ainult et kõige selle sügavam religioosne ja filosoofiline tähendus jäi meile kaugeks, naiivne tinglikkus aga pani vaikselt muigama.

See-eest oli päevselge kogu trupi sõpruse pakkumine: lavale tuldi eesti ja jaapani lipukestega, rahvas tõusis püsti, aplodeeris vaimustunult ja püüdis krapaskalt neile visatud linkuid Kobe tähistes ja hieroglüüfidega.

KÜLALISED, KEDA OOTAKS TAGASI

Maikuu kava 7. leheküljelt vaatas vastu neli lustakat piigat, sh kaksikõed, kes moodustavad Vertavo String Quartet'i. Pildi alla trükitud väljavõtted arvustustest tituleerisid ansambli nõiduslikuks, silmipimestavaks, vallutavaks... Need epiteedid osutusid täiesti tõesteks!

Norralannade mängule oli varasematest kogemustest raske leida mingit võrdlust, selle kvaliteet oli enekuulmatu, tõlgitsus vaba igasugustest konventsioonidest ja traditsioonidest, kuid ühtlasi kaugel efektitsemisest või soovist epateerida.

Kõige selle tõttu on Vertavo kvartetist tavapäraestest kriitikamallidest lähtudes raske

kirjutada. Kui Beethovenit esitatakse impressionistlikult ja Debussyd romantiliselt, kui I viiul (seda mängivad viiuldajad muide vaheldumisi) pole enam juhtfiguuriks, kellele teised, vähematraktiivsed "pillinaised" alluvad, kui kõik seni tõekspeetu põnevalt pea peale keeratakse, oled küll vaimustuses, aga ei tea, mis selle kohta öelda.

Vertavo String Quartet (Norra)

Kindel on, et nüisugusel vabal ja pärlendaval tasemel musitseerimine tuleb kõne alla vaid pärast viimasegi puhttehnilise probleemi likvideerimist – norralannade pillikäsitsus oli ideaalne, nad kõik on tuntud ka solistidena. Koos hakati mängima 1984. a.

Beethoveni Keelpillikvartetis e–moll polnud jälgegi "raskemeelsest monumentaalsusest, heroismist" – kõik väreles kuskil mp piiiril, sellest tundlikust intiimsusest kõrgemale kergitati vaid üksikud olulised fraasid, kulminatsioonimomendid. Isegi rustikaalses Allegrettos võis tajuda teatud akvarelsust, kujukaima pildi kunstnike muusikalise mõtlemise omapärast andis aga esimeste osade ebamaaisus.

Debussy Keelpillikvartetis g–moll oli valdavaks ekspressiivsem ja tundelisem väljenduslaad, vaimustav koloriitsus ja enilselt peen struktuur. Spetsiaalne tunnustus pikkade vibraatota mängitud akordide võrratule puhtusele.

Weberni küllalt kummalised miniatuurid (Viis pala op. 5) said kvartetilt tõreda, kompliteeritud, kuid ometi "arusaadava" trakteeringu.

19. ja 20. mail täitsid Estonia kontserdisaali Neeme Järvi austajad, kelledest nende õhtute jooksul said ka viiuldajanna Pamela Franki ja Detroit Symphony Orchestra austajad.

1990. a. DSO muusikadirektoriks saanud N. Järvi on tõstnud vahepeal langusperioodi üle elanud kollektiivi taas USA sümfooniaorkestrite eliidi hulka.

Võimalus nautida muusikat ilma hirmuta valesissetuleku, ebamäärase koosmängu, mustade nootide pärast on ikka tore küll! Sellisele muretusele lisaks laskis DSO osa saada oma säravast ameerikalikust kõlapildist ja kaasahaaravast meeleolukusest, tõlgitsuslikust nõtkusest. Orkester on N. Järvil täielikult peos, ta ei pea end eriti pingutama viimaks pillimehi kaasa ka hetkeliste improviseerimistega, proovides kogetust erinevate nüanssidega.

N. Järvi on kava ülesehituse alal spetsialist: ta teab täpselt, millega alustada, millega lõpetada. Stilli afroameerika meloodikale ülesehitatud rütmikas suurvorm ei pretendeerinud tõsisügavatele elamusetele, lõi aga publiku keskel laheda, vastuvõtliku atmosfääri.

Bruchi I viiulikontserti analüüsis P. Frank seevastu väga tõsiselt. Seni rohkem teisejärgulisena kirjas olnud kontsert lõi lausa tummaks esitajate poolt ülesleitud sisemiste ja välimiste väärtustega. Kahe romantiku koostöö oli imetlusväärne: kui võrd üksmeelne fraseerimine, milline detailitäpsus! Maailmas laialt tuntud P. Frank kui piiritult muusikale andunud ja meisterlik viiuldaja oli meile väga meeldivaks avastuseks.

Kava teine pool jätkas üldist romantilist suunda. Schumanni Sümfoonia nr. 2 ja Raveli süit "Daphnis ja Chloe" tõestasid veel kord N. Järvi küpset professionaalsust suurteoste läbimõelduiks ja haaravaiks vormimisel.

PÉLLEASE JA MELISANDE'I VAIMUD LEHVISID G. OTSA NIM. MUUSIKAPÄEVADE KOHAL

M. Maeterlincki näidendi viisistamisvariantide seost G. Otsa muusikapäevadega tihendasid näidendi lavastamine Theatrumis ja näitus "Pélleas ja Mélisande Eesti teatris".

Kahel sümfooniakontserdil mängis ERSO Arvo Volmeri juhatusel neli muusikalist nägemust sellest mõistatuslikust ja liigutavast armastusloost. A. Volmer: "Ebaselge, otsi lahti jättev süžee on inspireerinud mitmeid heliloojaid; mind on omakorda köitnud just prantslaste Debussy ja Fauré, tõlgendused. Sealjuures on nad, nagu ka Schönberg ja Sibelius "lähenedud näidendile justkui eri teid pidi; kõige arendatum on muidugi Debussy ooper." 14. mail mängis ta ära Schönbergi, Sibeliusi ja Fauré, variandi, ooper kõlas 29. mail hooaega ja G. Otsa nim. muusikapäevi lõpetaval kontserdil.

See oli tõepoolest vääriline lõpp nikkale ja huvitavale kontserdisesoonile. Näidendi salapärasest, õnnetusaimdusest tüüest õhkkonnast lähtuv muusika püsib enamasti con sordino nüanssides, millest väljuvad spontaansed tundepeursked mõjuvad seda valusamalt.

Ooperis puuduvad aariad, retsitatiivne ilukõne väljendab parimini neid hapraid

inimestevahelisi sidemeid, mida purustab julmalt saatus. Aga vaevalt oleks paljutähenduslik, varjundirikas muusika rabanud kuulajat nii kapitaalselt, kui nimiosalisi poleks laulnud Susanne Mentzer ja Gerard Theruel. Oma partiidega ühtekasvanud (laulsid ainsaina peast), suurepäraselt ajastut ja prantsuse vaimsust tunnetavad lauljad viisid oma osad läbi võrratult peente varjunditega. Ka teiste tegelaste (R. Robson, M. Mihhailov, L. Selivestrova ja A. Anger) panus ooperi kontsertettekande õnnestumisse oli märkimisväärne. ERSO valmistas A. Volmeri juhatusel selleks õhtuks aegsasti ja hoolikalt, orkester kõlast puhtalt ja läbipaistvalt, soliste toetati diskreetselt, üksikuid stseene seoti plastiliste instrumentaallõikudega.

Ooperigala tõi meilegi kogu maailmas au sees oleva kontserdivormi, kus parimad lauljad esitavad parimaid katkendeid ooperiliteratuuri varasalvest. Kava võis jagada üldjoontes kahte ossa: soolo- ja ansambli-eesitusteks, kusjuures viimased olid võetud peamiselt teatri praegusest repertuaarist.

Ooperigala tegi terve esimese poole ja lõpunumbriga kummarduse suurimale omas vallas – G. Verdile, teises pooles said sõna "suured" – G. Donizetti, G. Puccini, C. Gounod jt. Enim esile tõstaks J. Zahharovi Jago monoloogi "Othellost". Mees, kelle eluloos ei saa viidata ühelegi kõrgemale muusikalisele õppeasutusele, omab jõulist ja vabalt vallatavat vokaali, mis on erakordselt elamuslike karakterikujunduste teenistuses. Muidugi on ooperilauljail raske ühest hoonest teise tulnult "taltsutada" end kontserdilauljajaks, kuid Zahharov leidis peaaegu ainsana kesktee lavakuju vaba tegutsemise ja kontsertesinemisel lubatud žestikulaatsiooni vahel. Äärmuslik "kaded kõrval rippu" asend vaevalt toetab tunnete väljendust; kas mitte sellisest "puisusest" ei tulenenudki Nadia Kuremi Gilda emotsionaalne tagasihoidus ja pingutatud koloratuuriid?

A. Krikšciunaite (Leedu) lauldud Leonora aaria ("Saatusse jõud") ilmutas head professionaalset taset ja tõlgitsuslikku väärikust. Seevastu R. Hakola (Soome) jättis mällu pisukese pettumuse: kiidetud lauljatar esinemine ei vaimustanud millegi enneolematuga, pealegi jäid koloratuurkäigud "uduseiks".

Kahtlemata köitis teises pooles enim R. Airene (Soome) Carmen, milles oli isikupärast lähenemist, vokaalset vabadust ja julgeid nüansse. Oma väikese ülesandega (Lauretta aaria Puccini ooperist "Gianni Schicchi") tuli Valentina Taluma kenasti toime. Meelde jäävaks laulsid R. Hakola ja Johannes von Duisburg Porgy ja Bessi dueti. Külaline Saksamaalt ei valda eriti avarat häälematerjali ja varjus Porgy laulus orkestrisaatesse. Sama häda võis märgata ka Rauno Elpi Rodrigo aaria ("Don Carlost") puhul – tema hääli olnuks nagu millegagi tõkestatud.

Küllalt ebaõnnestunult esines V. Jürna kvartetis "Rigolettost", tämbrihise ebaühtluse, mõne lausa lameda noodiga liitusid ka

intonatsiooniprobleemid. Tunduvalt paremini kontrollis laulja end Calafi aarias (Puccini "Turandot").

Tuntud headuses veetlesid "vanameistrid" M. Palm ja I. Kuusk, paraku anti neile "nappe võimalusi" – Palm küll lõpetas kava Zaccaria aariaga "Nabuccost", Kuuske rakendati vaid ansamblites.

"Jooksva lindil" voolanud kavas (kus muusika löödi lahti veel enne, kui eelmised esinejad jõudsid lavalt kaduda) leidis ka 3 avamängu ja Mustlaste koor "Trubaduunist". P. Mägi dirigeerimises napib küll lopsakaid tunnetepuhanguid, kuid neid korvab detailne orkestritunnetus ja enamasti vokalistes respekteriv saade.

Pealkiri "Maiuspalu Mozartil" töötas 28. mai õhtul Estonia Talveaias rohkemat, kui pakkus EMA Ooperistuudio etendus. Katkendeid mitmetest ooperitest esitasid lõpetajate Helen Poolma, Žanna Pärtlase, Maila Ploomani, Maria Kiple, Janne Ševtšenko ja Roland Liisi kõrval ka kõikide õppeaastate tudengid.

Tõelise "maiusena" tundus Figaro aaria Taavi Tampuu esituses: populaarne, terviklik stseen ja – mis kõige tähtsam – tekst ideaalselt jälgitav. Siit üks õhtu puudujääkidest: kui tervikust kistakse välja suvaline katkend, mille tegevustik ei pruugi olla teada kõigile saalisviibijatele, siis peab "õeldu" olema detailideni mõistetav. Paraku jäi enamikul naislauljast kena ja kõlava vokaali kõrval palju vajaka korralikust diktsioonist. Meeslauljail oli tekstiandmine hoopis paremal järjel.

Lavastuslikult oli II vaatus "Figaro pulmast" tunduvalt õnnestunum kui lõigud "Cosi fan tutte" I ja II vaatusest, kus muusika kulgu kippus segama liigne, kohati arusaamatu sagimine. Muidugi pole Talveaed teatrilava, kuid võimaldab see-eest toredaid nippe, nagu publiliku keskel laulmist, enda peitmist puude varju jm.

Selge, et eksamikomisjoni ees on diplomandidel end raske vabana tunda. Need, kellel otsustav katse alles tulevikus terendab, tegutsesid koguni lustlikumalt (Kristiina Luht, Katrin Kapinus jmt.) ja ansamblite aegu tõestus ka fakt, et koos on ikka julgem. Üllatas mõne veel tudeeriva noore juba tuntuks lauldud nimi – näiteks kuuleb Aile Asszonyi, Ain Angerit, Esper Linnamäe ühtelugu suurelt lavalt. Spetsiaalne tunnustus kontsertmeisterile Ene Rindesalule, kes asendas eeskujulikult orkestrit!

Elevust tekitas kontserdielne pidulik lepingutele allakirjutamine, mille läbi Investeeringispank ja Teede REV 2 panid nüüelda õla alla Talveaia uuele klaverile.

VEEL MÕNDA MAI KONTSERDIELUST

Trio Männi-Karin-Joamets koostöö sai alguse muusikute juhulikest omavahelistest kokkupuudetest ühe või teise projekti raames. Kuigi kunstnike natuurid ei samane üksteisega – või just seetõttu –, on nüüdseks koos muusitseeritud üle nelja aasta.

Kõik kolm on aktiivsed tegevmuusikud nii oma põhikohtadel – M. Männi ERSOs, L. Karin Tallinna Kammerorkestris, T. Joamets EMAs –, kui ka mitmesugustes muudes

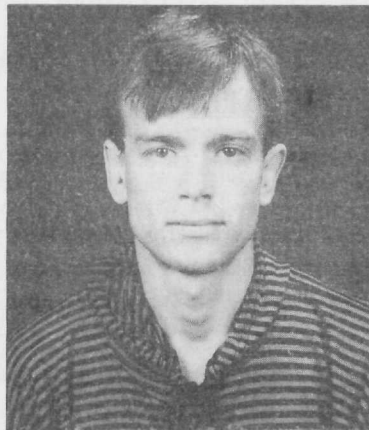
ettevõtmistes. Triona tullakse kokku vaid konkreetse kontserdi eel.

Raveli Triot võis pidada õhtu parimaks numbriks, sest siin oli kõlaline tasakaal suhteliselt paigas ja osade kontrastsed karakterid hästi eristatud. Lüüniline rahu saatis esimese osa kulgu, skertsos oli uhket hoogu, väga mõjusaks kujundatud Passacaille's aga vajalikku karmust-singust, lausa põnevaks tegid kuulamise finaali harjumatud meetrumid (5/4, 7/4) ja nende teravustatud väljamängimine. Joametsale võis küll ette heita kohatist hoolimatust oma "nõrgemate vendade" suhtes – avatud kaanega saavutatud kõlatäiuse eest tuleks süiski midagi "maksta", näiteks loobuda paarist f-st kulminatsioonides, liigpaksust pedalisatsioonist.

Vähem rahuldab Mozarti trio C-duur; kaane poolavatus võinuks vast võrdsustada pillide kõlajõu; nüüd pidid n-õ väljakutse saanud partneridki loobuma õhulisusest, kerguselt.

T. Kõrvits pühendas ansamblile oma uue oopuse "Head ööd". Autor on kahtlemata üks meie omanõolisim noor komponist, kes näitas nüüd ka oskust kirjutada trio-koosseisule huvitavate kõlavärvidega ladusa teose.

Kesk palavat eksamiteaega andis Tütarlaste koor Ellerhein Tiia-Ester Loitme juhatusel 27. mail ilusa kontserdi Nigulistest. Pakuti muusikat mitmest salvest: Bachi oreliteosid esitas Andres Uibo, sajandite-taguse vaimuliku muusika kõrval kõlas nüüdisaegne ja ka lausvärske looming – A. Pertmanni kantaat "Armastuse ülemlaul". Tekst püüdist (Pauluse I kiri korintlastele) on

Aaro Pertmann

paljutähenduslik. Pertmann süüvis alusmaterjali püsava tõsidusega, et säilitada nüüdisaegses helikeeles selle pühalikku vaimsust. Teose ülesehitus on julge. Näiteks usaldatakse üllatavale saateansamblile (tsello – P. Tarvas, altsaksofon – V. Veldi, flööt – P. Malkov ja löökpillid – K. Mäeots) üks neljast osast, koor aga täidab teise a capella; "kaasa teeb" lõhnaküünal ja mõne sõna peab ütlema koorjuht. Kuuldavasti suurt tööd nõudnud uudisteos õnnestus esmakuulamise põhjal hästi ja väärnib kordusesitust.

Ellerheina repertuaari valides ei tee T.-E. Loitme lauljate vanusele mingit mõõndust.

Kavas olnud teosed nõuavad koorilt põhjalikke teadmisi-õskusi 15.–17. sajandi loometööde veatuks tõlgituseks, ja võimekaid soliste. Pirjo Püvi, Kadri Uutmaa, Liisi Jalukse lausa hämmastasid oma ilusate häälte ja muusikaalususega. Koori vilistlaste, EMA üliõpilaste Elo Tammsalu (laulis K. Koski "Kuu" ja "Puu") ja Jane Tiiki (dirigeeris F. Uyttenboogaardi "Victimae paschali") jõudmine professionaalsuse teetsale näitab, et T.-E. Loitme teeb Ellerheinaga väga tõhusat tööd.

Jääb vaid soovida, et kavaleht oleks järgmine kord täpsem ja ammendavam – solistide nimed õiged, heliloojate teoste kohta minimaalsedki annotatsioonid. Bach ja Palestrina on ehk üldtuntud, aga A. Pertmann ja K. Kosk paraku veel mitte.

Maailma lähimineviku suurpoliitikut Mao Tse-tong ja Richard Nixon tegid meile 23. ja 24. mail visiidid J. Adamsi ooperi "Nixon Hiinas" vahendusel. Sarja "Juhid ja jumalad" viimaseks suurejooneliseks kontsertettekandeks oli kohale kutsutud James Maddalena, kes esimese rahvusvahelise tunnustuse saavutas just Nixoniga rolliga ooperi esietendusel Houstoni Ooperis, samuti Liverpoolist pärit ja nüüdisaegse muusika esitusega tuntuks saanud Stephen Richardson (Henry Kissinger) ja Londonis muusikahariduse omandanud erakordselt mitmekülgne ja kõrgelt koteeritud laulja David Wilson-Johnson (Chou En-lai). Mao sekretärid tulid Rootsist, kus nad on kõik hinnatud ooperi- ja oratooriumilauljad. Nende kõrval seisid võrdväärsete partneritena Mati Turi (Mao Tse-tong), Katre Kõiva (Pat Nixon), Meeli Tammu (Mao abikaasa), EF Kammerkoor, Tallinna Kammerorkester ja Tallinna Saksofonikvartett.

Julge samm – tuua lühikese proovi-perioodiga välja raske ooper – astus Tõnu Kaljuste talle omase enesekindlusega. Võib-olla ei laabunud kõik ideaalselt – eks asjaosalised tea seda paremini. Kuid esmakordselt jõulist, jäägitult kõitnud teost jälgides polnud mahtigi kriitilisuseks.

Nixoniga 1972. aasta Hiina-visiidist pajatavas süžees pole erilist välist atraktiivsust, seetõttu õigustas kontsertettekannet end täiel määral – diplomaatiline sisepinge, kujunevad intriigid rullusid kuulajate ette ka noodipildi taga seisvate-istuvate esinejate muusikaliste eneseavalduste kaudu. Vähesed lavastuslikud strihid – Pat Nixon ja saatjate tulek läbi saali, klaase tõstev, lippe lehvitatav ja hiljem lärmakalt kaduv koor – mõjusid leidlikena.

Solistidest annaks enim punkte Mati Turile, kelle väljapeetud maolik võimukus kõrgus üle Ameerika külaliste. Hästi mängis D. Wilson-Johnson välja väsinud ja resigneerunud Cho En-lai. Kohati oli J. Maddalena üsnagi usutav, kuid osaga selle sünnist saadik tegelnult oodanuks vähemaid vokaalseid ja mängulisi ponnistusi.

Ines Rannap

Alternatiiv avangardismile.

Kontsertsari "City Life" ehk "Kuula elu suurinnas!", mida viisid läbi sel hooajal Olari Elts ja NYJD-Ensemble, oli mõnes mõttes mulluse sarja Vox Nova jätk. (vt. M. Raisi artikkel ML nr. 7/8 1997, lk. 14-15 - toim.). Eesmärk oli tutvustada eesti muusikaarmastajaile ameerika minimalistide ja nende Euroopa kolleegide teoseid. Enamik sarja teoseid oli varem puudunud meie interpreetide repertuaaris.

Minimalism (korduste muusika) tekkis Ameerikas 60. aastate keskpaiku. Esialgu oli see akadeemiline suund muusikalises kunstis, vastand ühest küljest konkreetsele, elektron- ja arvutimuusikale, teisest küljest muusikaavangardile.

Minimalismi rajajad Terry Riley, Steve Reich ja Philip Glass toetusid vanadele püsivatele väärtustele, nagu meloodia, tematism, harmooniline tonaalsus, varieeritud kordus arengu alusena, "puhta muusika" printsiibid. Nende teostes polnud programmilisust, sündmustikku, sümbolit, *storyt* igas vormis. Nende vormiehituse eeskujudeks olid keskaegne või idamaine muusika, kus puudusid kulminatsioonid. Avangard, mis tegeles aktuaalsete probleemidega ja püüdis aktiivselt uuendada muusikalist vormi, oli siis esiplaanil. Eriti Euroopa, kus modernismil on üldse sügavamad juured kui Ameerikas. Ta paistis olevat rohkem seotud Euroopa traditsioonidega kui objektiivne, abstrakne ja täielikult parteitu minimalistlik kunst - osaliselt oli see tööpoolest nii.

Kuid aeg muutus. Avangard läks lõplikult minevikku, rikastanud muusikat efektsete tehniliste võtete kogumiga. Elektrooniline ja arvutimuusika arenesid edasi ja muutusid nii vormiliselt kui ka sisuliselt võrreldes 60-ndate aastatega.

Kuid see sari näitas ka midagi muud. Selle kontsertidel võis märgata, et minimalism ja avangard ei ole ainult vastandid. Nende vahel oli näha ka palju ühist nii ideelises kui ka struktuursetes mõttes. Arvutimuusika "elavad klassikud" Yannis Xenakis, Pierre Boulez, Steven Montague pöördusid meie poole oma loomingu täitsa ootamatu küljega. Nende struktuurid, arenguprintsiibid ja isegi pillide koosseisud olid samad mis minimalistide muusikas. Kuid sellised jooned ei olnud sugugi vastuolus nende üldise loomingulise kreedoga.

Minimalismi kõiki põhijooni demonstreeriti sarjas selle kõige kaalukama esindaja Steve Reichi teoste näitel. Tema loomingust mängiti orkestripalu ("Proverb", "City Life", "The Four Sections"), kammerruusikat traditsioonilisele koosseisule ("Eight Lines") ja samade instrumentide suurtele koosseisudele ("New York Counterpoint", "Vermont Counterpoint"), lisaks üks teos viiulile ja helilindile ("Violin Phase").

Iseloomulik on vokaalteoste peaaegu täielik puudumine: "puhas" muusika areng

ei luba midagi muusikavälisest. Ainuke Reichi vokaalteos, mis kõlas sarjas, "Eight Lines", on keskaja muusika stilisatsioon, milles ladinakeelse tekstil on tinglik tähendus.

Teoste programmilised pealkirjad tähistavad enamikel juhtudel ainult struktuuri: "The Four Sections" - 4 orkestrirühma ja teose 4 osa, "Eight Lines" - 8 noodijoont, "Violin Phase" - materjali kordumistes erinevat kiirust viiulipartiides elaval ettekandel ja helilindil. Juba sellest on näha, kui tähtis on Reichi jaoks struktuur ja kui vabad on tal koosseisud. Isegi traditsioonilist sümfoniaorkestrit kasutab ta kõrgemal määral vabalt. Minimaalse kontrastsuse põhimõtte kajastub ka pillide koosseisu valikus. Kuid niisugused pealkirjad ei ole reegel: näiteks sarja ühe efektsema oopuse, mille järgi see sai oma nime "City Life'i", nimetas helilooja ise "ühiskonna teadvuseks".

Reich on oma kordustes väga leidlik. Tavaliselt kasutab ta ühes oopuses mitte rohkem kui 3 lähtematerjali. Need on reeglina tüksteisest tuletatud. Ka materjali ehitus on originaalne: näiteks "Violin Phase'i" intonatsiooniline ja rütmiline alus on tuletatud viiuli häälestusest. Reichi muusikakeel jätab sageli stilisatsiooni mulje. Eelistatud on äärmused - kas vana muusika keel või "kövad" nüüdisaegsed kõlavused. Tavaliselt ühes nendest stiilidest teos algab ja säilib lõpuni. See piirab mõnes mõttes kontraste, mida Reich ka kasutab. Tavaliselt ei kasva tema kontrastid üle otseseks konfliktiks.

Kuid isegi Reichi kolleegid ei ole temaga samavõrdsest ranged minimalismi kaanonite suhtes. Philip Glass, kes on rohkem tuntud ooperite autorina, oli esindatud Keelpillikvarteti nr. 2 "Company", mis oli loodud Becketi samanimelise proosaluuletuse järgi. Kahtlemata tugevdab siin programmi sisu lootusetuse tunnet, mis kõlab muusika lõpmatutes kordustes.

Rohkem oli esindatud John Adams, keda sagedamini klassifitseeritakse postminimalistiks. Sarjas kõlasi tema Kammerisümfoonia, "Kaks fanfaari orkestrile" ning "Shaker Loops". Adamsil on ka programmilisust ja seda eriviisil. Nii tähendab Kammerisümfoonia autori viide, et see teos on loodud Schönbergi Esimese Kammerisümfoonia ja 50. aastate multifilmide muusika mõjul, palju rohkem kui osade programmilised pealkirjad. Üldises vormis peegeldavad teose sisu ka osade pealkirjad teoses "Shaker Loops". See-eest vastab ühest "fanfaaridest", pala "Lühike sõit kiire autoga" sisu pealkirjale sõna-sõnalt.

John Adamsi kujundite maailm erineb Reichi või Glassi maailmast kardinaalselt, kuigi väliselt kummardab ta samu ideaale, isegi idamaist tervikkust, kui otsustada äsja näidatud ooperi "Nixon Hiinas" põhjal. Kuid Adamsi muusika on palju dünaamilisem; seal on kuulda elupulssi. Selle efekti loomiseks ei põlga helilooja midagi, toetudes nii modernile kui ka kergele muusikale. Siit kulminatsioonide väga tähtis roll Adamsi vormiehituses. Kordused ei ole seejuures enamad kui vahend kulminatsioonide ettevalmistamiseks.

Euroopa heliloojad ei võta sagedasti üle minimalistlikke struktuure täpsel kujul, vaid

lisavad midagi omalt poolt. Nii tõi inglise helilooja Gavin Bryars sisse isegi zanrilisust ("kolm elegeiat 9-le klametil"); Pierre Boulez serialismi ("Messages-gusse" 7 - tsellole tähtede seeriaga SACHER - es-a-c-h-e-d=re); Yannis Xenakis - matemaatilisi arveldisi ("Windungen" 12-le tsellole, algmaterjalina kolm heli a-cis-h). Michael Nymani (muuseas termini "minimalism" autor) muusika on programmiline ja seotud kergete žanritega, Harrison Birtwistle kasutab liikumist laval ning, jagades interpreete esiplaanile ja taustale, moodustab rühmad "cantus" ja "continuum" - midagi "soli" ja "ripieni" taolist traditsioonilises "Concerto grossos". Nagu näha, sobivad minimalismi esteetikaga kokku rohkearvulised muusikalised võtted kõige erinevama päritoluga.

Hollandi helilooja Louis Andriessen transformeeris oma monumentaalses kooriteoses "Riik" kõige rohkem minimalismi ideaale. Oopus on loodud Platoni tekstile, milles väidetakse, et muusikud ohverdavad tiigi rahule ning neid ei pea seetõttu enam olema olemas. Muusikas peegeldub tekstiline endaeitus. Ei puudu ka kulminatsioon, mis on eredalt dramaatilise iseloomuga. Kavatsuse originaalsuse tõttu ei lange see teos ühte ei "klassikalise" minimalismiga ega ka "klassikalise" avangardismiga, kuid on kasutatud võtteid nii siit kui ka sealt.

Sarjas esitati ka piisavalt palju eesti heliloojate muusikat. Enamikult olid need teosed spetsiaalselt tellitud ja nad aitasid tavaliselt mõista minimalismi ühte või teist külge.

Kõige välisemalt kontakteerub minimalistidega Anti Marguste "Concerto piccolo nr. 2" 12-le flöödile ja löökpillidele - lihtsalt pillide "minimaalse" (I instrument) koosseisu laiendamine. Sügavamad on sidemed Tambergi muusikal. "Desiderium Concordae F s" on läbipaistev orkester nagu minimalistidel tavaliselt. "Tundelises teekonnas klarnetiga" on kasutatud vaid keelpille, vaskpille ja löökpille.

Nooremad heliloojad kontakteeruvad minimalismiga mitte instrumentaalkoosseisude, vaid arenguvõtete kaudu. Mari Vihmandi oopuses "...nüüd tuli aeg minu juurde alasti..." antakse ühe sisulise teema elektroonilist arengut edasi sõnade mitmekordsete korduste kaudu. Jüri Reinvere teoses "Topeltkvartett soleeriva klaveriga" kordused ühinevad traditsioonilise helistikuga tänu sellele, et muusika aloseks on koraal "De profundis". Helena Tulve teose "a travers" samasust minimalismiga on kõige keerulisem formuleerida, sest see on sisuline. Kuid kuulmise järgi võib seda märgata kohe. Võtetest märkigem ära "kulminatsioonituse".

Loomulikult näevad elavas ettekandes kõik need kokkulangemised ja erinevused välja mitte nii sirgjooneliselt. Kui nad avanevad meie tunnete kaudu, on pilt palju rikkam ja keerulisem. Meil on põhjust tänulik olla nii dirigendile Olari Eltsile kui ka ERSO-le ja NYJD-Ensemble'le, kelle liikmed jõudsid juba tõelise virtuosuseni nüüdismuusika ettekandmisel; juhud, kui ansambli liikmed mängisid hästi keerulisi partituure dirigendita, olid sel aastal sagedased.

Mark Rais

Viis aastat Eesti Muusikakoolide Liitu

Et Eesti Muusikakoolide Liidul on täis esimesed viis tegevusaastat, tundus uskumatuks meile endilegi. Aeg on läinud kui lennates. Üht-teist märkimisväärset on selle aja sisse siiski mahtunud. Kui meenutaks...

Eesti Muusikakoolide Liidule panid 1993. aasta juunis aluse seitsme muusikakooli direktorid. Olgu nad siinkohal ära märgitud: Enno Heinmaa Jõgeva muusikakoolist, Tonio Tamra Kiili kunstide koolist, Tiit Helilaid Kose muusikakoolist, Jaan Vaidla Tabasalu muusikakoolist, Arne Põder Vändra muusikakoolist, Toots Normann Tallinna muusikakoolist ja allakirjutanu. Sama aasta augustis liitus liiduga veel nelikümmend neli kooli. Ehkki sellise liidu registreerimine osutus üsna keeruliseks, sai see 1993. aasta oktoobris siiski teoks.

Liit ei tekkinud tühjast ja tühja koha peale. Juba kaksteist aastat oli muusikakoolide ja kunstide koolide (millede suurimaks osaks ikkagi muusikaõpetus) ühine tegevus olnud üsna kõrgel ja organiseeritud tasemel. Selle eesotsas oli ühiskondlikel alustel töötav nn direktorite nõukogu. Nõukogul oli tihe koostöö ka kultuuriministeeriumiga, kelle haldusalasse tookord kuulusid meie koolid.

Koos uute tuultega olid avanenud uued võimalused muusikaõpetuse ja muusikakoolide eest seismisel ja nende töö koordineerimisel ja hõlbustamisel. Ja alustaski tegevust mittetulundusühing Eesti Muusikakoolide Liit. Iga algus on raske, iga paigaltminek nõuab suurt jõupingutust. Nii ka liidu puhul. Esimesed paar aastat olid majanduslikult keerulised nii koolidele kui ka liidule, sest mitte kõigil ei olnud võimalik ettenähtud liikmemaksu tasuda. Esimesed käegakatsutavad tulemused ilmsesid 1997. aasta sügiseks.

Praegu kuulub liitu 63 kooli ja ta on juba üsna kindlalt samme seadmas.

Millega tegeleme ja milleks?

Üks esimesi sihte oli eestikeelse ja eesti autorite koostatud õppematerjalide väljaandmine. Esimeseks suuremaks ettevõtmiseks oli 15 helikassetist koosnev eesti muusika "antoloogia" muusikaloo tundide jaoks. 1996. aastal järgnes sellele Toomas Siitani koostatud kolmest kassetist koosnev komplekt varajasest muusikast. Mõlema projekti teostamise eest oleme tänu võlgu Eesti Muusikaakadeemiale. Õpikute osas alustasime solfedžoõpikutest, sest neid vajasisid kõik õppurid, sõltumata õpitavast instrumendist. Valminud on "Laulame, mängime I" (1995) ja "Laulame, mängime II" (1996), A. Metsala "Solfedžo algastmele" (1996), Silja Aaviku "Solfedžo V klassile" ja "1352 meloodilist diktaati" (1997). Algatasime ka muusikalooõpiku koostamist III ja IV klassi programmi järgi. See Anu Kõlari kirjutatud raamat nägi hiljem trüki-valgust kirjastuse Koge abiga.

Teine oluline tegevussuund on siiani olnud õpetajatele enesetäienduse võimaldamine. On toimunud loengud ja näidistunnid solfedžo, muusikaloo, instrumendiõpetuse ja orkestreerimise alal. Oleme kasutanud nii kohalike paremate õppejõudude abi kui ka kutsunud lektoreid välismaalt (Soomest, Norrast).

Aktiivselt on liit sekkunud ka traditsiooniliste igakevadiste õpilaskontsertide korraldamisse nii sisuliselt kui ka majanduslikult. Liit on välja töötanud koolide jagunemise regioonidesse eelvoorude korraldamisel, samuti konkursside reglemendi ja hindamissüsteemi. Viimane, sellekevadine konkurss lõpetati piduliku lõppkontserdi ja tublimate autastamisega Niguliste kirik-muuseumis.

Koostöös Estonia Talveaiaga korraldame juba teist hooaega kontsert-kohtumisi

eesti noorte tublide interpretidega. Sari kannab nime "See ongi Suur Muusika". Kontsertidel mängivad interpreedid ka meie õppurite repertuaari kuuluvaid teoseid, räägivad oma instrumendist ja muusikuteest. Sarja esimest tsükli kandis viiuldaja Maano Männi ja pianist Ralf Taal, praegu toimuvat teist tsükli ansambel Silver Brass. Traditsiooniliselt esineb igal kontserdil ka 1-2 õpilast publiku hulgas. Kõigele eelpooltoodule lisandub Talveaia kaunis interjäär ja nii ongi saanud need kontserdid õpilaste poolt väga sooja vastuvõtu.

Lisaks kõigele "käegakatsutavale" on liidu juhatusel nende aastate jooksul tulnud tegelda mitmete juriidiliste küsimustega, otsida lahendusi liikmeskoolide puudutavatele muredele. Arvatavasti on sellest olnud ka mõningast abi. Tegeldud on mitmete kooli- ja õppetööd puudutavate teemadega. Olgu siinjuures näiteks toodud vaid viimased: üldosakonna solfedžo aineprogrammi koostamise korraldamine ja atesteerimisjuhendi projekti väljatöötamine.

Omajagu tööd on kaasa toonud vahendustegevus: liidu kaudu on koolidel olnud võimalik tellida noote Venemaa kirjastustest ja osta mitmete eesti autorite poolt välja antud noodimaterjali.

Täna ka kõiki direktoreid, kes möödunud viie aasta jooksul juhatuses kaasa löönud!

Kõige suurem tänu ja sünnipäevaõnnitlused aga kõigile liikmeskoolidele! Täna teid, et olete püsima jäänud ja vastu pidanud! Täna, et olete liitu toetanud ja vajalikuks pidanud. Tegutseme veel!

Urvi Haasma,
juhatuse esimees,
Viimsi muusikakool

MURE METSA TAGA SIRGUVATE TOBIASTE JA MART SAARTE PÄRAST

Viimasel ajal on eriti valulikuks muutunud probleem Eestimaa muusikakoolidega. Muusikaliselt andekad lapsed on kõrgete kohamakside tõttu sunnitud loobuma nii lastevanemate kui ka omavalitsuste rahaliste raskuste tõttu oma talendi väljaarendamisest. Probleemi teravdab naabervaldade omavaheline arvlemine. Paljud koole mitteomavad vallad on võtnud seisukoha, et kohamaksu peaksid lisaks õppemaksule tasuma lapsevanemad...

7. mail istusid haridusministeeriumis ümarlaua taga töögrupid, kuhu kuulusid Eesti haridus- ja kultuuritegelased. Koos kultuuriminister Jaak Alliku ja haridusministri Mait Klaasseniga otsiti juba konkreetseid võimalusi ja erinevaid mudeleid, leidmaks riigipoolset finants-toetust muusika- ja kunstikoolide olukorra parandamiseks.

Peamiseks vaidlusaluseks teemaks sai - milline peaks olema koolide toetamise alus. On see siis erialamaksumus, kohamaksumus, andekate laste toetamine või õpetajate palkade toetamine. Samuti arutati selle üle, kuhu peaks jõudma planeeritav riiklik toetus: kas lapsele, omavalitsusele või otse koolile. Paaritunnise mõttetöö tulemusena jõuti üsna ühiste seisukohtadele. Vastava eelnõu valmistab ette haridusministeerium valitsusele ja aluseks võetakse üldharidussüsteemi pearaha, arvestatuna regionaalse koefitsiendiga. Riigipoolne toetus saab olema võrdne lastevanemate makstava osalusega, mis on 15-20% õppekuludest.

Töögrupi liikmena usun, et see põhimõtteline otsus leevendab tekkinud olukorda.

Aet Maantee
Pärnu Postimees, 21.05.98

Muusikakool ei ole ainult andekate laste privileeg

Pikki aastaid on meis juurdunud arusaam, et muusikakool on andekate laste privileeg. Mingil määral see ka on nii. Viimasel ajal on aga mõned muusikakoolid hakanud tegelema ka selliste lastega, keda pole perfektse muusikalise kuulmisega õnnistatud. Paljudel niisugustest lastest on aga tahe laulda või mõnda instrumenti mängida. Ja kui professionaalne muusikapedagoog tegeleb sellise lapsega, ilmneb peagi, et ta on suuteline hoopis rohkemaks, kui algul arvatagi osati. Viimase viie aasta kogemus Põltsamaa koolis on näidanud, et niisuguste lastega tuleb ja tasub tegelda. Ja tegeldaksegi. Kõik lapsed, kes on huvitatud muusikakoolis õppimisest, teevad katsed ning siis on neil kõik juba lapsest endast.

Pikka aega on muusikakoolid olnud avatud suhteliselt väikesele kontingendile. Vähene õpilaste arv tingib aga kõrge õppemaksu. Põltsamaal on muusikakoolid alustati ka vähemandekate laste muusikalise harimisega. Selgus, et soovijaid on rohkem. Katse-eksituse meetodil töötades on tänaseks jõutud uue metoodilise õppe väljatöötamiseni ning nüüd õpetavad juba mitmed teisedki muusikakoolid selliseid lapsi. Suund laste arvu suurendamisele koolis tagab omakorda kohamaksu vähenemise ühe õpilase kohta.

Muusikaliselt väga andekad lapsed peavad aga tingimata saama muusikakoolist kõik, mis on neile ette nähtud. Nemand on see kontingent, kellest võivad saada professionaalsed muusikud. See omakorda eeldab õpetajate professionaalsust, mis omakorda nõuab nende kõrget tasustamist.

Muusikakooli õppesüsteem erineb kardinaalselt üldhariduskooli omast. Oleme kõik harjunud, et klassiruumis tegeleb õpetaja korraga paarikümne õpilasega. Muusikakoolis on suures osas individuaalõpe ning gruppitunniskski ei tohiks õpilasi olla üle kümne. Individuaaltundides ei pruugita ka alati hakkama saada ühe pedagoogiga, sest orkestripillide õppijad vajavad ka kontsertmeistrit. Klavereriala lõpetanu peab aga oskama saata lauljat või instrumentalisti, samuti ansambleid. Sellist põhimõtelist erinevust õppeprotsessis ongi suhteliselt raske selgitada inimesele, kes pole ise muusikakooliga otseselt kokku puutunud.

Olles aastaid Põltsamaa muusikakooli eestvedaja, peab direktor Anne Kaus raskeimaks ülesandeks omavalitsuste ametnikele selgitustöö tegemist. Ja kui üks volikogu koosseis on mõistnud muusikakooli toetamise vajalikkust, järgnevad uued valimised ning taas tuleb teha selgitustööd.

Anne Kaus: "Muret teeb omavalitsuste, vallavanemate jne. arusaam või õieti arusaama puudumine sellest, mille poolest erineb muusikakool üldhariduskoolist. Kui üldhariduslik kool saab osa oma vahenditest ka riigilt, siis

muusikakoolidel puudub igasugune riigipoolne toetus. Linn või vald tasub kõik meie kulutused. Muusikakoolide Liit on teinud mitmeid pöördumisi kõige kõrgemal tasemel, kuid siiani on vastatud alati eitavalt. Nüüd on kübeke lootust, et ehk ometi võetakse malli teistest Põhjamaadest, kus kooli eelarve koosneb kolmest sambast: lapsevanema tasu, omavalitsuse toetus ning riigi osalus.

Anne Kaus on püüdnud välja selgitada õppemaksu taset ja dünaamikat Eesti muusikakoolides. Põltsamaa Muusikakooli praegune õppemaks (150 krooni iga õppekuu eest) on Eesti keskmisel tasemel. Selline on ta ka mitmes teises muusikakoolis. Üks kord aastas, uue õppeaasta algusest on alati väike õppemaksu tõus, et vahed ei jääks liiga pikaks ning õppemaksu järsk tõus ei oleks ehmata ega ülejõukäiv. Nii ongi järgmisel õppeaastal tasu suuruseks 175 krooni kuus. Muusikakoolide õppemaksu on seostatud miinimumpalgaga. Peetakse loomulikuks, et ühe lapse muusikakooli aastane õppemaks ei ületa 1,5 miinimumpalka. Praegu mahub Põltsamaa Muusikakooli õppemaks nendesse raamidesse, kusjuures on see kõigil erialadel ühesugune.

Õnneks on Põltsamaa Linnavalitsus olnud muusikakoolile toeks. Isegi paljude õpilaste õppemaks on tasuta. Eriti siis, kui ühest perest õpib muusikakoolis rohkem kui üks laps või õpilane on saanud konkurssidel häid tulemusi. Selles osas on koolil hea koostöö linnavalitsuse sotsiaalkomisjoniga.

40% õpilastest elab väljaspool linna. Nende muusikakooli kohamaksu tasuvad

on usinalt kasutatud pillide ja nootide muretsemiseks. Vastutasuks linnavalitsuse toetusele on igat linna toimuvat üritust ilmestanud muusikakooli laste pakutav kaunis muusika. Selle traditsiooniga on Põltsamaal niivõrd harjutud, et paljud firmad tellivad lapsi esinema ka ettevõtete üritustele. See kõik annab märku tõsiasjast, et muusikakooli on tarvis kogu piirkonnale.

Põltsamaa Muusikakoolis armastatakse ja õpetatakse igat väikemeest ja tüdrukutirtsu. Seda on märgata muusikast rõkkavast majast. Ei võtaks ju muudu laps ette õhtust teekonda linna südamesse, kui teda siin lahkelt ei oodataks.

Merike Kask.

PS. Nagu see artikkel näitab, rakendatakse mõningaid Kohila Koolituskeskuses laste muusikaõpetamisel kasutatavaid meetodeid, millest oli jutt Muusikalehe eelmises numbris, ka muusikakoolides. Nähtavasti on nad otstarbekad ja elu ise nõuab neid. -Toim.

Uudiseid Põltsamaa Muusikakoolist

☘ Eesti Kultuurkapitali toetusel oli kevadel Põltsamaa Muusikakoolis flöödiõpilasi konsulteerimas Ann Õun, kes õpib praegu flööti Oslo Muusikaakadeemias. Saksofonist Virgo Veldi aga nõustas noori saksofonimängijaid.

* * *

☘ 15. mail saatis Põltsamaa Muusikakool ellu oma 37. lennu – 10 lõpetajat, neist pooled klavererialal. Traditsioonilisel trepikontserdil kooli laial välitrepi osalesid ka vilistlased.

Traditsiooni kohaselt koguneti südaööll linnaparki Karl August Hermann'i büsti juurde, lauldi vanameistri laule, pesti büsti pead ja pärjati see lillepärjaga. Uudisena oli seekord Põltsamaa linnavalitsus selleks ajaks muusikakooli palvel lülitatud pargis sisse tänavavalgustuse.

* * *

☘ Põltsamaa Muusikakool korraldab ka eeloleval suvel kaks koolitust lastele.

IV Noorte Viuldajate Suvekool 40-le keelpillimängijale toimub 28. juunist 4. juulini, osalejaid ka Jõgevalt, Viljandist, Tartust ning Valgast. Antakse mitmeid kontserte, sealhulgas lõppkontsert Põltsamaa kirikus 4. juulil.

V Noorte Puhkpillimängijate Suvekool kokku 150-le noorele muusikule toimub ka tänavu kahes vahetuses 12. juulist kuni 26. juulini. Esimese vahetuse puhkpilliorkestri kontsert on lossihoovis Põltsamaa kuulutamisel veinipealinnaks. II vahetuse orkester võtab osa vabariikliku puhkpillimuusikapäeva kontsertidest Põltsamaal. Mõlema vahetuse ansambli ja solistid annavad kontserdi Põltsamaa kirikus. Muusikalises suvekoolis on ka grupp vaimsete puuetega noori nii Eestist kui Norrast, keda juhendavad erialaspetsialistid Norrast. Nende tööd on kõigil asjastuhivatul ka võimalik jälgida.

Anne Kaus,

Põltsamaa Muusikakooli direktor

Põltsamaa muusikakooli viuldajate ansambel esinemas kontserdireisil Norras 1997.a.

kohalikud omavalitsused, kes on seda võimalikuks pidanud. Mõõdunud õppeaastal ei leidnud vaid Imavere vald raha oma valla laste muusikalise hariduse toetamiseks.

Muusikakool on Põltsamaal töötanud alates 1959. aastast. Selle aja jooksul on koolist lõputunnistuse saanud 415 noort. Kooli algusaegadest on pärit suur osa instrumentidest. Eelarvest tuleb niivõrd suur osa tagastada riigile maksude näol, et jagub veel ainult palkadeks ning hädapäraseks majandamiseks. Siiski on kool leidnud võimalusi aegajalt mõne uue pilli ostmiseks ning noodikogu täiendamiseks. Suur abi on olnud puhkpillimängijate suvekoolist. Neil tekkinud kontakte

Tsaari nimega maritar õpib Eestis ooperilaulu

Eestis saavad nüüd kõrgharidust, sh muusikalist kõrgharidust mitmed Venemaa soome-ugri rahvaste esindajad. Üks andekam neist on Tatjana Romanova Marimaalt, kes õpib ooperilauljannaks Eesti Muusikaakadeemia magistratuuris Anu Kaalu juures.

Esimene suur roll on edukalt ära lauldud

Anu Kaal Tatjana Romanovast: Ma õpetan teda viiendat aastat ja võin teda iseloomustada ainult positiivselt: soe, inimlik, väga vastuvõtlik, seltsiv, tolerantne. Ma ei leia temas ühtki negatiivset joont. See on ju loomulik, et noor inimene ei oska ise alati kõike saavutada tahtes tähelepanu koondata sellele, mis tal antud arenguetapil on kõige vajalikum.

Tanja on teinud läbi tohutu arengu, on saanud nüüdisaegseks eurooplaseks, kes orienteerub kõigis muusikastiilides, juhib autot ja surfib internetis.

Meie Mati Palmiga lõpetasime konservatooriumi ooperiosaga ooperiteatris ja kõik pidi olema nagu päris. Nüüd nü enam pole. Tanja on selle järele saavutanud, tõi küll, aasta pärast Muusikaakadeemia lõpetamist juba magistratuuris. Ta laulis hiljuti Vanemuises "Rigolettos" Gilda osa ja tegi seda nii, et teda kutsuti tagasi. Ta on laulnud seda jub kolm korda.

Algus oli ehmatavgi. Tal oli ainult üks orkestriproov ja sedagi ilma partnerita. Aga ma lugesin talle sõnad peale ja kõik läks hästi. Tal on ka hea dirigent Endel Nõgene ja suurepärase partner Jassi Zahharov.

Peale selle on ta eesti keele ilusasti ära õppinud.

Tatjana omalt poolt lisab, et viimasel etendusel oli saal täis ning pole välistatud, et seda juba kaua Vanemuise repertuaaris olnud ooperit mängitakse tema osalusel veelgi.

Tatjana Romanova Anu Kaalust:

Ta õpetab esmajoones mõtlema, osasse sisse elama, kujundit looma ja see on õige. Nii on ka tehnilisi probleeme kergem lahendada.

Pealegi aitab ta mind materiaalselt. Stipendium Marimaalt tuleb tihti peale kohale suure hiline misega. Olen mõnikord olnud sendita, eriti alguses, kui lisatööd ka veel ei osanud leida. Anu on olnud abiks, kui stipendium kodumaalt mõnikord jääb mitu kuud hiljaks.

Kuidas see kõik algas?

Tatjana Romanova on sündinud Pomaras, 100 km Marimaa pealinnast Joškar-Olast, aga vaid 10 km Tatarimaa piirist. Mõlemad vanemad on marid, isa kolhoosnik, ema lasteaednik. Vanemat venda kasvatati mari keeles, aga kui teda lasteaias

hakati nõokima barbaarse kõneviisi pärast, asuti tütreaga rääkima vene keeles.

Nüüd on olukord muutunud. Mari noorus räägib ka tänaval mari keelt (tõsiselt häirib aga see, et mäemari ja niidumari murded on nii erinevad, et on raske isegi üksteist mõista). On rohkesti marikeelseid raadiosaateid, mari keel on koolis kõigile kohustuslik.

Venekeelne oli aga ka kunsti-, muusika-, koreograafiline kool Joškar-Olas, kuhu andekaid noori kogu Marimaalt korjati juba I klassist. Selles poolkinnises õppeasutuses (vanemad käisid iga 2 nädala tagant külas, tema pääses koju vaid suvevaheajal) õppis Tatjana 8 aastat klaverit, seejärel sai keskastme muusikakoolist diplomi nii laulu kui ka muusikateooria erialal. Sellest kahe isanda teenimisest on Tatjanal ta enda sõnul olnud kasu – repertuaari omandamine läheb kergemini. Noorte lauljate konkursil edukalt esinemine viis õppima Eestisse.

Eestis

Algul oli üpris raske – keel võõras. Kuigi eesti ja mari keel on sugulaskeeled, võib seda märgata ainult kõige ürgsemate sõnade puhul: minema on mari keeles "mijaš", tulema "tulaš", ja kui ühel loengul räägiti neelamisest, tuli Tatjana õigele mõttele, et see on sama, mis mari keeles "nelaš".

Kord viis üks daam Tatjana täiesti endast välja, kõnetas teda eesti keeles ja kui Tatjana temast aru ei saanud, pani oma jutule vägeva ja vihase punkti venekeelse sõnaga "durak". Kui Tatjana rääkis seda lugu oma eesti keele õpetajale, ütles too, et iga rahva hulgas on häid ja halbu inimesi (maride hulgas samuti, arvab Tatjana) ja palus oma kaasmaalanna eest vabandust.

Kuid aegapidi lisandus nii keele- oskust kui ka muusikalist tarkust ning Tatjana hakkas end Eestis tundma üha kodusemalt, lööb mõnuga kaasa EMA ooperitundides, esitab kontsertidel, esmajoones hõimupäevade ajal, mari laule. Primadonna-rolli sattus ta juba enne esinemist Gildana. Nimelt oli tal naispeaosa Salong-Teatris mängitavas koomilises ooperis "Parnassile", mille muusika, seehulgas ühe üsna raske aaria, kirjutas spetsiaalselt Tatjana jaoks Reet Kõiv. Päril aktsendivabalt Tatjana veel eesti keelt ei räägi ja kaasnäitlejad pidavat naljatama, et kedagi teist teda asendama panna ei saa, sest publik on juba harjunud väikese aktsendiga.

Vene keele oskusest on aga ka Eestis kasu: Tatjana laulab vene vaimulikus kooris ning on just seetõttu pääsenud välismaale: koor on käinud Saksamaal ja Šveitsis ning läheb peagi Itaaliasse.

Estoniasse pole Tatjana esinema pääsenud. Ka koori mitte, kuigi Arne Mikk EMA ooperistuudiot juhendades teda hindab. Pole kutsutud ja ta pole end ka ise läinud pakkuma. Tuleb olla alandlik, põhjeneb Tatjana krist-likule õpetusele viidates. Ja pealegi ta pelgab Estonia lava: akustika olevat salalik, mitte niisugune suurepärase kui Vanemuise väikeses saalis. Anu Kaal lisab, et Estonias pole ka Tatjana praeguse arengutaseme jaoks sobivaid osi, on kas liiga rasked või sellised, mis ei arenda.

Mis edasi?

Üks aasta magistratuuris õppimist on veel ees. Nüüd, kui ooperilaulu eksam on sooritatud ja ka muude eksamite-arestustega asjad korras, tuleb pühenduda kontserdilaulu nüanssidele. Anu Kaal loodab veel ühe aasta juurde kaubelda: anne on olemas ja õppida on veel palju. Pealegi ootab Tatjana Romanovat pärast kodumaale tagasipöördumist – ja sinna ta igatseb mitte ainult vanematele ja omastele lähemale, vaid ka oma rahvast teenima – väga suur töökoormus. Selleks võib ta praegu veel mitte valmis olla. Noort annet peab laskma rahulikult küpseda, mitte üleforsseerimisega rikkuda.

Milline on praegune ooperi olukord Joškar-Olas, seda Tatjana Romanova päris täpselt ei tea – juba mitu aastat on talvel olnud Eestimaal, aga suvel Mari ooper puhkab. Seal on häid, küll juba vananevaid lauljaid, tugeva kooliga – küll Moskva, Kiievi ja teiste Venemaa tuntud konservatooriumi lõpetanuid. Vastutavateks etendusteks võtavad nad end kokku, kuid muidu, arvab Tatjana, vahel viilivad, sest napib asjatundlikku publikut. "Kuid Tatjanal ei kõlba nii teha, tal on tsaari perekonnanimi, ta peab olema alati kuninglikul tasemel," räägib poolnaljatamis Anu Kaal.

Perekonnanimi võib küll veel muutuda. Kõik kolm Eesti Muusikaakadeemias praegu õppivat mari, Tatjana kaasa arvatud, on veel vallalised. Kuid ega abielluminegi muuda ära tahtmist oma kodumaalastele näidata, et Tallinnas on saadud kvalifitseeritud õpetust. Ning tulla juba mari ooperiteatri solistina laulma ka Eestisse. Vastav riikidevaheline kokkulepe Eesti Vabariigi ja Mari Eli vahel on olemas. Ega Estonia Teatril sobi igavesti selle täitmisest kõrvale hiilida.

Herbert Vainu

Tatjana Romanova oma õpetaja Anu Kaaluga

70 AASTAT TAGASI

Juuni 1928

Juuni lõpp ja juuli algus 1928 oli üldlaulpeo aeg. Enne seda käis aga muidugi kibekiire ettevalmistustöö. Vahelduva eduga. Nii ilmus 19. juunil ajalehes Sakala nõrdimust väljendav artikkel "Mulk pole laulumees. Sakalamaa laulukoored nõrgad esinema laulpeol. Lauljad ei tule proovidele". 17. juunil ärapietud viimane üldlaulpeo eelproov osutus sama väikesearvuliseks kui eelmisedki. Kohale oli tulnud veidi rohkem kui 100 inimest, mõnest koorist vaid 1–2 lauljat. Ilma täiendava häälele õpetamiseta tütki laulu kokku ei saadud. M. Saare "Valuvõtmise laul" oli isegi niivõrd käest ära, et R. Päts selle õpetamisega aega viitma ei hakanudki. Viljandi ja selle ümbruskonna meeskooride proovile olid tulnud vaid kaks sõjaväe koori. Sealgi oli veel palju silumist ja õppimist. Üllatusena puudus proovilt Koidu meeskoor. Räägiti, et "see olevat laiali jooksnud".

Võrus oli ka samal 17. juunil laulupäev. Päev varem etendati kohalike jõududega operetti "Meedi". Rohkel arvul oli rahvast vaimulikult kontserdil kirikus. Kui aga algas päris laulpeokontsert Kandle aias, tuli loodetud 400 laulja asemel lavale vaid 250. Kapublikut oli hõredalt. Sedagi väikest seltskonda kippus vihm laiali peletama. Kõigest hoolimata panid üldjuhul L. Neuman ja P. Laja laulud kõlrama. Võistulaulmisel tuli esikohale Navi ja 2. kohale Sõmerpalu segakoor.

Kihelkondlik laulupäev Järva–Peetris läks aga korda suurepäraselt. Kiriku pargis peetud laulupäevast võttis osa 5 koori rohkem kui 100 lauljaga.

Tartu Meestelaulu Selts tegi mõõda Eestimaa väikeses ringreisi. Vaimuliku kavaga esineti Palamuse, Kambja jt kirikutes.

Üldlaulpeo lähenemist kuulutasid mitte ainult eelproovid ja kohalikud laulupäevad, vaid ka paar nädalat enne laulupidu kostvad haamrilöögid Kadriorust, kus pandi püsti laululava. Juba paar päeva enne laulupidu oli kohal De Svenske meeskoor Rootsist, kes sõitis kõigepealt Tartusse, kus lauldi ülikooli asutaja Gustav Adolphi mälestussamba avamisel. Seejärel külastati Haapsalut, kus lauldi seal läheduses elavatele Rootsist hõimlastele. Varakult olid kohal kanonralased – nais-üliõpilaste koor eesotsas oma juhi Per Wingega. Samal 27. juunil saabusid aurikul Kalevipoeg Skandinaavia ajakirjanikud ja väliseestlased, päev hiljem Soome ja Läti koorid.

Silmapaistvamad neist esinesid Estonia kontserdisaalis. Norra akadeemilised neidud panid muidugi välja norra autoritest koosneva kava: Grieg, Sindig, Kjerulf jt. Paremini õnnestusid õma ja graatsiliselt kelmika iseloomuga laulud. Rootslased Emil Careliuse juhatusel esinesid jällegi rootsi rahvusliku kavaga. Haruldase õrnusega kõlasisid F. Körlingi "Hämarus" ning rootsi rahvalaulud "Meie aasal" ja "Kohtuniku tants". Publikuga parema kontakti saavutamiseks oli kavas ka Eesti rahvaviis "Jõua ju kaugelta". Segakooril Suomen Laulu prof. H. Klemetti juhatusel oli pearõhk muidugi Soome muusika tutvustamisel. Hõbeselgete naishäälele kõrval ärastasid tähelepanu tenorid ja orelitaolised sügavad bassid. Omapäraselt ja meeleolukalt kõlasisid S. Palmgreni "Kui võidelda ei saa" ja "Õõketraja", Madetoja huvitava harmooniaga "Kevadeuni" ja T. Kuula "Päikesetõus". Ajaleht Vaba Maapidi vajalikuks lisada, et "H. Klemetti on sündinud dirishöör, kes kogu hingega etteantava helitöö üle elab".

Esimesed kodumaa koorid jõudsid ka kohale üsna varakult. 27. juunil saabusid Haapsalu kaudu Saaremaa ja Muhumaa omad. Kõikidel külalistel olid vastas Tallinna kooride liikmed ja hulk rahvast, nii et iga piduliste rongi saabumine Tallinnasse oli omaette pidulik sündmus. Igas rongis mängisid orkestrid, igast vagunist kõlas laul.

Vägev oli kooride rongikäik peoplatsile. Selles oli ilu, jõudu ja suurust. Rongikäik mõõdus Kadrioru lossi eest, kus pidulisi olid tervitamas riigivanem, valitsus ja välisriikide saadikud. Kooride saabumine lauluväljakule võttis aega 2 tundi.

Peale laulpeo oli juunis 1928 meie kultuurielu teiseks tähtsamaks huiobjektiks teater. 16. juunil sõitsid estoonlased P. Pinna, A. Sällik, K. Viitol ja K. Ots Saksamaale "Odeoni" firmale "grammofoni platele laulma". A. Sällikul oli jalge all ka Estoniast äramineku tee. Eelmisel hooajal oli ta olnud sageli haige. Talle taheti dublant palgata, kuid Sällik polnud sellega nõus.

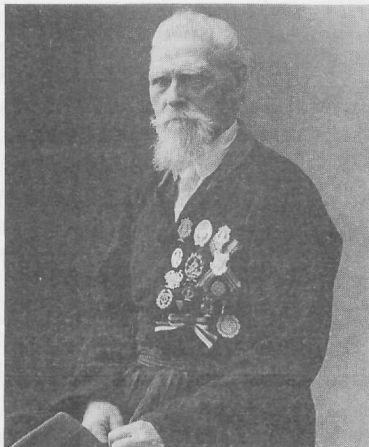
Pämu Endlas esietendus 10. juunil operett "Olly–Polly". Muusikajuht oli G. David, nimiosas oli pr. F. Hilden, kes paiguti mängis päris huvitavalt.

Juuli 1928

IX üldlaulpeo muusikaline osa algas A. Lätte "Lauluga rõõmule", juhatajaks L. Neuman. Väiksema tähelepanu osalisteks said J. Zeigeri "Kui lähed sõtta sõdimaie", M. Lüdigi "Rändaja laul" ja K. Tümpu "Priiuse hommikul". Populaarseks sai noor helilooja E. Võrk oma lauluga "Tulevik". Suure kiiduavalduse teenis J. Simmi "Kodu viis". "See endiste laulupidude veteraan süitas rahva esmalt oma ilusa helitööga ja selle järele ka oma töö meisterliku juhtimisega. Simm võtus laulpeo, sest kiiduavaldused ei tahtnudki lõppeda," kirjutas selleaegne Muusikaleht.

Ühendpuhkpilliorkester jättis juba väliselt mõjuka mulje – ikkagi 1700 mängijat. Võrreldes varasemaga olid aga kadunud võõramaised palakesed, kõlas eesti muusika: E. Tamme avamäng "Tule koju", J. Aaviku "Kungla rahvas" ja üldjuhi R. Kulli "Potpourri–fantaasia eesti viisidest". Publik nõudis kordamisi, kuid R. Kull ei korranud midagi.

I üldlaulupidu oli ära peetud meeskooride najal. Nüüdseks oli meestelaulu aeg jäänud tagaplaanile. Ühendatud meeskooride selgroo moodustasid kaitseväge koorid. Kuid endiselt oli kohal kuulsa Kanepi koori 1. tenor Hans Kann. Tema rahvuskue

Hans Kann 1928. aasta laulpeol

rinnal ilutsesid kõikide üldlaulupidude, k.a I üldlaulpeo märgid – neist kõigist oli ta osa võtnud. A. Lätte "Kodu" lõpul hüüti hallipäine autor välja, sooviti, et ta juhataks, kuid Lätte keeldus. M. Saar oli aga hoopis isemoodi mees. Temagi hüüti pärast "Seitset sammeldanud sängi" välja, kuid helilooja oli nagu tina tuhka kadunud, peitunud kuhugi kaugemale kuulajate hulka. Muide, juba 10. aasta eest igaviku riiki läinud R. Tobias hüüti ka välja pärast tema "Teel" ettekannet. M. Härmal tuli endast mõistetavalt oma "Kalevit ja Lindat" juhatama. Laulpeo 1. päev lõppes J. Aaviku lauluga "On Eestis ilus elada".

Pühapäeva hommikune äratusmäng kirikutornidest jäi mängijate väsimuse tõttu ära. Kell pool 7 hommikul ja kell 13 esitati aga pealinna suurimas – Kaarli kirikus Händeli oratoorium "Messias". Kirik oli rahvast täis ja kiriku ümbrus samuti, sest sinnagi kostsid läbi avatud uste "Messias" helid. Juhatas prof. A. Topman, "kes kogu hingega selle suremata töö läbi viis", nagu kirjutas Vaba Maa. Solistid P. Brehm–Jürgenson, K. Ots ja K. Viitol hülgasid oma seatud hääletega. Väga mõjurikalt kõlas koor, kes koostatud EMO, Haapsalu Heli seltsi, M. Hermannil Lauluseltsi, Rakvere kirikukoori, Tallinna Jaani kiriku ja Tallinna Meestelaulu Seltsi lauljatest. Orelipartii mängis E. Võrk. Üldse kanti "Messias" laulpeo ajal ette 3 korda.

Vaimustuse tähe all läks teinegi laulpeo päev. Koos 500 Soome Kooriliidu lauljaga esitati "Terve, Suomenmaa". Esinesid ka lätlased.

Publikut jätkas laulpeo kolmandale päevale. Esinesid kaitseväge ühendatud orkestrid, Läti, Soome ja Norra koor. Uudiseks oli Tallinna garnisoni 350–liikmelise meeskoori esinemine E. Aava juhatusel. Eriti hea menu oli T. Kuula "Nuiameeste marsil".

IX üldlaulupidu äratas vastu-kaja ka meie lähimate naabrite juures. Soome lehed kirjutasid: "On varemalt kuulmata asi, et enam kui 1/10 rahvast koguneb ühisele laulupäevale, teenima ühiseid rahvuslikke ja isamaalisi aateid. Eriti sügava mulje jättis vaimustus, mis tuli peol nähtavale." Üks inglise ajakirjanik märkis: "Ma lootsin sel puhul näha hõiskavat rahvast, näha inimesi tänava naermas ja tantsimas, aga ma kohtasin tõsist, väärtuslist rahvast, kes koondunud kõrge aate ümber."

Laulpeo tegelastele oli korraldatud mitu kontserti. Estonia kontserdisaalis esinesid neile Tallinna Meestelaulu Selts (dir. A. Topman), Tartu Akadeemiline Meeskoor (L. Neumann) ja Tallinna Rahvaulikoolide Seltsi Segakoor (T. Vettik). Laulupidu kanti üle ka tollal esimesi samme tegevas raadios.

Veel pärast laulupidugi jätkusid koorikontserdid Eestimaa mitmesugustes paikades.

Eesti IX üldlaulupidu jõudis päris omapärasel kujul ka välismaale. Just peo eel, 29. juunil, oli Eesti laev Virumaa saabunud Gotlandi saarele Visbyse. 1. juulil, kui Tallinnas pidu täies hoos, kogunes vahist vaba meeskond kohalikkude meremeeste kodusse ja pani seal eesti laulu kõlrama. Ei puudunud ka "meeskondlik" keelpillide orkester. Menu oli selline, et Eesti meremeestele tehti ettepanek anda samas järgmisel õhtul avalik kontsert, mis kuulutati välja ajalehtedes ja müürilehtedel.

Järgmisel õhtul oli saal viimse võimaluseni täis. Kava algas Rootsi ja Eesti hümniga. Nõuti lõpmatu hulka lisapalu. Eriti meeldis Visby publikule "Tuljak". Pärast 2–tunnilist kontserti katsid kohalikud daamid meeskonnale kohvilaua, kus viideti aega hilise ööni lõbusas tujus muusika ja laulu saatel.

Mati Märtin

Suviseid juubilare

22. juunil ja 18. juulil on põhjust meenutada kahte Estonia ooperiteatri suurkuju: Karl Viitolil möödus sünnist 110, Els Vaarmanil 90 aastat. Mõlemad on üles kasvanud Valgas, aga muid ühisjooni nende elulugudest ei leia, pealegi lahutab kummagi kunstilist kõrgperioodi hulk aastaid.

Karl Viitol hakkas laulma ja näitlema juba koolipölvdes ja jätkas hiljem asjaarmastajana kohalikes seltsides. K. Viitoli hääle "avastas" ja hakkas seda seadma Valga panga direktor H. Hellat. Nende laulutundide varal võis Viitol esineda kodulinna ja Riiaski kutselise näitlejana ja saada peale demobilisatsiooni 1918. a. pakkumise Estonia teatrilt Franki ossa "Nahkhiires".

K. Viitol oli selleks siiski liialt enese-kriitiline, et piirduda saadud lauluõpetusega, ta sooritas paar pikemaagest õppe-reisi Itaaliasse ja käis eneseharimise eesmärgil ka Saksamaal, Austrias ja Prantsusmaal. Sellest piisas looduse poolt kingituseks saadud ande väljakujundamiseks; hea mälu, musikaalsuse ja tööku-se najal suutis K. Viitol 15 aasta jooksul esineda 45 ooperis ja 10 operetis ning laulda pea kõigis 1920.—1940. aastani ettekantud vokaalsümfoonilistes suurvormides. Abikaasa Helmi Viitol pidaski Karli õigeks žanriks oratooriumi, seal oli ta olnud võrratu.

Els Vaarman

1935 a. Tallinna
Töölisteateris Solveigina
"Peer Gyntis"

Nagu väga aktiivsete ja tööcate kunstnike puhul juhtub, harjuti ära Viitoligi alati ladusate esinemistega ega vaevunud laulja saavutusi eriti kiitma. Piisas sellest, et "rütm oli kindel, intonatsioon puhas ja täpne" (A. Üksip), "kõlavus pehme ja painduv" (T. Lemba) või "sooritas oma osa kõigiti korralikult" (R. Päts). Küll aga oldi varmad väitma, et "väärtuslikku suursugusust, aga ka piiratud temperamenti, mis Igori osa nõuab, tal ei jätkunud" või "Escamillole vastavad omadused tal puuduvad" (R. Päts). Eks tuli väikest kasvu, tusedavõitu ja rahulikult Viitolil korvata väliseid puudujääke sügavalt läbitunnetatud ja hingestatud musitseerimisega.

RAM-i veterani G. Metsalu lapsepõlvemälestustes oli K. Viitol aga suur ja võimas laulja. "Niimoodi täishäälega laulavad praegu vähesed – M. Palm, J. Sahharov... Viitol oli alati hääles ja rahvas armastas teda. Aga ma elasin kaasa ka tema ebaõnnestumisele – see oli 1936. a. "Traviata" etendusel, kui ta Germoni aarias korduvalt "kärises". Eks see oli hoiatav, kuigi esialgu juhuslik äpardus, sest hiljem hiilgas ta veel näiteks A. Kapi "Hiiobis" ja tegi vahvaid osi "Onupojas Bataaviast" ja "Sevilla habemeajajas". Karl Viitol oli järeletulijatele, eeskätt Veikatile, suureks eeskujuks."

Laulja, kes võinuks ea poolest kujundada veel ridamisi toredaid karakterrolle, hukkus märtsipommitamisel 1944.

Els Vaarman otsustas oma saature 16-aastaselt – jättis Valga Tütarlaste Gümnaasiumi pooleli ja astus Tallinna Draamastuudio teatrikooli. Konservatooriumis käimist ja eratundide võtmist A. degli Abbatilt pidas ta algul vajalikuks vaid oma lavahääle arendamisel. Paraku tõi A. Lüüdik Vaarmani muusikateatrisse operetisolistiks juba siis, kui too alles hakkas Draamastuudios ja Estonias oma suurrollidega loobereid lõikama.

Margot Rombergi "Kõrbelaulus" oli esimene pikas peaosade reas – esialgu operettides, 1938. aastast ka ooperites. Tosca kohta leidis T. Lemba, et lauljataril on "voolav kantileen, kindlusega võetud kõrged helid ja küllaldaselt hoogu ettekandes".

E. Vaarmani trumbiks oli erakordne näitlejameisterlikkus, temperament, tohutu ümberkehastumisvõime. Näiteks suutis ta oma daamilikult suursuguse natuuri täielikult allutada lihtsale kasakanaisele Aksinjale ("Vaikne

Karl Viitol

Don") või poolrobustsele Carmenile, keda ta mängis ehtsa sisemise põlemisega.

E. Vaarman sai arvustajatelt põhilselt kiita nii oma "täie hingega tegutsemise" kui ka "suure, kaunitämbrihääle, isikupärase musitseerimise" eest. Imetlusväärse "laulva näitleja" nimi afišidel tõmbas rahvast teatrisse.

G. Metsalu: "Minu esimene kokkupuude Els Vaarmaniga toimus Saksa okupatsiooni ajal Bunter Abend'is, kus ma saatsin Six swingersi koosseisus tema sooleerimist. Vaarmani soliidne käitumine ja meeletu sisemine temperament kiskus kõiki kaasa, tagusin oma väikest trummi, juuksed vaimustusest püsti! Vaarman oli minu silmis tõeline artist, kellelaolist kohtab harva.

Carmenina oli ta võrratu: sellesse naiselikku võimukusse – kui tahan, siis võtan, kui enam ei taha, jätan maha – võis siiralt uskuda!"

Paguluses ei läinud Els Vaarmanil kuigi hästi, eesti koloonia lavastas küll mitu ooperit ja operetti, mille peaosade eest sai Vaarman kiita ka Rootsi pressis, kuid kutset Kuninglikku Ooperisse ootas ta asjatult. Peamiselt eesti pagulastele korraldatud kontsertidele Kanadas, USA-s, Inglismaal sattunud kohalike kriitikute vaimustusest hoolimata ei märganud teda kontsertburoode agendid.

Els Vaarman sängitati Stockholmi mulda 1966. a. kesksuvel.

Ines Rannap

TA OLI ÜKS PARIMAIID EESTI SOPRANEID

Sellisele ühisele järeldusele jõudsid **ELSA MAASIKUT** tema juubelisiniaastapäeva puhul meenutades tema kauaaegsed kolleegid Tarsina Alango (TA), Urve Tauts (UT) ning Mati Palm (MP). Üksikasjalikumalt meenutati järgmist:

LAVUJA

UT: Ma tulin Estonia Teatrisse 1955. aasta lõpul koori ja 1957. aastal olid mu esimesed osad. Kõige enam on sellest ajast meelde sööbinud, kui hästi ja heatahtlikult võtsid meid, noori, vastu Estonia tollased kuulsused – Elsa Maasik, Veera Nelus, Meeta Kodanipork, Olga Lund, Tiit Kuusik, Ott Raukas, Georg Ots, Viktor Gurjev, Aaro Pärn, Vootele Veikat jt. Ja kuidas me ise neid jälgime, neilt õppisime, kui võrd hea oli töömeeleolu. Paul Mägi ei hoolinud proovidel ajast, peaasi, et etendus saaks korralikult ette valmistatud. See andis jõudu, enesekindlust.

Elsa Maasikul oli teiste hulgas minu jaoks eriline koht. Olin sündinud ja kasvanud Pärnus, kus Elsa Maasik oli olnud enne sõda Endlas primadonna. Minu lapsepõlvesõbranna Sirje Pöldotsa ema oli seal töötanud temaga koos ja rääkis temast palju head. Olin ka Elsa Maasikut ise enne Estonia laval näinud ja ta oli võlunud mind, eriti oma sisseelamisega rolli.

Juhtus niimoodi, et ühiselt laval olles tuli mul, verinoorel näitlejal, esineda Elsa Maasikust vanema naise rollis: Offenbachi "Hoffmanni lugudes", tema emana, Rubinsteini "Deemonis", kus ta laulis Tamaarat, tema ammena. Metsosopranitega on ju üldse nii, et nende ealine diapason laval on sopranitest laiem. Mängida vanaimise rolli noores eas on väga raske, palju muidugi aitab grimm.

"Hoffmanni lugudes" polnud seda vaja, olin seal pildi sees, näitlesin peategelase noorelt sumud ema. Paigal püsida oli küll piinav, aga selle eest oli põnev teiste mängu lähedalt jälgida.

Ühe "Deemoni" etenduse lõpul julgesin Elsa Maasikult küsida: "Mida Te imete? Äkki saan ka mina sellest abi." Tema vastu: "Ma õpetan sind, laps. Kui tunned, et suu kuivab, võta veerand tabletti validooli, see lööb kõik lõõrid lahti." Seda olen ma teinud siimaani.

Meelde on jäänud Elsa Maasiku paljud suurepärase rollid: Amelia Verdi "Maskiballis" (mina mängisin Ulrikat), Tatjana "Jevgeni Oneginis" (mina olin Olga), Saimana "Tasuleekides", Floreo Toscana "Toscas".

TA: Elsa Maasik oli väga menukas laulja. Tal oli lüürilise tämbriga hääl, aga see oli suur ja kõlav. Ta võis esineda ka dramaatilises ampluaas, võis laulda nii Toscat kui Violetta. Kõik tuli tal välja kergelt ja koloratuurset. Eriti Cio-cio-san.

UT: Ega ta väliselt olnudki jaapanlik. Aga selles rollis muutus ta

tõeliseks jaapanlannaks – kõnnakult, laulmismaneerilt, oli kuidagi läbipaistev, kristalselt puhas.

Ta käis "Madame Butterfly" väga tihti laulmas ka Riias, oli lätlaste iidol. Mul on mõned lätlastest head tuttavad. Siimaani tuletavad nad meelde Elsa Maasikut.

MP: Läti ooperil oli siis mõõnaperiood ja Elsa Maasik aitas välja. Lätis räägitakse koguni Elsa Maasiku aastatest.

Minul oli esimene kokkupuude Elsa Maasikuga 1962. a. kevadtalvel ja just Lätis. Tallinna üliõpilassagakoos sõitis siis ringreisile Balti riikidesse. Mina noore algajana laulsin Riia Ülikooli aulas esimese poole lõpus 3 pala. Hästi võeti vastu.

Aga mis juhtus teises pooles, kui laulis Elsa Maasik, on jäänud eluks ajaks meelde. Tal oli kavas 2 pala. Aga tal tuli laulda 6 lisapala. Ja mida enam ta laulis, seda paremini.

Selle reisi ajal jagas ta mulle lavalise käitumise juhtnõore distantsi hoidmiseks publikuga: millal on sobiv minna aplausi peale tagasi, millal kummardada, millal minna teist korda, millal laulda lisapala. Ta oli kogenud artistina selle kõik läbi mõelnud. Ma olen need nõuanded meeles pidanud ja neid praeguseni oma tegevuses arvestanud.

TA: Ega Elsa Maasikul olnud ainult Riias palju austajaid. Ka mujal, näiteks Moskvast. Terve hulk noori tüdrukuid, konservatooriumi üliõpilasi, käis teda alati kuulamas, kui ta esines Moskvast. Mõnega nendest oli ta kirjavahetuses ka pensionärina.

Mina saatsin teda klaveril, kui ta esines kontsertidel, peamiselt koos RAMiga, mitmel pool. Seda tegid sageli ka Tiit Kuusik ja Vladimir Alumäe.

Ega ta laulnud ainult ooperiaariad, ka kammerlaule. Temale kirjutati. Eriti tegi seda Villem Kapp, kellega tal olid lähedased suhted: "Kevade laul", "Lumehelbeke", "Sa tuled nagu päike" jt. Kenad laulud, kahju, et neid praegu ei laulda.

UT: Igal kevadel käis ta esinemas Võru Keskkoolis, mille oli ta kunagi lõpetanud. Seal võeti teda väga hästi vastu ja oldi tema üle uhked: milline kuulus lauljanna on meie koolist sircunud.

... JA INIMENE, ...

Igasugustel sõitudel ja ringreisidel oli Elsa Maasik tore kaaslane, ikka lõbus, heatujuline.

TA: Ta löi igal pool kaasa, küllaltki soliidses eas ka mäkkeronimisel. Kui kellelgi oli sünnipäev ja ta oli väheke švipsis, hakkas ta ikka rääkima võru keelt, rõhutades asja naljakat külge.

MP: Ka meie Baltikumi-sõidul laulis ta kaasa kõik tudengilaulud. Noored ei tundnud end tema seltskonnas ebamugavalt. Aga ta ei läinud kunagi suure naeruni, ei muutunud familiaarseks.

Elsa Maasik oli väga nõudlik enese ja teiste suhtes, võis olla üpris kriitiline intonatsioonivigade ja muude puuduste puhul. Aga ta kritiseeris alati pehmel, heatahtlikul, mitte solvaval toonil.

Nooruses oli ta käinud Saksamaal, Prantsusmaal, Itaalias, seal ka sõja eel lühikest aega õppinud. Ta oli endasse akumuleerinud euroopalikku kultuuri ja jagas seda.

TA: Ta ei öelnud kunagi halvasti ühegi inimese kohta. Samal ajal oli ta väga hästi teadlik oma primadonna-seisundist ja temalgi olid oma nõrkused. Ükskord – see oli vist Kiievis –, kui läksime esmakordselt publiku ette, üllatas ta mind, oma klaverisaatjat, paludes mind tulla temast natuke hiljem lavale. Nähtavasti tahtis ta korjata kõik aplausid endale.

Kogu oma seltsivuse juures oli Elsa Maasik siiski kinnine inimene. Endast ei tavatsenud ta rääkida.

UT: Kui temaga pikemat aega koos töötada, muutus ta siiski lahtisemaks. Mulle näiteks ütles ta enda olevat kurva selle üle, et tal pole lapsi.

... KELLELE TENTI ÜLEKOHT.

Ja ta sai ranga hoobi, kui ta 1963. a. saadeti pensionile koos Olga Lundi ja Vootele Veikatiga. Minu teada talle sellest ette ei teatud, ta luges seda teatri seinalt lehest, ja oli väga löödud.

Elsa Maasik oli veel täielikus loomejõus. Kui keegi arvaski, et tema vokaalsed võimed olid langenud, siis oli ta ju just enne seda näidanud end proua Müllerova osas Spadavecchio Šveigi-ooperis end suurepärase karakternäitlejana.

TA: Minu teada oli siis Estonias üldse kombeks inimesi solvaval kombel ilma tänuõnadeta pensionile saata. Mõni aasta hiljem toimiti ju samuti Veera Neluse, Georg Taleši ja teistegi suhtes. Ainult Tiit Kuusikut ei puudutatud, peeti vist liiga suureks.

MP: See oli muidugi julm käitumine. Kuid Elsa Maasik toibus ja jätkas veel mõnda aega kontserdilauljana, hakkas pedagoogiks.

Minu abikaasa oli Tallinna Pedagoogilises Instituudis ta lauluõpilane. Ning ta on rääkinud, et Elsa Maasik õpetas samade põhimõtete järgi, millest ta oli lähtunud lauljana. Välist efektitsemist ta ei sallinud, laulja pidi jõudma sisu lainele. Ning suunas ta oma õpilasi sinna äärmiselt peenetundeliselt.

Kuulas ja monteeris
Herbert Vainu

90

KODUTALUS

ELSA MAASIKUT meenutab kauaaegne Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaal-muuseumi direktor ja naiskoori Kannel dirigent, kultuuri- ja ühiskonnategelane **Aleksander Krull:**

Elsa Maasikust kuulsin ma esmakordselt oma isalt Viktor Krullilt, kes oli tegev Võru teatri- ja muusikaringkonnades. Ta rääkis mulle, et dirigent Eduard Tamm oli avastanud Võru keskkoolis ühe tüdrukku, kes on väga andekas just laulu alal, ja et see tüdruk, Elsa Maasik, on suunatud õppima Tallinna. Isiklikult kohtasin ma Elsa Maasikut 1944. aasta septembris, kui Kaarel Ird tõi ta Võrru Vastseliina Kaagu külast, kus ta oma isatalus oli olnud sõjapaos. Ta esines Kandle koos Jaroslavlis moodustatud Eesti kunstiansamblitega. Mäletan Kaarel Irdi rõõmsalt ütlevat: "Elsa ei olegi ära sõitnud, ta on siin!"

Hiljem olen kohanud Elsa Maasikut korduvalt, peamiselt tema ja Võru meeskoori ühiskontsertidel. Ta oli aastaid Võru meeskoori juures tegev solistina. Tema vend Artur Maasik, kauaaegne Tööstustehnikumi direktor, elas Võrus ning tema oligi see, kes kutsus õde Võru koos meeskooriga esinema. Elsa Maasik ei öelnud kunagi ära. Siis juba korraldati asjad nii, et kontsert oli ajal, kui ta sai tulla.

Elsa Maasikule pühendatud suurema ürituse korraldasid Võru koorid 23. juulil 1968, tähistamaks tema 60. sünnipäeva. Algatajateks olid muuseum ja naiskoor, aga osa võtsid sellest kontserdist ka Võru mees- ja segakoor. Solistina esines ka Elsa Maasik, esitades oma lemmiknumbri "Madame Butterfly"st".

Muuseumi poolt oli korraldatud põhjalik näitus Elsa Maasiku elust ja tegevusest. Naiskoor korraldas tema auks ka väikese vastuvõtu.

See ei jäänud minu viimaseks kohtumiseks Elsa Maasikuga. Peaaegu igal aastal alates sellest 1968. aastast käis naiskoor Elsa Maasikule sünnipäeval laulmas tema isatalus. Need olid väga meelde jäävad kohtumised – istusime, ajasime juttu.

Olin hea tuttav ka Elsa venna Artur Maasikuga, kellega koos õnnestus mul ka paar korda Kaagul käia. Artur oli ise ka väga tugev laulumees. Elu Kaagul oli väga lihtne, oli selgelt tunda, et Elsa Maasik tundis end seal väga koduselt ja hästi. Kaagul toimetas asjalik eesti talunaine, mitte Estonia esisolist. Ta armastas niivõrd oma kodu, et ei läinud 1944. a. välismaale, vaid põgenes maapakku oma isatalu. Sealtki läksid lahingud üle ja läbi õnneks küllalt kiiresti, nii et midagi halvemat ei juhtunud.

Elsa oli alati nii meeldiv, naerata. Ta oli ju ka väga ilus naine! Juba vanema daaminagi oli ta ikka väga sümpaatne, elurõõmus.

Siiri Toomik

Kaselatvades lõõritanud karjapoisist "Vanemuise" esitenoriks

"Mul puudub 100 aastast vaid 15," möönab muhedalt just maisoojaks koduaias askeldanud hallipäine vanahärra. Oma dramaatilise tenorihäälega teatrilaval end publiku südameisse laulnud Johannes Lükki tugevas terekäes on koos nii kodumulla kui kääandja hingesoojus. "Laululõõritamist alustasin karjapoisina kaselatvades" pajatab "Vanemuise" tenortala, tänase Eesti Meestelauluseltsi meeskoori tenorilaulja.

See karjapoiss laulab nii, et lehmad jätvavad söömise poole!

"Ilusamad asjad mu elus on juhtunud ikka juulis" vaatab 85-seks saav ooperilaulja elutee algusesse tagasi.

Esimene juulikuine sündmus Johan-nes Lükki elulukku pandi kirja Narvas. Tsaariajal, 3. juulil 1913. a. sündis Järvamaalt pärit Kreenholmi vabrikutöölise Aleksander ja Maria Lükki peres teine poeg Johannes. Esimestesse lapsepõlvemälestustesse jäid lisaks ema hällilauludele jõgi, kosk ja paadid jõel.

Viiesena jätkus mängumaa vanaema juures Koeru kandis, Sandhofi külas Veeru talus. "See oli väike rendikoht, loodusliku veeru peal". Polnud jõukate killast, maadööd said Lükki poistele tuttavaks põnnipõlvest. "Vanema laulis ahju veeres sukka kududes, temalt õppisin piiblit ette lugedes laule. Lambakarjas peletasin lauldes igavust". Võõraste juurde karjapoisiks minemine oli nii katsumus kui elukogemus. "Ma kartsin kaugemal olevaid metsatukki nii hullupööra, et hirmu peletamiseks aina laulsin". Peagi kiideti Veerupoiisi laulu peremeestele: "Küll on teie karjasel kõlav hää!". Naised omakorda: "Laulab nii, et lehmad jätvavad piima andmise ja söömise pooleli...."

"Karjasepõlvest on meeles ka koerustükk. Ihne perenaine pani söögiks kaasa tulisoolased silgud. Kandsin neid paar nädalat karbis. Meisterdasin siis neile puutükkidest jalad alla ja seadsin ihne talu teele - mingu sinna tagasi, nad pole söödavad. Üks külamees proökas - mis koerustükke sa jumalaviljaga teed!"

J.Lükki ja Elsa Maasik G.Puccini ooperis "Madame Butterfly". Foto on tehtud 26. aprillil 1949 Tallinnas

Koeru algkooli juhataja Jakob Ilomets oli toona tõeline maa sool. Haridusseltsi värvides tegutses Koerus näitemänguring, puhkpilliorkester, koolis olid laulukoorid. "Mu vend Jakob oli tubli külapillimees, puhus kometit. 12-selt sain sugulaselt kingiks viiuli. Täiustasime seda külapoistega. Minust sai kena juhuse järel kohaliku orkestri viiulimängija, sain pärisviiuli." Kodused maadööd tegid muusikahuvilise poisi keha sitkeks. Spordipisiku töid kaasa Koerumaile üliõpilased. Johannese käest lendas oda kaugele, lemmikaladeks sai pesa- ja võrkpallimäng. Isa varase surma järel tuli kogu talupidamine võtta enda õlule, sest vend võeti kroonusse.

Johannes hakkas muusikuna käima külapidudel, pulmades mängimas. "Oma külapillimehena teenitud maiuspalad, piduleivad-saiad viisin koju emale. Nii tore on teistega jagada oma töövilja. Jagamisrõõm on üks kenam rõõm", pakub reibas peremees tulist kohvi ja küpsiseid.

Ajateenistuse ajal sattus J.Lükki Tapa orkestrisse. "Laulumeestest moodustati kvartett. Minust sai viisivedaja, esimene tenor. Üks rahvale enim meeldinud laul oli portugali rahvalaul, mida meil teatakse kui "Seal, kus Emajõgi voolab". Kümme kuud sõjaväe-orkestris, esinema sõideti soomusrongiga Tallinna, Keilasse, Paldiskisse.

Üks poiss laulab üle koori

Sõjaväeteenistuse järel töötas J.Lükki maapoes. Johannese lauluhäl sai rakenduse Koeru kirikukooris, kus organistik oli Leida Orgo.

Esimene laulupeokogemus üldlaulupeol oli Johannes Lükki haridusseltsi segakoori lauljana 1933. a. Pöördeliseks sai ta elus aga 1934. a. Järva-Peetris peetud vaimulik laulupidu. Tallinnast oli tulnud koorilaulu hindama kon-servatooriumi professor August Topman, kelle poeg Ülo oli Peetri kiriku organistina ametis. Publiku hulgas olid ka professor Artur Kapp, kes parasjagu sealmail suvitamas, ja konservatooriumist Ludmilla Hellat-Lemba.

Ühendkooride esinemise aegu torganud elukutselistele muusikutele teravalt kõrva, et üks poiss laulab kõlava tenorihäälega üle koori. Orgol ei tulnud professorite uudishimu rahuldamiseks pingutada: "Juhan, minu koori poiss". Ja Juhan kutsuti pooleks tunniks muusikainimeste palge ette. Rahvalaulud ja vaimulike laulude seaded esitas Juhan Artur Kapi orelimängu saatel. "See poiss mõistab ka nooti ja pisut pilli mängida," leidsid muusikud. "Tule sügisel konservatooriumi muusikaeksamil!" kõlas ahvatlev kutse.

Tenor oli defitsiit

Emalt kaasa kast kartulitega ja leivapäts, võttis noor Lükki Tallinna-tee jalge alla. "Süda ei valutanud ka kodukoha pärast, kus vend peremeheks."

Kase ladvas hääle harjutamine ei jätnud Veeru-poissi hätta ei ettelaulmisel ega ka hääleseade proovil, kus klaveri taga oli

85

Aino Tamm. Kui poiss paika pandi, oli kalendris aasta 1934, lauluõpetajaks sai Hellat-Lemba.

“Õppemaksust sain priiks, mulle pandi suuri lootusi”. Aralemiseks aitas õpetaja tööd leida Eesti Tarbijate Kesktühistus arveametnikuna.

“Tenor oli defitsiit. Juss, tule meile laulma,” meelitasid nii koorid kui töölisteater. “Töölisteateris sain tenorihääle põua tõttu solistina laulda, oli väga palju kontserte - muudkui laula.” Ometi kõitis poissi ka sport - veel 1938.a. oli Johannes Lükki Tallinna käitiste võrkpalli meistermeeskonna liige.

“Kraavihallides” laulmine oli esimene esinemine mikrofonis ees. “Estonia” teatri abikooris laulmine oli nakatus teatripistikust. See polnud tasuline töö, kuid püü pääse etenduste vaatamiseks oli väärt tasu. “Esimese krooni teenisin “Estonias” Puccini ooperis “Tütarlaps läänest”, laulsin solistina vaid viis sõna; “Estonias” tegid siis ilma Arne Niitov, Tiit Kuusik.”

“Tundsin, et olen juba jalgupidi ukse vahel, teel lavale. Laulsin ka “Estonia” kvartetis,” meenutab Lükki. 1934.a. nägi ta lavale esimese ooperina Tsaikovski “Padaemanda”, teost, mille Hermannist sai hiljem Lükki üks tipprollidest. “Estonias” laulis seda Karl Ots.

Läbi tüheda konkursi jõudis Lükki “Estonia” põhikooriga. Eino Uuli õpetas talle “Pajatsite” Canio osa selgeks.

Canlost sai tähelend

....Tartusse

Oli saksa aeg, 1942.aasta. Vaid ühe orkestriproovi järel astus 2.juunil tavaliselt Caniot laulnud Martin Tarase asemel “Estonias” lavale uus tenorihääle.

“Seda etendust oli tulnud vaatama ka vend Jakob kodust. Saalis oli väga palju tuttavaid, mulle kingiti enneole-matult palju roose, niipalju, et ei jõudnud sülega koju viia. Noorikud lugend, et 102 roosi olnud,” ei unune esimene suur roll.

Esimese solistirolli sära pärislaval ei jäänud märkamata ka Tartust Verner Nerepi asendades orkestrit juhutama tulnud Eduard Tubinale (tema käe all oli J.Lükki käinud juba 1937.a. muusikakooli kooris lauldes esinemas

Budapestis ülemaailmsel festivalil) ega saalis istunud vanemuislastele eesotsas direktori Aleksander Elleriga.

“Teatrisaal oli ilus. Gebietskomissar toonitas, et igaüks peab sõja heaks midagi tegema ja minu tegemine oli laulmine. Vaat nii tulingi, õpingud konservatooriumis katkesid. Jäingi tartlaseks, vanemuislaseks. Tubin ütles, et “Vanemuise” lüünlite tenorite hääled ei kannata kõiki rolle. Minust kui dramaatilisest tenorilauljast haarati kütinte ja hammastega kinni,” oleks laulja kui äsja Tartusse saabunud.

“Vanemuises”

Sestpeale algasid “Vanemuises” vastutusrikkas rollid. Rudolfo osa “Boheemis” oli esimene. 44-ndaks aastaks jõudis Lükki laulda mitmes ooperis ja operetis - “Pajatsid”, “Löbus lesk”, “Kratt” jt. “Käisime laulmas Läti Valkas haavatud saksa sõduritele. Eriti läks neile hinge Tärnu “Kus viibid sa.....” Keerulistel sõjaaastatel, kui “Vanemuine” põles, läksid teatrinimesed Tallinna. Sõda viis endaga vend Jakobi. “Ma jõudsin koju, panin vennale oma vihmamantli õlgadele”. Teated Saksa sõjaväes hukkunud vennast tulid alles aastate pärast.

Pärast sõda taastasid Tallinnas redutanud vanemuislased väikest teatrimaja, algasid etendused. Johannes Lükki sai tuntud solist dramaatilise tenorina. Ta on laulnud 42 lavaaasta jooksul ooperites 54 suurt ja väikest rolli 63 lavastuses, peale selle operetidest.

“Mu rollid olid ikka armastajarollid, aina tuli kallistada. Ka tappa ja ennast tappa lasta,” naerab täies elujõus mõnusat pensionipõlve pidav Lükki. Eks olnud ärevaidki hetki laval. “Laulsin “Carmenis” Josed. Enne lavale minekut kuulsin sosinat: “NKVD mehed tahavad Lükkiiga kohtuda.” Hirm oli, läksin osa lõppedes garderoobi. Vormis poisid krabasid mind kinni: hurraa! Need polnud vahistajad, vaid NKVD õppelaagnis olevad lätlased, kellele meeldis väga mu ooperiosa.....”

“Pajatsite” Canio on üks vanameistri mällusööbiniim roll. Mänginud on Lükki seda koguni neljas lavastuses ja proovinud ka lavastajakätt.

Lavarollidest meenuvad lauljale endale enim veel “Padaemanda” - Hermann, “Boheem” - Rudolfo, “Faust” - Noor Faust, “Nõidkütt” - Max, “Aida” - Radames, “Tosca” - Cavaradosi. “Nõukogude aegsetest ooperitest oli suurepärase “Vaikne Don”, laulsin Grigori osa, Evald Aava “Vikerlased” oli menukas algupärane. Othello roll on iga ooperilaulja unistus. Loodus oli mulle andnud toreda ande, nüansika tenorihääle, hea mälu. Sain osad kiiresti selgeks.” Lisaks vähemalt 35 ooperitrolli.

“Pärast suurelt lavalt lahkumist jätkasin J.Simmi nim. meeskooris, kirikukooris ja nüüd Eesti Meestelauluseltsi meeskooris Ritsingu käe all. Üks laulumees on seal minust pisut vanem,” muheleb Lükki.

Rollistatistika kõneleb, et enim on “Vanemuise” tenortalla Lükki esituses kõla-nud Almaviva aaria Rossini ooperis “Sevilla habemeajaja”. Sellele astub kannule Linkertoni roll “Madame Butterfly”.

“Mu poolelijäänud muusikaõpingute aegu olin ühes grupis selliste suurepärase

inimestega, nagu Tarsina Alango, Käbi Laretei, Emil Laansoo, Jossif Šagal, Roland Kriit. Teatrilaval olin kõrvuti Alar Jõksi, Endel Ani, Elsa Lambi, Lehte Margi ja paljude-paljude teiste säravate lauljatega. Ringreisidel mööda Eestimaa lavasid olin ikka reisijuht. Viieküm-nendate algul oli kord soov Tallinna laulma minna, aga jäin truuks “Vanemuisele”. Olin tõusnud seal kiiresti suurtesse rollidesse. Lisaks laulmisele käisin Võru meeskoonile hääleseadet tegemas. Loobusin, kui nad juba I koha välja laulsid,” räägib uhkusenoodiga hääles oma õdusas kodus iseenda lauluhäälega helilinti kuulamiseks seadev Johannes Lükki, lisades, et ka sporti on tehtud - võrk- ja jalgpalli, kergejõustikku, teatris vabadel minutitel näitlejate puhkeruumis ka malet. “Kord võitsin simultaanis Paul Kerestki”.

“Küllap oli mu lauljaedu saladus see lihtne asjake, et tegin kõike rõõmuga, kogu südamest,” mõtiskleb Lükki. “Mõtteis olin tihti karjasena puuladvuis, kust kõik algaski.”

“Me oleme “Vanemuise” seltsi auliik-med, see hoiab kontaktis tänase teatriga. Kohe-kohe on ees kontserdileidõit Tallinna, kus Neeme Järvi oma sümfooniaorkestriga esineb,” räägivad üheskoos Lükki - Asta ja Johannes. Aga see on veel üks omaette jutt.

Kodu

“Padaemanda” Hermann oli tenori-laulja üks lemmikosadest, neli tundi ilusat muusikat. Saatus seadis nii, et just Herman-nina 1946.a. kohtas Johannese pilk kooris laulvat Asta Russakut. “Mind võlus tema vaba esinemine teise vaatuse inglil aaria laul-mise aegu,” on Lükki koduemand Asta taas poolesaja - aasta taguses hetkes. Ilusa metso-sopranihäälega neiu sooviks oli lauljaks saamine. Ta õppis Made Pätsi juures. “Mandlite operatsioon nurjas mu soovi, aga kogu elu olen olnud muusika sees,” räägib elupõline muusikaõpetajanna Asta Lükki.

1954.aasta juulis (J.Lükki: “Mu tene ilus juulis juhtumine”) sõlmiti päris abielulüit kahe laulust innustuva ja muusikast elatuva inimese vahel. Kolmas “juulipööre” tenori elus oli 1956.a. “Siis sündis meie ainus laps, tütar Kadri. Ta kasvas laulu ja muusika keskel, laulis nii solistina kui kooris. Elukutseks valis aga juristiameti.”

Maatööst karastunud laulja pani pereellu astumise järel käed külge oma kodu ehitusele. Ja lisandus veel üks suur armastus - aiandus. “Istutasin koduaeda ilupuid, raja-sin oma roosi-ai. Ilus oli laval saada lilli, aga hinge teevad eriti soojaks oma käe all kasvuhooes kasvavad roosid. See oli mu kätetöö. Imetlesin lopsakaõielisi “Super Stare”, “Baccarad”. Vähel ütlesid sõbrad, et roosikasvatusega teeniksid dotsendipalga.” Niipea, kui kevadilmad lubavad, on Johannest näha ikka oma kodu ümber askeldamas. “Ei selle koduga suurt ilmamaad ei vaheta,” on elurõõmus laulumees kindel. “Olen siia pannud oma hinge, oskused. See on pool minu elu, mu rõõmude allikas. Mu kodu annab mulle jõu.”

Kuulaja ja kirjutaja oli
Malle Elvet

Tähelepanekuid Viini Poistekoorist

Tallinna Poistekoor käis esinemas Lätis III rahvusvahelisel poistekooride festivalil Rigas Doms. 9 poistekoori hulgas osales kuulus 500-aastane Viini Poistekoor. Tallinlaste dirigendi **Lydia Rahula** tähelepanekud:

Viini Poistekoor oli suhteliselt väike – 23-liikmeline. Vestluses koori mänedžeri ja dirigendiga selgus, et see moodustab vaid neljandiku esinevatest poistest. 3 umbes samasugust väikest koori esines samal ajal Viini Poistekoori nime all mitmel pool mujal maailmas. Kuna kooris laulsid põhiliselt 13–14-aastased häälemurde-eelses eas poisid (nooremaid oli hulgas vähe), võib eeldada, et koori tegelik koosseis on hoopis suurem. Esinema, vähemalt välismaale, pääsevad ainult kõige andekamad ja kõige enam treenitud poisid.

Koor õeldi harjutavat 2 tundi iga päev. Võib arvata, et sellele lisandub veel umbes sama palju aega individuaalset hääleseadet. Koormus paistab olevat suur, nii et tavalisele õppetööle (õpivad nad kõik samas koolis) jääb aega vähe. Eriti neil, kes pidevalt esinevad mööda maailma.

Tase on muidugi sellise treeningu tulemusel kõrge: tehnilised võimed ja hääle ulatus suured. Iga poiss võib esineda ka solistina. Mõnda kuulajat, mind mitte, häiris aga see, et häälekõla – ja seda on nähtavasti spetsiaalselt taotletud – ei erine tütarlaste häälekõlast, puudub n-õ poisilik hääle värv.

Viini Poistekooril oli kaasas 4 täiskasvanut: mänedžer, dirigent ning abipersonalina üks naiste- ja üks meeste-rahvas. Naine korrastab poiste riideid, õmbleb äratulnud nõo pe ette ja muud taolist, mehe ülesanne paistab olevat range distsipliini kindlustamine. Viini Poistekoori poisid paistsid silma oma vaashoituse, korrektsuse ja täpsusega. Tavaline vorm on neil tumesinine madruseülikond

(madrusemütse on nad välja treenitud pähe tõmbama täpselt ühte moodi). Pidulik vorm – valge. Teiste poistega nad tavaliselt ei seltsi, hoiduvad omaette.

Kord juhtus aga nii, et buss, milles sõitis Texase poistekoor USAst, läks katki ja Viini Poistekoori mänedžer nõustus Texase poisse võtma oma bussi – ruumi ju seal oli. Mul oli juttu inimesega, kes tegi kaasa selle sõidu. Viini poisid kaotasid oma tavalise reserveerituse, ajasid teksaslastega juttu, muutusid elavateks, käitusid nagu normaalsed poisid. Ja kui tehti peatus mererannas, hakkasid loopima liiva ja muidu poiste moodi hullama. Selle peale sai Viini poiste mänedžer väga pahaseks, lubas lahti lasta oma dirigendi.

On ju Viini Poistekooris mänedžer A ja O, dirigent tagasihoidlik figuur, keda mänedžer võib oma suva kohaselt vallandada.

Kuivõrd Viini Poistekoori eraldi mööda maailma reisivad trupid on autonoomsed ka repertuaari osas või laulavad nad kõikjal sama kava, seda mul ei õnnestunud välja selgitada. Küll aga torkab silma, nagu ka mitete teiste Lääne kooride puhul see, et dirigent on koori ees vaid a capella laulu puhul. Klaverisaatja on ta tavaliselt ise ning "dirigeerib" seejuures vaid pealiigutustega.

Poiste arvamusi

Viini Poistekoori laulud enamasti erinesid meie omadest, nad olid põnevad ja igasuguste liigutustega. Suurt mõju avaldas nende lauluhääli.

Ameerika poistekoor laulis umbes sama hästi kui Viini Poistekoor, aga mulle ei meeldinud see, et kui me läksime õhtust sööma, jagas Ameerika poistekoor kingitusi. Nendele meeldis, et rahvas ümbritseb neid ning palub nende käest kingitusi.

Karl Sults

Mina olen kuulnud kõige rohkem juttu Viini Poistekoorist, aga kui ma neid kuulsin, siis minu arvates olid küll kõik koorid võrdsed.

Mart Mägi

Lydia Rahula ja laulupoisid on väga rahul Lätis endas nähtu ja kuulduga – kahe Läti oma poistekoori esinemisega, läti heliloojate (R. Dubra, P. Dambis, R. Maskats) laulude tasemega, sooja vastuvõtuga, suurepärase organiseerimisega jne. Risto Ruus: "Mina ootasin, et Lätimaa on väga tavaline, kuid eksisin. Inimesed on seal väga abivalmis ja seetõttu sain kauplusteski hakkama."

Hea mulje jättis alla 15 tuhande elanikuga väikelinn Kuldiga, kus ka esineti. Eriti üllatas sealne väga tugev tütarlastekoor Cantus, mis on käinud konkurssidel mitmetes riikides ja tavaliselt saanud esimese preemia. Kus on Eestis selline väikelinn? Vast ainult Kilingi-Nõmme on ligilähedane. Meeldis ka muu. Joel Jõgise tähelepanek: "Kuldiga on väga puhas linn, kus ei leidunud ühtegi hulkuvat kassi ega koera."

Cesises, kus ka esineti, oli tallinlaste tutvustajaks ja konferanssjeeks Gunnar Grapsi isa.

M. Võhmas

28. augustist 6. septembrini 1998 toimub Stockholmis Euroopa kultuuri pealinna ürituste raames koostöös Rikskonsertter'iga rahvusvaheline kammermuusika festival "Piiramatu kammermuusika" - üks suurimaid kultuuriüritusi Rootsis läbi aegade. Esinevad tuntud rootsi ja välismaised muusikud. See haarab muusika, k.a. tantsumuusika, teatri ja kino.

Reede, 28. august – Avakontsert.

Laupäev, 29. august – Briti komöödiafilm brassist: 100 aastat Suzukit; Nikolai Demidenko esitab klaveril Chopini ja Schumanni helitöid; 100 aasta eest Stockholmis toimunud kontserdi kordamine.

Pühapäev, 30. august – Film kastraatlauljast Farinellist; Inglise renessanssmuusika; Viini muusikud; Bütmuusika.

Esmaspäev, 31. august – Hispaania kitarrimuusika; kunstniku O. Billgreni lemmiklood (Schumann, Bartok jt.); klaveriklassika.

Teisipäev, 1. september: kuninganna Kristina lemmiklood: Kvintett; Brassi tantsumuusika.

Kolmapäev, 2. september: Blokkflöödi muusika Dan Laurinilt; L.Kavakos (viul) + P. Nagy (klaver); Uuem Ameerika muusika.

Neljapäev, 3. september: Tromboonimuusika Christian Lindbergilt; Filmidirektori lemmikud (Dvorak, Mozart, Schubert); Erik Satie muusika.

Reede, 4. september: M. Rousi (tšello) – P. Nagy (klaver); Kvartett; Berliini sajandi alguse muusika.

Laupäev, 5. september: Film Beethoven salaarmastusest; Linnatrio serenaadid; Il Giarolino Armonico; Kesköomuusika.

Pühapäev, 6. september: Film viulimeisteritest; The Hilliard Ensemble: Janačeki armukirjad (kvartett); Rootsi helilooja Hans Geaforsi lemmiklood.

Hinnad: 30–350 SEK.

Lähem info: internet www.stockholm98.se; E-mail: info @ kultur 98.stokholm.se; telef. + 46 8 698 1998. Mõnevõrra põhjalikum info ka Muusikalehe toimetusel.

Toimetusse saabub Muusikalehe küljendamise ajal Helsingis 8.-20. augustini toimuva IV Mirjam Helini lauluvõistluse buklett.

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

MUUSIKAFONDIS

RAAMATUD

Heinmaa, Lembit. Tartu meeskoor Gaudeamus". – Tartu, 1998. – 24 lk.: ill.
 Webern, Anton. Tee muusikani: Tee kakstasthetikkompositsiooni. – Tallinn, 1998. – 79 lk.
 American Musicological Society: directory, 1998. – [1998].
 Salmenhaara, Erkki. Ernest Pingoud. – Helsinki, 1998. – 38 lk.: port.
 Latviešu kordziesmas antoloģija, 1873–2000: sej. 1. 1873–1918. – Rīga, 1997. – 237 lk.: noot,
 ill. + CD.

NOODID

Sermat, Ain. Lastelaulik. – [Põlva maakond], [1998]. – 34 lk.: foto.
 XXIII üldlaulupidu 1999: lastekoori, meeskoori, naiskoori, poistekoori, segakoori laulud. –
 Tallinn, 1998. – 32 + 55 + 59 + 16 + 69 lk.
 Noodivihik-tõõvihik. – [Tallinn], [1998]. – 24 lk.: ill.
 Eestl Kaitseväge laulu- ja palveraamat. – Tallinn, 1997. – 205 lk.
 Lasten viisi. – Helsinki, 1997. – 275 lk.: ill.

VÄLISMAA KOMPAKTPLAADID

A woman's feeling: emotions of Ireland / perf. by various artists. – 1997.
 Cantus: Estonian chamber music from the 1990's / perf. by Heiki Mätlik (guitar), Henry-David
 Varema (cello), Urmas Vulp (violin), Janika Lentisus (flute). – Helsinki, 1998.
 Clapton, Eric (laulja). Pilgrim. – New York, 1998.
 Dobrogosz, Steve. Mass / perf. by Skoglund, Annika (sopran), Per Andersson (oboe), Steve
 Dobrogosz, Stockholm Chamber Orchestra, cond. by Gary Graden.
 Grieg, Edvard. Norwegian folk tunes, op. 66 / perf. by Audum Kayser (piano). – 1993.
 Hildegard von Bingen. Illumination: the fire of spirit / perf. by Sister Germaine Fritz etc. – Sony,
 1997.
 Horner, James. Titanic: music from the motion picture / perf. by Celine Dion (vocal), orchestra
 cond. by James Horner. – Sony, 1997.
 Jenkins, Karl. Adiemus II: cantata mundi / perf. by Miriam Stockley (vocal), London
 Philharmonic Orchestra, cond. by Carl Jenkins. – 1996.
 Mathers, Peter (guitar): Sundance: a rhumba flamenco fantasy. – 1997.
 Rashad, Essam. Big heart: classical Egyptian dance. – Hamburg, 1995.
 Samuelson, Mikael (laulja). Fridas bok. – Stockholm, 1992.
 Sanborn, David (saksofon). Uprfront. – New York, 1992.
 The brothers Urb. Citizen of sun. – Los Angeles, 1997.
 The cream of Irish music / perf. by various artists. – 1996.
 The rhythms of Trinidad & Tobago. – 1997.
 Uusi laulu: messusävelmiä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon käsikirjakomitean mietinnöstä /
 esit. kirkon kuoro, joht. Osmo Vatanen, urkuna Teija Tuukkanen. – Helsinki, 1997.

EESTI KOMPAKTPLAADID JA KASSETID

Campanella / esit. Arvo Leibur (viul), Terje Terasmaa (vibrafon), Heiki Mätlik (kitarr). –
 [1977].
 Eestl euloraul '98 / erinevad esitajad. – Tallinn, 1998.
 Eestl Raadio Meeskvarlett. – Tallinn, 1997.
 Eestlmaa laul. – 1998.
 Eestlmaa looduse hääled. – Tallinn, 1997.
 Jörberg, Üllar. Tänan sind. – Tartu, 1992.
 Kui meid pulma kutsuti... – Jüri, 1998.
 Lillepea, Ervin. Roosid Sulle. – Jüri, 1998.
 Linna, Ivo. – Tallinn, 1998.
 Luik, Sulev. Raimond Valgre laulud. – Tallinn, 1997.
 Meie kiisul kriimud silmad. Eestl Raadio laste laulustuudio lapsed, juh. Kirile Loo. – Tallinn,
 1998.

Muusika filmist "Nukitsamees" / Olev Ehala; sõn. J. Viiding; esit. lastekoor Ellerhein, dir. Tõnu
 Kaljuste, Kammerorkester, dir. Paul Mägi ja Olav Ehala. – Tallinn, 1997.
 Nunde, Mati. Tulipunased roosid. – Tallinn, 1998.
 Rebane, Henn (akordion). – 1998.
 Suss, Kaido. Laulud J. Viidingu sõnadele. – Tallinn, 1997.
 Velli, Anne. Sirine lina. – [1998].

EESTI KONTSERDI KONTSERDID

JUULI

7.VII kell 19 Mustpeade maja Valge saal – **Pirjo Levandi** (sopran), **Tarmo Eespere**
 (klaver). Britten, Offenbach, Gounod, Bernstein, Granados, Eespere.
 14.VII kell 19 Mustpeade maja Olavi saal – **Heiki Mätlik** (kitarr). Hispaania legend
 Julian Arcas.
 21.VII kell 19 Mustpeade maja Valge saal – **Marko Martin** (klaver). Schubert, Liszt,
 Šostakoviš, Rahmaninov, Balakirev.
 22.VII kell 21 Tartu raekoja plats – **MONTERRAT CABALLÉ &**
MONTERRAT MARTI. Estonia Teatri Orkester ja koor, dirigent José Maria
 Collado.
 28.VII kell 19 Mustpeade maja Olavi saal – **Virgo Veldi** (saksofon), **Ralf Taal**
 (klaver). Dautremer, Planel, Berthelot, Kareva jt.

AUGUST

6.VIII kell 22 Hiiuamaa suvemõisa loss (Lossipäevade avamine), 8.VIII kell 21 Lihula
 Kultuurimaja (Lihula Kultuuripäevade avamine), 9.VIII kell 23 Haapsalu kuursaal
 (Valge Daami päevade lõpetamine) – **Lauri Väinmaa** (klaver). Urmas Sisaski
 Tähistava tsükli II osa Lõunataevas.
 7. VIII Põltsamaa lossihoov – **Max Reger. PSALM 100. ERSO, Oratooriumikoor,**
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester. Dirigent **Leo Krämer**.
 22.VIII Järva-Madise kirik – **A. H. Tammsaare — 120. RAM**. Dirigent **Ants**
Soots.
 29.VIII kell 20 Tõrva linna keskvaljak – **George Gershwin'i ooper "Porgy ja Bess"**.
New Yorgi "The Opera Ebony" solistid, Soome Filharmoonia koor, Eesti Riiklik
Sümfooniaorkester, dirigent **Eri Klas**.

NIGULISTE SUVEMUUSIKA

1.–29. juuli
SEITSMELINNA MUUSIKA – suvefestival **Ida-Virumaa linnades**
 10.–16. juuli
MUSTJALA MUUSIKAFESTIVAL
 23.–25. juuli
TALLINNA XII RAHVUSVAHELINE ORELIFESTIVAL
 31. juuli – 9. august
 (väljaspool Tallinna 25, juuli – 21. august)
PÄRNU RAEMUUSIKA FESTIVAL
 7.–17. august
TALLINNA SUVEMUUSIKA FESTIVAL
 17.–29. august
 (vt. lähemalt Eesti Kontserdi väljaandes "Suvemuusika. Summer Music 1998")

Kuressaare IV Kammermuusika Päevad

11.–15. august 1998

Piletid müügil 1. augustist
 Kuressaare Kultuurikeskuses
 tööpäevadel 10.00 - 14.00 ja 1 tund
 enne algust kontserdipaigas.
 ○ Info telefonidel 245 54-238;
 245 55-362.
 ○ Sooduspiletid õpilastele ja
 pensionäridele

T 11.VIII Kuressaare Muusikakooli saalis kell 19 – **Avakontsert**. Mihkel Peäske (flööt), Kalev Kuljus (oboe), Meelis
 Vind (klarnet), Peeter Sarapuu (fagott), Kalle Koppel (metsasarv), Jana Peäske (klaver). Kavas: Milhaud, Saint-Saens, d'Indy,
 Roussel, Poulenc, Francaix.

K 12.VIII Kuressaare Muusikakooli saalis kell 19 – **VAHUR LUHTSALU** (tšello), **ANDRES PAAS** (klaver). Kavas:
 Bach, Beethoven, Dohn nyi.

N 13.VIII kell 20 Kuressaare Linnuse Kapüütsaalis – **ÜLO KAADU** (viul), **TIIT PETERSON** (kitarr). Kavas: Locatelli,
 Giuliani, Paganini.

R 14.VIII Kuressaare Muusikakooli saalis kell 19 – **Galakontsert "Rahmaninov 125"**. Maano Männi (viul), Leho
 Karin (tšello), Tanel Joamets (klaver), Villu Valdmaa (bariton), Andres Paas (klaver), Nata-Ly Sakkos (klaver), Toivo Peäske
 (klaver). Kavas: Eleegiline Trio nr. 1 g-moll, Romansid, Sümfoonilised tantsud op. 45.

L 15.VIII Kuressaare Muusikakooli saalis kell 19 – **Lõppkontsert**. Tallinna Keelpillikvartett, Urmas Vulp (viul),
 Toomas Nestor (viul), Heili Eespere (vioola), Henry-David Varema (tšello) ja Ivari Ilja (klaver). Kavas: Eespere, Eller, Schumann.

Regeri "Psalm 100" Raplas tasuta!

VI Eesti rahvusvahelise kirikumuusika festivali Raplamaa '98 pressikonverents toimus 8. mail. Juba siis oli valmis kavu ja esinejaid tutvustav buklett ning sihtnõukogu ja toimikonna liikmed Rapla maavanem K. Talviste, linnapea E. Kalberg, peakorraldaja R. Kivistik ja pressisekretär P. Kuusk valmis rääkima üksikasjalikult 8.–16. augustini toimuvast suursündmusest.

Rapla kirikumuusika festivalidel on küllalt soliidne minevik, esimese, 1993. a. toimunu eelkäijaks oli juba kaks aastat varem läbi viidud vaimuliku muusika laulupäev. Festivali algatamisele tõukas Rapla maakonna juhte vajadus sobitada mosaiiki, mille üldnimetuseks Põhjamaade ja Euroopa kultuur ja traditsioon. EELK Rapla Maarja–Magdaleena koguduse õpetaja M. Kukk aga soovis, et "Kirikumuusika Rapla '93" tõstaks inimesi pisutki üles argipäeva alandustest, puhastaks sisemiselt, vabastaks väiklusest ning aitaks meil senisest enam kujuneda Jumala Vaimu kauniteks templiteks!"

Alates esimestest festivalidest on esinejate hulgas ikka mõni Soome koor, ansambel, solist või dirigent, samuti külalisi Belgiast, Taanist, Rootsi, Inglismaalt, Venemaalt. Maalateed läinud U. Kristiani eestvedamisel loodi koguni spetsiaalne Festivali Kammerorkester, mida on juhitanud mitmed soome, rootsi ja taani dirigendid. Koostöös Soome kogudustega on Põhjamaades ette kantud mitu suurvormi.

Sagedasemad külalised festivalidel on olnud Tallinna Barokksolistid ja Tallinna Brass, alati on esindatud kooriga mõni Tallinna kirik.

Eeloleva festivali trumbiks on muidugi M. Regeri "Psalm 100" esitus. Naiskoori, Eesti Rahvusmeeskoori ja ERSO-t dirigeerib Leo Krämer, orelil Piret Aidulo. Peaaegu sama tähendusrikas on ka lõppkontserdi programm Mozarti vaimulikust muusikast Tallinna Barokkorkestri ja Studio Vocale kaastegevusel. Nende kahe vahele mahub veel 20 mitmesugust kontserti Rapla, Vigala, Märjamaa, Järvakandi, Tallinna, Kärü, Juuru ja isegi tillukese Vahastu kirikus. Jälle on kohal Tallinna Barokksolistid, koorimuusikat pakuvad The Tavastica Choir ja Viitasaari meesansambel Soomest ning meie Ellerhein; huvitavaid kavu on ette valmistanud viuldaja Urmas Vulp ja kitarrist Tiit Peterson, organist Tiia Tenno ja metsasarvemängija Uku Ratas, trompetist Jüri Leiten ja organist Andres Uibo, klavessinist Imbi Tarum; samuti külalised Soomest Matti Oikarinen (orel), Jorma Liimatta (tšello) ja Toholampi puhkpilliorkester.

Tasuta sissepääsu kõikidele kontserdidele ja soliidseid honorarid esinejaile kindlustavad Kultuurkapitalilt, kultuuriministeeriumilt, omavalitsuselt ja sponsoritelt laekuvad summad. Viimaste hulgas on muide põhjanaabrite IVO-Group ja Soome Instituut Eestis ning ka meie rikkaid asutusi, nagu Lekskindlustus, Rapla Ühispank, Rapla Tarbijate Ühistu jt. Loomulikult on öla alla pannud kõik maakonna vallavalitsused.

Tere tulemast kuulama kaunist muusikat Rapla ja maakonna teistes kirikutes!

Ines Rannap

P₂E $\frac{B}{1022}$ 98,6

In memoriam

Kalju Sarnit

2.mai 1928 - 12.mai 1998

H. Elleri nim. muusikakoolis
1988 kontsertklaverit tinnimas.

Eesti muusikailma on tabanud suur kaotus - on katkenud muusikamehe KALJU SARNITI elutee.

Kalju Sarnit sündis 2.mail 1928.a. Põlvamaal Sõreste külas. Esimesed õpetusõnad muusika valdkonnas sai ta naaber-vallas elutsenud kuulsalt pillimeistrilt August Teppolt, muusikalise hariduse Tartu Heino Elleri nimelisest muusikakoolist akordioni erialal. Pärast selle lõpetamist töötas akordioniõpetajana Narva, Võru, Põlva ja Tartu muusikakoolides.

Täiendavad teadmised pillide konstruktiooni ja häälestuse alal sai K.Sarnit mitmest klaverivabrikust, niisiis tegeleski õpetajatöö kõrvalt igasuguste pillide, välja arvatud puhkpillide häälestaja ja remontijana. 30 aastat tagasi alustas lõõtspillide tegemise (ligi 70 pilli) ja moderniseerimisega, lisades Teppo pilli tüübile minoorse laadi. Tema valmistatud lõõtspillidel mängivad paljud Euroopa riikide kuulsad muusikud. Häälestajana omas VI kategooria.

Lõõtspillide ehitamise ja pillide häälestamisega tegeles K.Sarnit aktiivselt pensionipõlves, olles elu lõpuni Põlva Muusikakooli pillide hooldaja.

Suure, väljakujunenud omalaadse, fanaatilise muusikamehe elutee ootamatul katkemisel jäid pooleli paljud pillid.

Kalju Samitist jääb mälestus eesti kultuuri ajalukku, tema õpilaste ja kolleegide südameisse.

M.Kolsar

Põlva Muusikakool

VÕRU OOTAB RAHVAKUNSTIHUVILISI

Võru Folkloorifestival toimub tänavu neljandat korda. Korraldajate sooviks on muuta Võru festival mainekaks rahvakunstipeoks, kuhu tahetakse esinema tulla ja kust minnakse heade muljetega Eestimaast. Igal aastal on lisandunud midagi uut ja huvitavat. Tänavu korraldame teist aastat rahvalikke õhtuid meie toitustuskohtades, esmakordselt üritame teha tantsude õppimise ja õpetamise *workshop*'i.

Traditsiooniliselt võõrustame külalisi kümnekonnast välisriigist, tänavu on esialgselt kavade kohaselt oodata esinejaid Norrast, Soomest, Venemaalt, Leedust, Lätist, Ungarist, Austriast, USAst, Hispaaniast, Nigeeriat, Alžeeriat. Lisaks folkloorirühmad mujalt Eestist ja Võrumaalt.

Kontsertide toimumispaigaks on Kandle aia vabaõhulava, lisaks esinetakse mujal Võru linnas ja maakonnaski - Haanjas, Parksepal, Karisöödil jne. Pakume meie külalistele võimaluse esineda ka Põlva naabermaakonnas, Otepääl, Tartus ja Pärnus.

Festivali ajal on Võrus avatud käsitöö- ja kunstilaat, lastele Kandle aia kõrval mänguhoov, kus läbi eakohase tegevuse tuuakse lapsi muusika ja tantsu juurde. Kreutzwaldi muuseumi õuel esinevad rahvalike tükkidega VAT Teater, Teoteater ja teisedki.

Tähtis osa festivalist on lõõtsameeste võistumängimine, pühendatud legendaarsele lõõtsameistrile August Teppole, kes oli pärit Võrumaalt.

Nooremale publikule on õhtuti simmanid, tantsumuusikat teevad Kukerpillid, Folkmill, Untsakad ja Justament.

Võru festivali on kiidetud südamliku ja sõbraliku õhkkonna eest, hästi on tundnud siin end nii esinejad kui vaatajad. Ootame kõiki selles veel kord veendumata! Võru Folkloorifestival toimub traditsiooniliselt juuli teisel nädalavahetusel, tänavu niisiis 9.–12. juulini. Tere tulemast!

Siiri Toomik

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Fotod, kujundus Kersti Grünberg. Väljaandja OÜ IMPEX - BALTICA Neeme Järvi ja EV Kultuuriministeeriumi toel. Telefonid 423-089, 525-124. Kirjad EE0034, Tallinn, pk. 996. Honorari saab kätte igal teisipäeval kella 9-14-ni Narva mnt. 40 (EVEA panga maja), IV korrus, vasakule trepist üles, tel. 421-456. Postiga honorare välja ei saadeta.